

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE
EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN, SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN VE YÖNETİCİLERİNİN AFET
EĞİTİMİ VE AFETTEN KORUNMA HAKKINDAKİ
HAZIR BULUNUŞLUKLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Heran AKARTÜRK

**Lefkoşa
Aralık, 2022**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE
EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN, SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN VE YÖNETİCİLERİNİN AFET
EĞİTİMİ VE AFETTEN KORUNMA HAKKINDAKİ
HAZIR BULUNUŞLUKLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Heran AKARTÜRK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Behcet ÖZNACAR

Lefkoşa

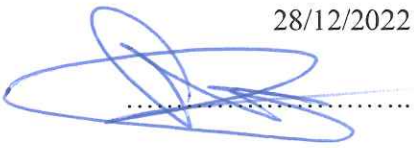
Aralık, 2022

Onay

Heran Akartürk tarafından hazırlanan “İlköğretim Öğrencilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin ve Yöneticilerinin Afet Eğitimi ve Afetten Korunma Hakkındaki Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak 28.12.2022 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Zehra ALTINAY	
Jüri Üyesi:	Prof. Dr. Gökmen DAĞLI	
Danışman:	Doç. Dr. Behcet ÖZNACAR	

Anabilim Dalı Başkanı Onayı

28/12/2022

Prof. Dr. Gökmen DAĞLI

Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

28/12/2022
Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Heran Akartürk

28.12.2022

Teşekkür

Verdiğim emekleri aldığım uzmanlık unvanı ile taçlandırıdığım bu güzel serüvenimi sonlandırmanın sevincini ve gururunu yaşıyorum. Teşekkürlerin en büyüğünü; elde ettiğim bu başarıyı, her zaman desteğini hissettiğim, uzaklardan bir yerden daima beni izleyip bana yol gösterdiğine inandığım birtanecik anneme armağan etmek istiyorum. Süreç boyunca maddi ve manevi her daim yanımda olan, bana inanan, beni cesaretlendiren canım babama da teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca tez danışmanlığımı üstlenen, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyduğum, yürüdüğüm bu yolu kıymetli bilgileriyle aydınlatan, bana ilham veren, destek ve emeğini hiçbir zaman esirgemeyen çok değerli danışmanım Yakın Doğu Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilimdalı ve Temel Eğitim Bölüm Başkanı Doç. Dr. Behçet Öznacar’a da sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimim sürecinde kendimi geliştirmemi sağlayan, beni yeni bilgilerle donatan, ufkumu genişleten tüm hocalarıma da teşekkür ederim.

Çalışmamın veri toplama sürecinde yardımlarını esirgemeyen pek kıymetli dostum Burcu Yıldız’a, okul yöneticilerine, öğretmen arkadaşlarıma ve öğrencilerime de içtenlikle teşekkür ederim. Son olarak bu serüvenin başlamasında bana yardımcı olup, beni yönlendiren Yakın Doğu Üniversitesi Türkçe Hazırlık Okulu Müdürü, İngilizce Öğretmenliği- Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü öğretim üyesi sevgili Yrd. Doç. Dr. Funda Faslı Gezer’e de çok teşekkür ederim.

Heran Akartürk

Özet

İlköğretim Öğrencilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin ve Yöneticilerinin Afet Eğitimi ve Afetten Korunma Hakkındaki Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi

Akartürk, Heran

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı

Doç. Dr. Behcet Öznacar

12, 2022, 170 sayfa

Yaşadığımız evrende herhangi bir ülkenin afetler açısından güvenilirliğinin tam olduğunu söylemek imkansızdır. Çevremizde her gün uzun ya da kısa süreli doğa olayları gerçekleşmektedir. İnsanlar, bir tahribat oluşturmadığı için bu olayları dikkate almayarak büyük bir hata yapmaktadırlar. Bu olaylar her ne kadar çevremiz ve canlılar üzerinde bir zarar meydana getirdikleri zaman afet haline dönüşmeler de insanlar bu olayları önceden saptayabilme yetisine sahiptirler. Kişinin bulunduğu her ortamda bir tehlike vardır. Önemli olan bu tehlikenin getireceği riskleri belirleyip önlemlerini almasıdır. Bu da ancak eğitimle gerçekleşir. Eğitimin temeli olan ilköğretim, bireylere çeşitli bilgi ve beceriler kazandırarak gelecekteki yaşamlarını inşa etmelerini sağlar. Bu yüzden ilköğretimde afet eğitiminin önemi asla göz ardı edilmemelidir.

Bu araştırmanın esas amacı KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumundaki ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek, karşılaştırmak, değerlendirmek ve bu doğrultuda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yer alan ilköğretim kurumlarına öneriler sunmaktır. Bu amaca yönelik KKTC ve TC’de belirlenen okullarda ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin görüşleri alınmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Ölçek formu geliştirmek için ilk olarak alanyazın taraması yapılmış ve ardından uzman görüşü alınmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek formu ile veriler toplanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler NVivo R1 Programı kullanılarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Bu veriler, eğitim bilimi alanında uzman kişiler tarafından ayrıca tekrar sınıflandırılmış ve yapılan sınıflandırmalar karşılaştırılarak bağımsız gözlemciler arası uyum NVivo R1 Programı kullanılarak Kappa Güvenirlik Katsayısı 0.89 olarak tespit edilmiştir.

Sonuç olarak KKTC'deki katılımcı öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin afetlere yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin ve afetlere yönelik aldıkları eğitimlerin yeterli olmadığı saptanmıştır. Teorikte buluşan TC ve KKTC eğitim programının uygulama aşamasında büyük farklılıklar göstermesi KKTC'deki ilköğretim paydaşlarının kendilerini geliştirmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: ilköğretim, doğal afet, afet eğitimi, KKTC, TC.

Abstract

Evaluation of the Readiness of Primary School Students, Class Teachers and Administrators on Disaster Education and Protection

Akartürk, Heran

MA, Department of Educational Administration, Supervision, Planning and Economics

Associate Professor Behcet Öznacar

12, 2022, 170 pages

In the universe we live in, it is impossible to say that any country is fully reliable in terms of disasters. Long or short-term natural events take place every day around us. People make a big mistake by ignoring these events because they do not cause any damage. Although these events turn into disasters when they cause harm to our environment and living things, people have the ability to detect these events in advance. There is a danger in every environment where a person is present. The important thing is to determine the risks that this danger will bring and to take precautions. This can only happen with education. Primary education, which is the basis of education, enables individuals to build their future lives by giving them various knowledge and skills. Therefore, the importance of disaster education in primary education should never be overlooked.

The main purpose of this research is to measure, compare and evaluate the knowledge and readiness levels of primary school 4th grade students, classroom teachers and administrators in two public primary schools and a private primary education institution in the TRNC and TR. To offer suggestions to primary education institutions in the Republic of Turkey. For this purpose, the opinions of primary school 4th grade students, classroom teachers and administrators in schools determined in TRNC and TR were tried to be taken.

In this study, qualitative research method was used. In order to develop a scale form, a literature review was first conducted and then expert opinion was obtained. Data were collected with the scale form developed by the researcher. The

data obtained from the semi-structured interview form were subjected to descriptive analysis using the NVivo R1 Program.

These data were reclassified by experts in the field of educational science and the classifications made were compared and the agreement between independent observers was determined as 0.89 using the NVivo R1 Program.

As a result, it was determined that the level of preparedness for disasters and the trainings they received for disasters were not sufficient for the participant teachers, students and administrators in the TRNC. The fact that the TRNC and TRNC education programs, which meet in theory, show great differences in the implementation phase reveals that the primary education stakeholders in the TRNC should improve themselves.

Keywords: primary education, natural disaster, disaster education, TRNC, TR.

İçindekiler

Onay	i
Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı.....	ii
Teşekkür.....	iii
Özet	iv
Abstract	vi
İçindekiler	viii
Tablolar Listesi	xv
Şekiller Listesi.....	xvii
Kısaltmalar	xviii

BÖLÜM I

Giriş	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Problem Cümlesi	3
1.3.1 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Problem Cümlesi.....	3
1.4 Alt Problemler	3
1.4.1 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Alt Problemler.....	3
1.5 Araştırmanın Önemi	4

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar.....	6
2.1 Afet.....	6
2.2 Doğal Afet	6
2.3 Doğal Afetlerin Sınıflandırılması	6
2.3.1 Şiddetli Soğuklar	7
2.3.2 Kuraklık	7
2.3.4 Deprem	8

2.3.5 Seller ve Su Taşkınları.....	9
2.3.6 Toprak Kaymaları ve Kaya Düşmeleri	9
2.3.7 Çığ	10
2.3.8 Fırtınalar ve Hortumlar	10
2.3.9 Volkanlar	11
2.3.10 Yangınlar	11
2.4 Afet Yönetimi ve Evreleri	12
2.4.1 Afet Öncesi (Risk Yönetimi).....	12
2.4.2 Afet Sonrası (Kriz Yönetimi)	13
2.5 Eğitim Alanında İlköğretim.....	15
2.5.1 Eğitimde İlköğretimin Yeri, Amacı ve Önemi	15
2.5.2 Afet Eğitimi ve Önemi	16
2.5.3 İlköğretimde Afet Eğitiminin Önemi	16
2.5.4 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlkokul Eğitim Programına Genel Bakış.....	17
2.5.5 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki İlkokullarda Gerçekleşen Afet Eğitimi	21
2.5.6 Türkiye Cumhuriyeti İlkokul Eğitim Programına Genel Bakış	22
2.5.7 Türkiye Cumhuriyetindeki İlkokullarda Gerçekleşen Afet Eğitimi.....	24
2.6 Okullarda Acil Durum Planlaması	26
2.6.1 Tehlikeleri Analiz Etmek	29
2.6.2 Her Tehlikeyi Profillemek.....	29
2.6.3 Hassasiyeti Belirlemek.....	29
2.6.4 Riski Belirlemek	30
2.6.5 Sonuçlara ve Senaryolara Karar Vermek.....	31
2.6.6 Olanaklar ve Kısıtlılıkları Belirlemek.....	31
2.6.7 Stratejik Planlama Sürecini Uygulama	31
2.7 İlgili Araştırmalar	31

BÖLÜM III

Yöntem	35
3.1 Araştırma Modeli.....	35
3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu.....	36
3.3 Veri Toplama Araçları.....	38
3.3.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	38
3.4 Veri Toplama Araçlarının Uygulanması	40
3.5 Verilerin İstatistiksel Analizi.....	41
3.6 Geçerlik ve Güvenirlik	45

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar	48
4.1 Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Tema ve Alt Temalar	48

BÖLÜM V

Tartışma.....	96
5.1 Öğrenci Boyutuna İlişkin Tartışma.....	96
5.1.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Tartışma	96
5.1.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Tartışma	97
5.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Tartışma	97
5.1.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Tartışma	97
5.1.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Tartışma	98
5.1.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma	99
5.1.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma	99

5.1.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı Mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Tartışma.....	100
5.1.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir Deprem Olduğunda Nerede Toplanmanız Gerektiğini Biliyor Musunuz? Biliyorsanız Nerede Toplanılması Gerekliyor?) İlişkin Tartışma.....	102
5.1.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam Üçgeni Nedir? Biliyor Musunuz? Açıklayınız.) İlişkin Tartışma.....	102
5.2 Öğretmen Boyutuna İlişkin Tartışma	103
5.2.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Tartışma	103
5.2.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Tartışma	104
5.2.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Tartışma	104
5.2.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Tartışma	105
5.2.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Tartışma.....	105
5.2.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma.....	106
5.2.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma	106
5.2.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı Mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Tartışma.....	106
5.3 Yönetici Boyutuna İlişkin Tartışma.....	109
5.3.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Tartışma	109
5.3.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Tartışma	110
5.3.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Tartışma	110

5.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Tartışma	110
5.3.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Tartışma	111
5.3.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma	111
5.3.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma	112

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler.....	116
6.1 Sonuçlar	116
6.1.1 Öğrenci Boyutuna İlişkin Sonuç.....	116
6.1.1.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Sonuç	116
6.1.1.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Sonuç	116
6.1.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Sonuç	116
6.1.1.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Sonuç	117
6.1.1.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Sonuç	117
6.1.1.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç	117
6.1.1.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç	118
6.1.1.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı Mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Sonuç.....	118
6.1.1.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir Deprem Olduğunda Nerede Toplanmanız Gerektiğini Biliyor Musunuz? Biliyorsanız Nerede Toplanılması Gerekliyor?) İlişkin Sonuç	119

6.1.1.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam Üçgeni Nedir? Biliyor Musunuz? Açıklayınız.) İlişkin Sonuç	120
6.1.2 Öğretmen Boyutuna İlişkin Sonuç	120
6.1.2.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Sonuç	120
6.1.2.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Sonuç	121
6.1.2.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Sonuç	121
6.1.2.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Sonuç	121
6.1.2.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Sonuç	122
6.1.2.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç	122
6.1.2.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç	122
6.1.2.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı Mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Sonuç	122
6.1.3 Yönetici Boyutuna İlişkin Sonuç	124
6.1.3.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Sonuç	124
6.1.3.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Sonuç	124
6.1.3.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Sonuç	125
6.1.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Sonuç	125
6.1.3.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Sonuç	125
6.1.3.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç	125

6.1.3.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç	125
6.2 Öneriler.....	127
6.2.1 Araştırmaya Yönelik Öneriler	127
Kaynakça.....	129
Ekler	140

Tablolar Listesi

Tablo 1. İlkokullarda haftalık ders çizelgesi	18
Tablo 2. Türkçe Öğretimi Çıktıları	19
Tablo 3. TC İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi	23
Tablo 4. Afetler Hakkındaki Bilgi Düzeyi ve Afet Örnekleri Hakkında Paydaş Görüşleri.....	50
Tablo 5. Afetler Hakkındaki Bilgi Düzeyi ve Afet Örnekleri Hakkında TC ve KKTC Paydaş Görüşleri.....	51
Tablo 6. Afetlere Yönelik Eğitim Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri.....	55
Tablo 7. Afetlere Yönelik Eğitim Düzeyi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri	55
Tablo 8. Doğal Afetlerin Sonuçları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri.....	57
Tablo 9. Doğal Afetlerin Sonuçları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri.....	58
Tablo 10. Doğal Afetlerin Sonuçları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri	61
Tablo 11. Ders Kitaplarında Yer Alan Afetler İle İlgili İçerikler Hakkında Paydaş Görüşleri.....	62
Tablo 12. Ders Kitaplarında Yer Alan Afetler İle İlgili İçerikler Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri	66
Tablo 13. Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmanın Önemi Ve Nedeni Hakkında Paydaş Görüşleri.....	67
Tablo 14. Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmanın Önemi Ve Nedeni Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri.....	70
Tablo 15. Deprem Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Deprem Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşleri.....	70
Tablo 16. Deprem Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Deprem Bir Afet Mi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri	74
Tablo 17. Sel Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Sel Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşleri	74
Tablo 18. Sel Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Sel Bir Afet Mi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri	78

Tablo 19. Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında Paydaş Görüşleri	80
Tablo 20. Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri	87
Tablo 21. Toplanma Bölgeleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri	88
Tablo 22. Toplanma Bölgeleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri	91
Tablo 23. Yaşam Üçgeni Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri.....	93

Şekiller Listesi

Şekil 1. Matematik Dersi Kazanımları.....	20
Şekil 2. Risk Değerlendirme Matrisi.....	30
Şekil 3. Nitel Veri Analizi Aşamaları (Creswell, 2005, s. 231).....	43
Şekil 4. Verilerden Kodlamalara Ulaşma (Creswell, 2005, 238).....	44
Şekil 5. Nitel Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Paydaş Görüşlerine Yönelik Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi	48
Şekil 6. Afetler Hakkındaki Bilgi Düzeyi ve Afet Örnekleri Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi	49
Şekil 7. Afetlere Yönelik Eğitim Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi.....	54
Şekil 8. Doğal Afetlerin Sonuçları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi.....	57
Şekil 9. Ders Kitaplarında Yer Alan Afetler İle İlgili İçerikler Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi.....	60
Şekil 10. Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmanın Önemi Ve Nedeni Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi.....	65
Şekil 11. Deprem Hakkındaki Bilgi Düzeyi. Deprem Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi	69
Şekil 12. Sel Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Sel Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi.....	73
Şekil 13. Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi	77
Şekil 14. Toplanma Bölgeleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi.....	86
Şekil 15. Yaşam Üçgeni Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi	91

Kısaltmalar

KKTC: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

TC: Türkiye Cumhuriyeti

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

UNDRR: United Nations Office for Disaster Risk Reduction

BÖLÜM I

Giriş

Bu bölümde sırasıyla, araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, sayıtlıları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Yaşadığımız evrende herhangi bir ülkenin afetler açısından güvenilirliğinin tam olduğunu söylemek imkansızdır (Gerdan, 2019). Çevremizde her gün uzun ya da kısa süreli doğa olayları gerçekleşmektedir. Bir tahribat oluşturmadığı için bu olayları dikkate almamak insanların yaptığı büyük bir hatadır. Bu olaylar her ne kadar çevremiz ve canlılar üzerinde bir zarar meydana getirdiklerinde afet haline dönüşseler de insanlar bu olayları önceden saptayabilme yetisine sahiptirler.

Afet sözcüğü; “Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıpları meydana getiren, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun tek başına baş edemeyeceği doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaylardır.” şeklinde tanımlanmaktadır (AFAD, 2014a, s. 23).

Kişinin bulunduğu her ortamda bir tehlike vardır. Önemli olan bu tehlikenin getireceği riskleri belirleyip önlemlerini almasıdır. Bu da ancak eğitimle gerçekleşir. Eğitimli insanlar tehlikeyi önceden belirleyerek ilgili alanın gelişmesine yardımcı olurlar ve afet riskini saptamada önemli rol oynarlar (Lutz, Muttarak ve Striessnig, 2014). Afet eğitimiyle bireylerin afetin getireceği yıkımı önceden saptaması, yıkım sırası ve sonrasında çeşitli tedbirler almalarını sağlayacak beceriler geliştirmeleri amaçlanır (Shaw, Takeuchi, Shiwaku, Fernandez, Gwee & Yang, 2009).

Eğitimin her kademesinde afet eğitimine yer verilmelidir. Eğitim dinamik bir olgudur ve yaşam boyu devam eder. Çalışmada afet bilinci ve hazır bulunuşluk düzeyleri incelenecek olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti’nde Türk Milli Eğitiminin temelini ilköğretim kademesi oluşturmaktadır. Bireyler ilkokulda kazandıkları temel bilgi ve becerilerle gelecekteki yaşamlarını inşa etmektedirler (Demiroz, 2019). Yapılan araştırmalarda öğrencilerin afetlere yönelik edindikleri bilgilerin çoğunu öğretmenlerinden

öğrendiklerini dile getirmeleri öğretmenlerin afet ve afet bilincini kazandırmada çocuklar üzerinde etkin olduğunu göstermektedir (Özelmacı, 2016).

Bu araştırmada problem durumu; Dünya'daki gelişimler ve değişimler dikkate alındığında afet eğitiminin en az eğitim kadar önemli olduğu fakat Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki ilköğretim öğrencilerine afet bilincinin ve afetlere karşı alınması gereken önlemlerin yeterince kazandırılmamasıdır.

Türkiye Cumhuriyetinde belirli aralıklarla uzun süreli afetler yaşanmaktadır. Bu bağlamda toplumun iyi bir afet bilinci ve eğitimi almış olması afeti yaşayan kişilerin afetten daha az etkilenmesini sağlayacaktır (Değirmenci et al., 2019). Türkiye'de afet bilincini kazandırmaya yönelik gerek örgün gerekse yaygın eğitim sisteminde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Fakat ülkemiz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bu çalışmaların sayısı yok denecek kadar azdır. Bunun başlıca nedenleri ülkemizde sıklıkla afetlerin yaşanmaması ve yaşandığı durumlarda da etkisinin uzun vadede sürmemesidir.

Öğretmenler bireylerin geleceklerinin birer mimarıdır. Öğretmenin sahip olduğu bilgiyle bireyin edindiği bilgi doğru orantılıdır. Bu yüzden afet eğitiminde de öğretmenin yeterli düzeyde bilgiye sahip olması beklenir. Yapılan güncel bir çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının orta düzeyde afet sonrası bilinç algısına sahip oldukları saptanmıştır (Tekin & Dikmenli, 2021). Yine yapılan bazı çalışmalarda öğretmen adaylarının afet bilinci algı düzeyleri orta düzey olarak belirlenmiştir (Dikmenli & Yakar 2019; Özkazanç & Yüksel, 2015). Bu araştırmalar ışığında sınıf öğretmenlerinin kendilerini geliştirmeleri ve bağlı oldukları kurumların hizmet içi eğitimle onlara katkı sağlamaları gerekmektedir.

Bu çalışma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyetinde iki devlet okulu ve bir özel okulda eğitimlerini sürdüren 4. sınıf ilköğretim öğrencileri, bu öğrencilerin sınıf öğretmenleri ve yöneticilerine ulaşmayı hedeflemektedir. Araştırmada bireylerin afet eğitimi hakkındaki bilgi düzeyleri ile olası afetlere karşı hazır bulunuşluk seviyelerini saptamak amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, yaşadığımız evrende her gün çeşitli doğa olaylarının gerçekleştiği ve bu olayların bazı durumlarda afete dönüşebildiği gerçeğinden hareketle ilköğretimde afet eğitiminin önemini vurgulamaktadır. Afetlerin kısa süreli sonuçları olduğu gibi toplumları derinden etkileyecek uzun süreli, sarsıcı ve yıkıcı

sonuçları da mevcuttur. Buna karşın tüm bireylerin afet eğitimi alması ve olası afetlere karşı afet öncesinde, sırasında ve sonrasında kendini koruyabilmesi gerekmektedir. Bu da eğitimin temelini atıldığı ilköğretim kademesinde gerçekleşmelidir. İlköğretim öğrencileri, öğretmenleri ve yöneticilerinin afet eğitimi alarak olası afetlere karşı hazır bir konumda olmaları beklenmektedir. İlköğretim öğrencilerinin, öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afetlere karşı aldıkları eğitimlerin ve dolayısıyla da hazırbulunuşluk düzeylerinin noksanlığı sonucunda ise bilinçsizlik, kendini koruyamama ve zarar görme ortaya çıkmaktadır.

Araştırma sonucunda, KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumlardaki 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetlere karşı hazır bulunuşluk düzeyleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu amaca göre, ilkokul kademelerinde uygulanması gerekli olan afet eğitiminin varlığı ile ilköğretim 4. sınıf öğrencileri, öğretmenleri ve yöneticilerinin olası afetlere karşı hazırbulunuşluk düzeylerinin ne aşamada olduğu araştırılacaktır.

Bu araştırmanın esas amacı KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumundaki ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek, karşılaştırmak, değerlendirmek ve bu doğrultuda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yer alan ilköğretim kurumlarına öneriler sunmaktır.

1.3 Problem Cümlesi

1.3.1 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Problem Cümlesi

Bu çalışmada İlköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi hakkındaki bilgi düzeyleri ve olası afetlere karşı hazır bulunuşluk seviyeleri nelerdir? sorusu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.4 Alt Problemler

1.4.1 Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Alt Problemler

Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

Öğrenci, Öğretmen, Yönetici

1. Afet nedir? Afetlere örnek verebilir misiniz?
2. Daha önce doğal afetler hakkında herhangi bir eğitim aldınız mı?

3. Doğal afetlerin sonuçları nasıl olur?
4. Ders kitaplarınızda afetlerle ilgili hangi konulara yer veriliyor?
5. Sizce afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmak önemli mi? Neden?
6. Depremi nasıl tanımlarsınız? Deprem bir afet mi?
7. Seli nasıl tanımlarsınız? Sel bir afet mi?
8. Okulunuzda afetlerle ilgili tatbikat yapıldı mı? Yapıldıysa en son ne zaman yapıldı? Tatbikatın içeriği hakkında detaylı bilgi veriniz.
9. Bir deprem olduğunda nerede toplanmanız gerektiğini biliyor musunuz? Biliyorsanız nerede toplanılması gerekiyor?
10. Yaşam üçgeni nedir? Biliyor musunuz? Açıklayınız.

1.5 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, ilköğretim 4. sınıf öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin olası afetlere karşı hazırbulunuşluk düzeylerini ve kurumlarındaki afet eğitiminin varlığını inceleyen bir çalışmadır. Bu çalışmanın KKTC ve TC’de yaşayan öğrenci, öğretmen ve yöneticilere yol göstereceği, bireylere doğal afetlerin öncesinde, sırasında ve sonrasında doğru davranışlar sergileyebilmek için gerekli afet eğitiminin alınması gerektiği bilincinin kazandıracağı, öğretmen ve yöneticilere afetlere yönelik hizmet içi eğitimler verilmesini sağlayarak farkındalık yaratacağı, gerçekleştirilen hizmet içi eğitimlerin öğrencilerin eğitimlerine de ışık tutacağı, afet eğitimi yeterli seviyede verilmiyorsa yeniden gözden geçirilerek programlara daha sık dâhil edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer önemi ise katılımcılara yöneltilen sorularla kendi kendilerini değerlendirme imkânı sunmakta ve eksikliklerini fark etmelerini sağlamaktadır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki ilköğretim kurumlarında afet eğitimi ve afetlere karşı hazır bulunuşluk düzeylerinin tespiti üzerinde yeterli bir bilimsel çalışmanın olmamasından dolayı bu çalışmanın sonuçları KKTC’deki eğitimcilere ışık tutabilecek, kaynak oluşturabilecek ve onlar tarafından kullanılabilir.

Bu bağlamda, bu çalışma ilköğretimde afet eğitiminin gerekliliğine örnek model oluşturmak anlamında büyük önem taşımaktadır.

1.6 Sınırlılıklar

Bu araştırma aşağıda belirtilen sınırlılıkları taşımaktadır.

1. Araştırma 2021-2022 yılları arasında KKTC ve TC’de yaşayan İlköğretim 4. sınıf öğrenci, öğretmen ve yöneticileri ile yapılmıştır.
2. Araştırmadaki paydaşlar öğrenciler, öğretmenler ve yöneticiler olmuştur.

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma ile ilgili kavramsal açıklamalara, tanımlamalara ve araştırma ile ilgili literatürde geçen ve daha önce yapılmış olan araştırmalara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Afet

Afetler, farklı çeşitlerle ortaya çıkarak Dünya'nın hemen her yerinde etkisini gösteren, can ve mal kayıplarının yanında ülkelerin fiziksel, ekonomik ve sosyal yapılarını olumsuz yönde etkileyen doğal, teknolojik ve insan kökenli olaylardır. Afetler yaşamı ve gerçekleşen aktiviteleri kesintiye uğratır ya da sonlandırır (Özbayram, 2018). Yavaş (2005)'e göre, afet çeşitleri ele alındığında farklılıklarla karşılaşılrsa da literatürde afetleri iki ana başlıkta toplayabiliriz. Genel olarak afetler; doğal afetler (deprem, sel, çığ, heyelan, volkanik patlamalar, yangınlar vb.) ve doğal olmayan afetler (savaşlar, göçler, baraj patlamaları, nükleer kazalar vb.) şeklinde iki ana başlıkta toplanır. Bu afetler sebep olduğu maddi ve manevi kayıplar açısından ele alındığında doğal afetler ön plana çıkmaktadır.

2.2 Doğal Afet

Doğal afetlerin meydana gelmesinde insanların bir etkisi yoktur. Doğal afetler doğal yollarla meydana gelen ve çeşidine göre etki süresi değişen, büyük yıkımlara, can ve mal kayıplarına neden olabilen, yaşamı aksatan, psikolojik, sosyolojik ve fizyolojik boyutlarda ciddi anlamda hasar bırakabilen felaketlerdir (Sözcü & Aydınözü, 2019).

2.3 Doğal Afetlerin Sınıflandırılması

Dünya genelinde meydana gelen 31 çeşit doğal afetin 28 tanesini meteorolojik afetler oluşturur. Doğal Afetler; yavaş gelişen doğal afetler ve ani gelişen doğal afetler olmak üzere iki ana başlıkta incelenmektedir (AFAD, 2022).

Yavaş Gelişen Doğal Afetler

- Şiddetli soğuklar

- Kuraklık
- Kıtılık vb.

Ani Gelişen Doğal Afetler

- Deprem
- Seller, su taşkınları
- Toprak kaymaları, kaya düşmeleri
- Çığ
- Fırtınalar, hortumlar
- Volkanlar
- Yangınlar vb.

2.3.1 Şiddetli Soğuklar

İnsanlar ihtiyaçlarını giderebilmek için gerçekleştirdikleri eylemleri iklim ve çevre koşullarına göre şekillendirmişlerdir. Fakat iklimde meydana gelen değişikliklerden biri olan aşırı soğuklar insan hayatı ve gerçekleşen faaliyetleri olumsuz yönde etkilemektedir. Soğuk hava dalgası belirli bir bölgede ani ve aşırı şekilde meydana gelen, uzun süreli sonuçlar doğuran bir hava olayıdır. Soğuk hava dalgaları evrende yaşayan tüm canlılar için önemli tehlikeler barındırmaktadır. Soğuk hava dalgası ölümcül bir etki yaratabilir ve hızı sıcak hava dalgasıyla kıyaslandığında daha hızlı ve etkilidir (Deniz & Uslan, 2018) . Soğuk havanın yol açtığı don olayı ise başta tarım olmak üzere çeşitli sektörleri etkilemektedir (Gönençgil & Acar Deniz, 2016). Nehir ve göllerin donması, ulaşımın aksaması, ekonomik faaliyetlerin aksaması aşırı soğukların meydana getirdiği olumsuz sonuçlar arasındadır.

2.3.2 Kuraklık

Kuraklık, Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından yağışların normal seviyesinin altına inmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2021). Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi ise kuraklığın tanımını yağışların belirlenen normal seviyelerinin gözle görülebilir derecede düşmesi şeklinde yapmakta ve kuraklık oluşumunun sonuçları arasında çeşitli sistemlerin olumsuz etkilendiğini, önemli hidrolojik dengesizliklerin oluştuğunu belirtmektedir (UNCCD, 1994; Dikici, 2014).

Yarı kurak ve kurak alanlarda yaşayan canlılar başta olmak üzere tüm Dünya'yı yıkıcı etkisi altında bırakan kuraklık, iklim değişikliği meydana geldikçe şiddetini, süresini ve oluş sırasını artırmaktadır. Kuraklığın etkisi altında kalan bölgeler son 40 yılda artışı ikiye katlamış ve diğer doğal afetlerle kıyaslandığında daha fazla insanı etkilemiştir (FAO, 2021). İnsanlar sudan kaynaklı taşıyıcı hastalıklara yakalanmakta, bu sebeple kuraklık sağlık üzerinde de bireyleri tehlike altında bırakmaktadır. Buna ek olarak, su kıtlığı, gelir azlığı ve göçler kuraklığın sebep olduğu olumsuzluklar arasındadır.

2.3.3 *Kıtlık*

Kıtlık, genel anlamda sürekli ve tüm kitleleri etkisi altında bırakan bir açlık olarak tanımlanmaktadır. Kıtlık, etkilediği insan topluluklarını güçlerinden düşürüp zayıflatır. Uzun süren aşırı gıda darlığıdır. Kıtlıklar etki mekanizmalarına göre bölgesel ve sınıfsal olarak ikiye ayrılır. Kıtlığın nedenleri arasında doğal ve beşeri faktörler yer alır. Doğal afet olarak kıtlık, kuraklık, aşırı yağmur ve su baskınları, aşırı soğuklar, fırtınalar gibi birçok faktörün etkisinde meydana gelebilmektedir. Kıtlığın bir diğer nedeni ise siyasi ve kültürel anlaşmazlıklardır. İnsanların savaşlar sırasında yiyecekleri yok etmesi kıtlığa neden olmaktadır (Varol et al., 2019).

Aybar (2017)'ye göre kıtlık, canlıların yaşamını devam ettirebilmesi için ihtiyaç duyduğu yiyeceklerle ulaşamaması veya bu yiyeceklerin zarar görerek ortadan kalkmasıdır. Yangınlar, depremler, çekirge istilaları, kuraklık, iklim değişiklikleri gibi birçok coğrafi etken kıtlığa neden olmaktadır. Çekirgelerin tarım arazilerine yönelerek bu arazileri tahrip etmesi beraberinde açlığı ve kıtlığı meydana getirmektedir. Bunun yanı sıra sosyal ya da siyasi nedenler de (savaşlar, isyanlar) kıtlığa yol açmaktadır (Demir & Aktaş, 2008). Kıtlık tehlikesi günümüzde de varlığını sürdürmekte ve kıtlığın son seviyesine gelindiğinde ölümle sonuçlanmaktadır.

2.3.4 *Deprem*

Deprem, yer kabuğunda meydana gelen ani enerji oluşumunu sonucunda ortaya çıkan sismik dalgaların yeryüzünü sarsmasıdır. Sismograf depremin ölçülmesi için kullanılır. Glasscoe (1998), depremi ölçebildiğimiz ve hissettiğimiz sarsıntılar olarak tanımlamaktadır. Bir tahta kalemi iki ucundan tutarak kırmaya çalıştığımızda kaleme bir basınç uygularız. İşte uyguladığımız bu basınç sonucu

kırılan kalem ortaya bir enerji çıkarır. Deprem sırasında da kırılan fay hatlarının meydana getirdiği enerji dalgalar şeklinde yeryüzüne yayılır.

Depremın büyüklüğü Moment magnitüd ölçeği ya da eskiden kullanımda olan Richter ölçeği ile saptanır. Ölçeğe göre 3-6 büyüklüğündeki depremler çoğunlukla canlılar tarafından fark edilmezler. Fakat 7 ve üzerindeki büyüklüğe sahip depremler hissedilmekle kalmayıp yıkıncı sonuçlar ortaya koyabilmektedir.

Depremler sallantı ya da yer değiştirme şeklinde meydana gelir ve beraberinde toprak kayması, volkanik patlamalar, tsunami vb. olayları da getirebilir. Depremlerin en belirgin sonuçları arasında can ve mal kaybı, binalar, köprüler ve yollarda oluşan hasar ve yıkımlar, çeşitli hastalıklar, ihtiyaçların karşılanamaması yer almaktadır. Ana depremin ardından oluşan sarsıntılara artçı sarsıntı adı verilir. Bu sarsıntılar depremin gerçekleştiği noktada meydana gelir fakat depremin büyüklüğünden daha küçüktür (Mallman & Parsons, 2008).

2.3.5 Seller ve Su Taşkınları

Doğal ve yapay çeşitli nedenlerden dolayı ortaya çıkan denizlerin gel-git seviyelerinin yükselmesi, ırmak ve nehirlerin taşması ile toprağın belirli bir süre için su altında kalması sel olarak adlandırılmaktadır. Selleri meydana getiren doğal nedenler arasında volkanik patlamalar, kuvvetli yağışlar, karların erimesi, toprağın yapısı ve jeolojik yapı yer almaktadır. Uygunsuz köprü ve dolgu yapımları, dere ve sel yataklarının daraltılması, çakıl ve kumların çıkartılması gibi nedenler ise selleri meydana getiren yapay nedenler arasında yer almaktadır (Kadıoğlu, 2019).

Su taşkınları da seller gibi belirli bir bölgeyi kısmen veya tamamen sular altında bırakır. Ancak su taşkınlarını sellerden ayıran en önemli özellik suyun yer değiştirmemesi ve bir akıntının olmamasıdır. Aşırı yağışların neden olduğu su taşkınları, sel suyunun coğrafi unsurlara nedeniyle belirli bir bölgede hareketsiz kalmasıyla da oluşabilir (Ekşi & Kantarlı, 2020). Seller ve su taşkınlarının meydana gelmesindeki diğer bir önemli unsur ise kentleşmedir (Şahin, 2015).

2.3.6 Toprak Kaymaları ve Kaya Düşmeleri

Afad (2015) toprak kaymasını (heyelan) depremler, yağışlar, yer çekimi vb. dış etkenlerin kaya, toprak veya arazi parçalarına etki ederek gözle görülebilir düzeyde kaymalarına ya da harekette bulunmalarına neden olma durumu olarak

açıklamaktadır. Genel olarak aşırı yağışların ardından sonra beklenmedik bir anda meydana gelen toprak kaymaları can ve mal kayıplarını doğurmaktadır. Eğimli yamaçları olan, bol yağışlı bölgeler toprak kaymalarının gerçekleşmesine müsait olan bölgelerdir. Bölgenin jeolojik özellikleri ve suya doymuş olması da heyelanın gerçekleşmesini etkilemektedir (Çoşkunlu et al., 2018).

Kaya düşmesi blokların aldıkları eğim istikametinde hareket etmesi, devrilmesi veya yuvarlanması olarak tanımlanır (Loye et al., 2009). Kaya düşmeleri iklimsel, jeolojik, jeomorfolojik ve insan kaynaklı birçok unsura bağlı olarak gerçekleşir (Aksoy & Ercanoğlu, 2006). Meydana gelen düşmeler diğer afet türleriyle kıyaslandığında daha etki alanlarının daha dar olduğu görülmektedir. Fakat oldukça yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır. Yerleşim alanları ya da yol üzerinde meydana gelen kaya düşmeleri canlıların yaşamını tehdit etmektedir (Hepdeniz, 2019).

2.3.7 Çığ

Genellikle bitki örtüsünden yoksun, eğimli ve dağlık bölgelerde görülen, biriken karların yer çekimi sayesinde hızla kayarak düşmesine ‘‘çığ’’ denir. Yamaçlardaki bitkiler ve ormanlar çığın oluşma riskini azaltır. Ağaçlar ve bitkilerden yoksun tepelik bölgelerde çığ tehlikesi oldukça yüksektir (AFAD, 2018).

Ergünay (2007) ‘a göre çığ, önemli ölçüde can ve mal kaybına sebebiyet veren bir doğal afettir. Çığlar yalnızca karı değil, beraberinde kaya, toprak ve bitkileri de taşıyabilir. Bazı çığların habercisi çatlama sesleriyken bazı çığlar da habersiz, ani bir şekilde meydana gelmektedir. Riskli çığ oluşum alanlarının önceden belirlenmesi ve beraberinde gerekli önlemlerin alınması can ve mal kaybını büyük ölçüde engelleyecektir (Özkurt, 2019).

2.3.8 Fırtınalar ve Hortumlar

Sanho (2009), klimatoloji ve meteorolojiden yola çıkarak belirli bir bölgedeki rüzgar hızının en az on dakika ve daha uzun bir süre zarfında hızının şiddetini artırarak esmesini ‘‘fırtına’’ olarak tanımlamaktadır. Bu gibi günler fırtınalı günler olarak belirtilir. Fırtınaların yol açtığı felaketler arasında; binaların çatılarının parçalanıp uçması, ağaçların sökülmesi, taşıtların zarar görmesi, ulaşımın aksaması, gemilerin batması, kıyıların telef olması, tarım ürünlerinin hasar görmesi ve can ve mal kayıpları yer alır. Güçlü ve aşırı rüzgâr ile meydana fırtına felaketleri

beraberinde aşırı yağışları, heyelanları, selleri ve taşkınları da getiriyorsa oluşacak hasar iki katına yükselir (Türkeş & Şahin, 2018).

Hortumlar ise tabiatta meydana gelen basınç değişimlerinden hareketle oluşan, yıkıcı etkileri olan, kendi etrafında dönerek hareket eden, hızının şiddetini artıran bir rüzgar çeşididir. Hortumların en belirgin özelliği küçük ve güçlü basınç merkezlerinde belirli bir hızla dönerek hava hareketini gerçekleştirmesidir. Hortumlar da rüzgarlar gibi ciddi mal ve can kayıplarına neden olmaktadır. Binalar, iletişim hatları vb. unsurlar üzerinde kalıcı hasarlar meydana getirebilir (Afad, 2018).

2.3.9 Volkanlar

Volkanik faaliyetler, doğadaki en güçlü olaylardan biridir ve etkilerini yüzbinlerce yıl görmek mümkündür. Yüksek basınç altında meydana gelen magma, yer kabuğundaki kırıkları takip ederek yer yüzüne ulaşır ve volkanları oluşturur. Magmanın çok az bir kısmı bile volkanik patlamaların oluşmasında yeterlidir (Tubitak, 2021). Volkanlar, çeşitli şekillerde tahribata ve ardından felaketlere yol açabilir. Patlama sırasında oluşan lavlar yapıları gereği aşırı sıcaktır. Yüksek ısı nedeniyle birçok bitki, hayvan, insan ve yapı bu nedenle zarar görür.

Volkanik patlamaların neden olduğu tahribat ve yok olmanın bir diğer sebebi ise soğutulmuş kül olarak tanımlanan volkanik küldür. Volkanik kül, bir bulut şeklinde havaya yerleşir ve aşağıya inerek canlı ve cansız varlıkları yok eder (Gökçekuş et al., 2018).

2.3.10 Yangınlar

Diğer doğal afetlerle karşılaştırıldığında insan kayıplarının daha fazla yaşandığı, bir şeylerin yanması olarak tanımlanan ve çoğu zaman çevreye zarar veren felaketler, yangın olarak tanımlanır (Gökçekuş et al., 2018).

Turhan (2018) ise yangını yanmanın kontrol altına alınamamış şekli olarak tanımlamaktadır. Yangınların yayılma süreci hızlı olduğu için çok daha kısa sürede büyük kitlelere yayılarak hasar meydana getirirler. Ormanlar, hayvanlar, ve insanlar başta olmak üzere yangınların etkisi altında kalarak zarar görürler, yok olurlar. Çoğu insan yangının sebep olduğu ağır yaralardan ve yangının dumanından zehirlenerek hayatını kaybedebilir. Havaya yayılan duman, birçok canlıya zarar verebilir. Yangınlar, toprağın verimini azaltarak tarım ürünlerini de hasara uğratabilir.

Yangınların meydana gelmesinde birçok etken vardır. Bu etkenlerin başında; insan ihmali, yerlere atılan yakıcı maddelerin cisimlere temas ederek alev almalarına neden olması ve yanıcı/patlayıcı kimyasalların depolanması yer alır (Gökçekuş et al., 2018).

2.4 Afet Yönetimi ve Evreleri

Gerçekleşen afetler canlılar için fiziksel, ekonomik ve sosyal birçok kaybın oluşmasına sebebiyet verir. İnsan faaliyetlerin durması ve aksaması, can ve mal kayıplarının yaşanması afetlerin getirdiği sonuçlar arasında yer alır (Demiroz, 2019). Bu sonuçların etkileri kısa süreli olabileceği gibi uzun süreli de olabilir. Uzun süreli sonuçlarda normal yaşama dönmek, faaliyetleri eskisi gibi gerçekleştirebilmek zaman almaktadır. Afet sırasında meydana gelen etkileri en aza indirebilmek, afet öncesinde olası etkileri saptayarak ortadan kaldırmak ya da etkileri azaltmak ve afet sonrası normal yaşama geçebilmek için süreci hızlandırmak amacıyla afet yönetimine ihtiyaç duyulmaktadır.

Ortaç & Yılmaz (2021) 'e göre insanlığın var oluşundan beridir afetler etkinliğini sürdürmektedir. Afetlerin sebep olacağı hasarları saptamak ve üzerine çalışıp, çeşitli yönergeler oluşturmak için afet yönetimine ihtiyaç duyulmaktadır.

Afet yönetimi dinamik bir yönetim şeklidir ve süreklilik gerektirir. Akyel (2007), afet yönetimini afetlere yönelik çalışmaları organize ederek uygulayan, karşılaşılan olumsuz durumlarda etkin çözümler yaratan ve olumsuz durumlardan hareketle yönetim sistemini sürekli geliştirip güncelleyen bir yönetim yaklaşımı olarak tanımlamaktadır.

Afet yönetiminin evreleri risk yönetimi ve kriz yönetimi olmak üzere iki ana başlıkta incelenmektedir. Afet öncesi yapılacak hazırlıklar, uyarı ve çeşitli çalışmalar risk yönetimini oluşturur. Afet sonrası meydana gelen krizleri önleme, afet sonrası gerçekleşen müdahale, iyileştirme ve yapılandırma gibi çalışmalar ise kriz yönetimini kapsamaktadır (Erkal et al., 2011).

2.4.1 Afet Öncesi (Risk Yönetimi)

Risk yönetimi olası can ve mal kayıplarını, meydana gelebilecek hasarları en aza düşürmek amacıyla gerçekleştirilen bir yönetimdir. Bir sistematik süreç olan risk yönetiminde olası felaketleri önleyebilmek için çeşitli kuruluşlar bir araya gelerek, başa çıkma stratejilerini ve önleme politikalarını belirlerler (Rovins et al., 2015).

Risk yönetimi içerisinde önleme, risk azaltma ve hazırlık aşamalarını barındırır. Risk, ‘‘bir olayın belirli şartlar ve çevrede meydana getirebileceği can, mal, ekonomik, sosyolojik, vb. unsurların kaybının olasılığı’’ şeklinde tanımlanmaktadır (AFAD, 2021). Afet riski, gelecekte gerçekleşmesi beklenen canlılara zarar verebilecek tehlikelerin ve bu tehlikelerin ortaya koyacağı zarar ve kayıpların olasılığıdır (Kadioğlu, 2008). UNDRR (2021) ‘e göre riski azaltarak tehlikeli bir olayın meydana getireceği olumsuz sonuçlar önlenir ve en aza indirilir.

Önleme ve risk azaltma aşamasında olası afet tehlikeleri araştırılır. Belirlenen tehlikeler değerlendirilir ve zararı azaltmaya yönelik önlemler ortaya konulur. Arazi kullanımları afet tehlikesi ön planda tutularak gerçekleştirilir. Yapı ve inşaa düzeyleri belirlenir. Başta doğal tehlikeler olmak üzere olası tehlikeler genellikle tam olarak önlenemez fakat kapsamı ve vereceği zarar, türlü yöntem ve stratejiler önderliğinde büyük miktarda indirgenebilir (Tercan, 2018).

AFAD (2021), hazırlık kelimesini kısaca ‘‘afete hazırlık’’ olarak tanımlamaktadır. UNDRR (2021) ’in kapsamlı tanımına bakıldığında hazırlık, ‘‘çeşitli müdahale kurumları ve kuruluşlarının, topluluklarının, bireylerin gerçekleşmesi olası afetleri tahmin ederek çözüm önerilerinde bulunmaları ve planlar oluşturmalarıdır’’ şeklindedir.

Afetlere hazırlık aşamasında insanlar ve kuruluşlar meydana gelecek afetin etkilerini minimum düzeye indirmek için kaynaklarını ve çözüm yollarını hazırlarlar. Bu aşamada toplumun bilgilendirilmesi çok önemlidir. Bilgilenen toplum öncülüğünde kurtarma ve acil yardım çalışmaları önceden belirlenir. Erken teşhis için haber alma sistemleri kurulur. İhtiyaç duyulacak malzemeler depolanır (Tercan, 2018). Afete hazırlıklı, eğitilmiş toplulukların etkin bir müdahale ve iyileştirme sağlamaları beklenir. Gerekli planlar yapılarak afetlerin şiddeti azaltılabilir. Böylece hasar gören canlılar hazırlık aşamasında belirlenen yerlere götürülerek tedavi edilebilir (Rovins ve ark., 2015).

2.4.2 Afet Sonrası (Kriz Yönetimi)

Kriz, belirli kurum ve kuruluşların, örgütlerin ya da toplulukların yaşantısını olumsuz olarak etkileyen karışıklıklar ve kaoslar olarak tanımlanabilir (Tuğcu, 2013). Kriz yönetimi ise çeşitli ihtiyaç analizleri, müdahale, iyileştirme ve yeniden inşaa gibi adımlardan oluşan, afet gerçekleştikten sonra iyileşmeye ve yeniden yapılanmaya yönelik gerçekleşen tüm çalışmalar olarak ifade edilir (Kadioğlu, 2011).

Krizin sebep olduğu zararları en aza indirebilmek için kriz iyi yönetilmelidir. Afetleri bir kriz olarak değerlendirip yönetebilmek için afetin canlılarda can ve mal kaybına neden olması gerekir. Ayrıca olası afetlere yönelik risk yönetiminin gerçekleşmediği yerlerde ne kadar etkin bir kriz yönetimi gerçekleşirse gerçekleşsin başarısızlık gözlemlenmektedir. Bunun başlıca nedeni meydana gelen krize yönelik alıcak tedbirlerin önceden belirlenmediği için zamansız, güvensiz ve yanlış hedefi işaret eden nitelikte olmasıdır (Kadioğlu, 2011).

Afet gerçekleştikten hemen sonraki anda kriz yönetimi başlar. Kriz yönetiminin içerisinde arama kurtarma çalışmaları, geçici uygun barınma alanlarının bulunması, iyileştirme ve yeniden inşa çalışmaları yer almaktadır (Uzunçibuk, 2005).

Müdahale evresinde en etkili ve hızlı müdahaleler yapılarak afetin oluşturduğu etkilerin minimum düzeye indirilmesi gerekmektedir. Yaralılara erken müdahale, iletişim ve ulaşımın sağlanması, canlıların hayatlarını kurtarma, ihtiyaç olarak belirlenen kaynakların hızlı bir şekilde afet bölgesine getirilmesi müdahale evresinin içerisinde yer alır. Bu evrede çeşitli aksaklıkların yaşanmasını önlemek adına geçerli bir afet müdahale planının oluşturulması ve etkin bir şekilde uygulanması gerekmektedir (Törenci, 2015; Rovins ve ark., 2015). AFAD (2021)'e göre müdahale evresinde sağlığın sağlanması, güvenlik, sosyal ve psikolojik yardımların yapılmasına yönelik çalışmalar gerçekleşir. UNDRR (2021)'e göre ise müdahale sadece afet sonrası değil, afet öncesi ve sırasında da çeşitli ihtiyaçları karşılamak için alınan ve gerçekleşen önlemlerdir.

İyileştirme ve yeniden inşa aşaması ise hasar gören veya yıkılan binalara yönelik restorasyon çalışmaların gerçekleştirilmesini, afetzedelerin psikolojik, ekonomik ve sosyolojik yönlerinin iyileştirilmesine ve eski haline getirilmesine yönelik çalışmaları barındırmaktadır (Ertürkmen, 2006). UNDRR (2021)'e göre ise iyileştirme ve yeniden inşa çalışmaları afetten etkilenmiş bir topluluğun geçim kaynaklarının sağlanması, sistem ve faaliyetleri eskiye döndürme girişimlerini içermektedir. Meydana gelen bir felaketin getirdiği olumsuzlukları ortadan kaldırmaya yönelik yapılan tüm çalışmalar ve yeniden kalkınmaya teşvik etme eylemleri de iyileştirme evresine dahil olmaktadır (Rovins ve ark., 2015).

2.5 Eğitim Alanında İlköğretim

Eğitim doğumdan ölüme kadar gerçekleşen ve bireye yaşantılar yoluyla istendik davranışlar kazandırmayı amaçlayan bir süreçtir. Bireylerin ilk eğitimi ailede başlar ve daha sonra okulda devam eder. Türk Eğitim Sistemi incelendiğinde örgün eğitimin başlangıç noktası ilköğretimdir. Çocuklar ailelerinden ayrılarak daha farklı bir ortamın içerisine girerler. Böylece ilköğretimle birlikte daha planlı, sistemli, destekli bir öğrenme süreci başlamış olur. Yeni bilgi ve beceriler kazanmaya başlayan birey geleceğini de şekillendirmeye başlar. İlköğretim sürecinde bireyin edindiği bu bilgi ve beceriler yaşamının bir temelini oluşturur. Bu yüzden ilköğretim, bireyin gelişmesinde oldukça önemli bir yeri tutar. İlköğretim vatandaşın anayasal bir hakkıdır. Devlet bu hakkı vatandaşına sağlar. Vatandaşa çocuklarına bu hakkı sağlamakla yükümlüdür (Demiroz, 2019).

2.5.1 Eğitimde İlköğretimin Yeri, Amacı ve Önemi

İlköğretimin temel amaçları arasında Ulu Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün ilke ve inkılaplarını benimseterek bireylere demokratik ve istendik davranışlar kazandırmak, değişen ve gelişen Dünya'mızda teknolojinin önderliğinde önce bireyin kendisinin daha sonra da toplumunun gereksinimlerine çözüm bulmak yer almaktadır (Gökçe, 2002). İstendik davranışların içerisine matematik, Türkçe, tarih vb. teorik derslerin bilgilerinin yanında yaparak yaşayarak edinilen çeşitli beceriler de dahildir (Dewey, 2010). İlköğretimde bilişsel becerileri kazanan bireyler, yaşadıkları toplumun değer ve normlarını da kazanarak çevrelerine uyum sağlarlar. Eğitimin amaçlarını gerçekleştirirken her seviyeden ders konularına yer verilmeli, konular yaşamdan seçilerek yaparak yaşayarak öğrenme ön planda tutulmalıdır (Sönmez, 2005). Böylece eğitim amacına ulaşmış olacaktır.

Eğitimle bir çocuğun kalbine dokunmanın ve hayatını şekillendirmenin ilk durağı ilköğretimdir. Çünkü ilk kez evinden ayrılıp okula gelen bir çocuk, yeni arkadaşlar edinmekte ve vaktinin çoğunu öğretmen ve arkadaşlarıyla geçirmektedir (Oktay, 2013). Okul içerisinde belirlenen kurallara uymayı, çeşitli etkinliklere katılmayı, yeni bilgi ve beceriler edinmeyi deneyimleyen çocuk, ilköğretim kademesiyle farklı bir bakış açısına sahip olmaya başlamaktadır. Edindiklerini yaşamında kullanabilme becerisine sahip bireyleri bu kademedede yetiştirmek ilköğretimin önemini ortaya koymaktadır. Neill, 1990; akt. Kiraz, Demir, Aksu,

Daloglu, & Yildirim (2010) ‘a göre ilköğretimin amacı bireylere toplum içerisinde yer alan gelenekselleşmiş değişmeyen bilgi ve becerileri değil, dinamik bir şekilde değişip gelişen yaşamı öğretmektir. Adıgüzel ve arkadaşlarının (2016) gerçekleştirdiği çalışmada da öncelikli olarak bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerine ve gelecek planlarını yapmalarına olanak sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

2.5.2 Afet Eğitimi ve Önemi

Bir topluma ait bireylerin zarar görülebilirlik seviyesini düşüren en önemli unsurlar arasında eğitim yer almaktadır (Johnson, Ronan, Johnston & Peace, 2016). Buna ek olarak eğitim, afet riskini saptayıp değerlendirme ve çeşitli önlemler alabilmenin de temelini oluşturur (Beccari, 2016). Afetlerin meydana geliş sıklıkları ve bıraktığı hasarlar göz önünde bulundurularak oluşacak zararı en aza indirebilmek için afetler hakkında gerekli eğitimlerin verilmesi şarttır (Siriwardena et al., 2013). Eğitimlerin standartını artırmak için bölgenin öncelikleri doğrultusunda alanında tecrübeli ve başarılı kişiler tarafından afet eğitimleri verilmelidir. Bu eğitimler dinamik bir döngü haline getirilmeli ve becerilerin kalıcılığını sağlamak amacıyla çeşitli teknikler geliştirilmelidir (Mızrak, 2018).

Gerçekleştirilen afet eğitimleri, toplum içerisinde afetlere karşı dirençli bireylerin sayısını artırır. Bu eğitimler sayesinde bireylerin afetlere karşı algıları, bilgileri ve becerileri gelişir. Afet öncesinde, sırasında ve sonrasında aldığı eğitimler sayesinde bilinçli hareket eden bireyler etkin müdahalelerde bulunarak kayıpların çoğalmasını önlerler (Mızrak, 2018).

2.5.3 İlköğretimde Afet Eğitiminin Önemi

Hayatın her evresinde istendik yönde davranışların kazanılması sürecinde eğitimin önemli bir etkisi vardır. Seneler boyunca afet sırası ve sonrasında birden çok can ve mal kaybının meydana gelmesi bireylerin kontrolsüz ve şuursuzca gerçekleştirdiği davranışlardan kaynaklanmaktadır. Bu davranışların altında eğitimde yetersizlik saklıdır.

Afetlere yönelik eğitim, özellikle ilköğretimde verilen afetlere yönelik farkındalık eğitimleri bireylerin hayatında çok önemli bir yeri kapsamaktadır (Şengün & Küçükşen, 2019). Okul tabanlı afetlere yönelik eğitimlerle uzun vadede bilinçlenme ve güçlenme sağlanmaktadır. İlköğretimde afet öncesi, sırası ve

sonrasında gerekli bilgilerin aktarımı eğitim programının bir parçası olmalıdır (Tatebe et al., 2015). Bugünün küçükleri, yarının büyükleri olan çocuklara gerekli afet eğitimlerinin verilmesi afetlerle başa çıkabilmede oldukça etkilidir (Mızrak, 2018). İlköğretimde verilecek afet eğitimlerinde öğrencilerin afetlere yönelik kalıcı davranışlar kazanabilmesi için pedagojik eğitimin gereklilikleri sağlanmalıdır (Ebru et al., 2018).

Çocukların afetler hakkında edineceği bilgilerin yanında bu bilgileri çocuklara kimlerin aktaracağı da çok önemlidir. Afetlere yönelik farkındalık eğitimlerinin bu alanda uzman ve tecrübeli kişiler tarafından verilmesi gerekmektedir. Öğretmenler, hizmet içi eğitimlere katılarak kendilerini geliştirmelidirler (Mızrak, 2018). İlköğretimde afet eğitimi; posterler, oyunlar, kısa videolar, hikâye kitapları, yap-bozlar, bilgisayar oyunları, müzikler, şiirler, danslar, doğaçlamalar, projeler, yarışmalar, akademik ve bilimsel kuruluşların yardımıyla, afet tatbikatları ve çeşitli kurslar yardımıyla verilebilir (Petal ve Izadkhah, 2008). Tabii ki iyi bir afet eğitimi için öncelikle kaliteli ve donanımlı bir eğitim sistemine sahip olmak gerekmektedir.

2.5.4 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İlkokul Eğitim Programına Genel Bakış

Değişen ve gelişen yaşamımızda teknolojinin önderliğinde şekillenen öğrenme yaşantıları bireylerin geçmişe kıyasla daha donanımlı ve bilgi dolu olmasını gerektirmektedir. Bilgi, her geçen gün çoğalarak artmaktadır. Dolayısıyla temel eğitim çağı olan ilköğretimde öğrenenlerin bilgiyi almalarından ziyade bilgiye erişebilme becerilerinin geliştirilmesi çok önemlidir. Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine bağlı kalarak öğrencilerin iyi niyetli, dürüst, güvenilir, laik, demokrat, ülkesini seven, bilinçli ve Atatürk'ün ilkelerini benimsemiş toplumuna faydalı birer birey olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (KKTC Temel Eğitim Programı, 2018). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Temel Eğitim Programının Ortak Becerileri;

1. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma,
2. Eleştirel ve yansıtıcı düşünme,
3. Yaratıcı Düşünme,
4. Bilimsel düşünme,

5. Problem çözme,
6. Bilgi teknolojilerini kullanma,
7. Girişimcilik,
8. Alışmalarda düzenli, dikkatli ve sabırlı olabilme,
9. Tarafsız, ön yargısız bir kişiliğe sahip olabilme,
10. Estetik duygular geliştirebilme,
11. Bağlantı kurma/İlişkilendirme,
12. Özdenetim ve öz değerlendirme,
13. Öğrenme isteği ve öğrenmeye ilgi duyma ve
14. İşbirliği şeklinde sıralanabilir.

KKTC’de ilköğretim kurumlarında dersler; Türkçe, Matematik, Hayat bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji, İngilizce, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim Müzik, Beden Eğitimi, Sosyal Beceri ve Eğitsel etkinlikten oluşmaktadır. Aşağıda KKTC’de yer alan ilköğretim kurumlarındaki derslerin haftalık çizelgesi verilmiştir.

Tablo 1

İlkokullarda Haftalık Ders Çizelgesi

ÇİZELGE 1 - B
İLKOKULLARDA HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

Dersler	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	TOPLAM
Türkçe	8	8	8	6	6	36
Matematik	8	8	7	6	6	35
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-	15
Sosyal Bilgiler	-	-	-	2	2	4
Fen ve Teknoloji	-	-	-	3	3	6
İngilizce	-	-	3	5	5	13
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	-	-	-	1	1	2
Resim	2	2	2	2	2	10
Müzik	2	2	2	2	2	10
Beden Eğitimi, Sağlık ve Spor	2	2	2	2	2	10
Sosyal Beceri	1	1	1	1	1	5
Eğitsel Etkinlik	2	2	3	3	3	13
GENEL TOPLAM	30	30	33	33	33	159

Türkçe Dersi Öğretim Programı: KKTC’de Türkçe Öğretim Programı, Türkçenin öğretim, bilim ve kültür dili olarak kullanımını esas alarak geliştirilmiştir. Bireyin anadilini etkin bir biçimde öğrenmesi, yaşamsal bir gerekliliktir. Birey, kendi anadili üzerinde hakimiyet kurdukça düşünme, yaratma, iletişim kurma, tartışma gibi birçok beceriyi de kolayca edinecektir. Türkçe dersinin okullarda öğretilen tüm derslerle ve akademik başarıyla bir etkileşimi vardır. Bireyin anadili becerisinin gelişmesi diğer derslerdeki akademik başarıyı da olumlu yönde etkileyecek, anlama ve anlatma

becerileri gelişecektir. Kısacası bu programda disiplinler arası bir yaklaşım temel alınmış ve özellikle Türkçeyi günlük yaşamda etkili bir biçimde kullanabilen öğrencilerin yetişmesi amaçlanmıştır (KKTC Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018).

Tablo 2

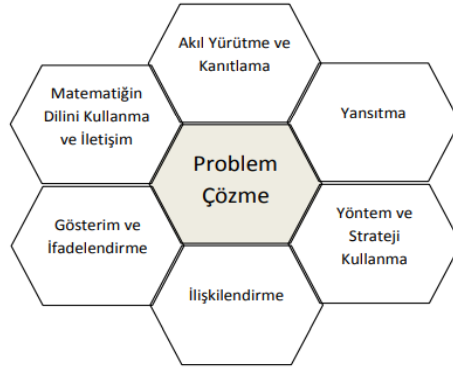
Türkçe Öğretimi Çıktıları

Program Çıktıları		
Türkçe Öğretimine Ait Öğrenme Alanları	Türkçe Öğretimine Ait Alt Öğrenme Alanları	Türkçe Öğretimine Ait Program Çıktıları
Dil Becerileri	Anlama	Düzyine uygun dinleme/izleme becerisi geliştirir.
		Hızlı, akıcı ve anlamlandırarak okur.
	Anlatma	Kendini sözlü olarak ifade eder.
		Kendini yazılı olarak ifade eder.
Yazın	Yazını Anlama	Farklı yazar, şair ve yazın türlerini tanıır.
		Yazınsal türlerdeki iletileri kendi yaşantısı ile içselleştirir.
	Yazınsal Eleştiri ve Yaratıcılık	Düzyine ve ilgisine uygun farklı konularda edebi türlere yönelik ürünler oluşturur.
		Yazın aracılığıyla sanatsal bakış açısı geliştirir ve kendi yazın tarzını belirler.
Dil Bilinci ve Kullanımı	Dil Bilinci	Kıbrıs kültürüne ve Kıbrıs ağızına sahip çıkar.
		Diğer kültürlere, dillere ve ağızlara saygı gösterir.
		Türkçeyi sever ve kullanım duyarlılığı gösterir.
	Dil Kullanımı	Günlük ve akademik yaşamında Türkçenin kurallarını uygular.
		Kendi sözcük dağarcığını geliştirir ve kullanır.
		Dili, farklı amaçlar için kullanır.
		Bilgi teknolojilerini Türkçe dersine uygun olarak kullanır.

Matematik Dersi Öğretim Programı: Matematik öğretim programında ağırlıklı olarak akıl yürütme ve problem çözme gibi temel becerilerin kazandırılması yer almaktadır. Program öğrenciyi merkeze alacak şekilde tasarlanmış, bireye hesap yapma becerisini kazandırmaktan öte mantıksal düşünmeyi ve günlük hayatta problem çözmeyi öğretmeyi hedeflemektedir. Matematik öğretim programı öğrencilere problem çözme, akıl yürütme ve kanıtlama, uygun işlemsel yöntem ve stratejileri kullanma, ilişkilendirme, gösterim ve ifadelendirme, Matematik dilini kullanma ve daha birçok bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri kazandırmayı amaçlamaktadır (KKTC Matematik Dersi Öğretim Programı, 2018).

Şekil 1

Matematik Dersi Kazanımları

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı: Hayat Bilgisi öğretim programı öğrencilerin yaşantılarıyla bağ kurmalarını sağlayacak şekilde, yaratıcılık, problem çözme, gözlem, inceleme ve araştırma gibi becerileri geliştirmeye yönelik tasarlanmıştır. Hayat Bilgisi dersi konuları, çocukların bilişsel ve duyuşsal özelliklerine uygun olarak birey, sağlık, doğa, toplum çerçevesinde seçilmiştir. Program çocuğun kendini merkeze koyarak keşfetmesi, psikolojik ve fiziksel olarak tanınması üzerine yoğunlaşmıştır. Böylece öğrencinin özgüven, öz-saygı, öz-denetim ve öz-benlik geliştirerek çevresini tanınması ve anlamlandırması kolaylaşacaktır (KKTC Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 2018).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının amacı, öğrencilerin yaşadıkları toplumu geçmişten günümüze analiz ederek anlamlandırmalarını, içerisinde bulundukları çevreye ve bireylere ayırım yapmadan değer vermelerini, akıl yürüterek doğru bilgiye ulaşmalarını, yaşamlarında karşılaştıkları problemlere çözüm bulabilmelerini, bir ferdi olduğu ülkesinde demokratik bilgi, beceri ve tutumlar geliştirmelerini sağlamaktır (KKTC Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 2018).

Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı: Fen ve Teknoloji Öğretim Programı öğrencileri; keşfeden, sorgulayabilen, yaşam, toplum ve teknoloji arasındaki dinamik etkileşimi anlayıp geliştirebilen, toplumuna faydalı biliçli birer birey olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Öğrencilere geleceklerini şekillendirmelerinde yardımcı olacak bilgiler kazandırmanın yanında öğrencilerin kendi vücudunu tanıyan

ve sağlıklı yaşamı benimseyerek vücudunu koruyabilen, biyolojik çeşitliliği önemseyen, fiziki ve kimyasal olayları, Dünya, Uzay ve Evren arasındaki ilişkiyi bilimsel veriler ışığında tartışabilen bireyler olmalarını sağlamak programın içeriğini oluşturmaktadır (KKTC Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı, 2018).

2.5.5 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki İlkokullarda Gerçekleşen Afet Eğitimi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde gerçekleşen ilköğretim kademesindeki afet eğitimi, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan ilköğretim programı ışığında Sivil Savunma Teşkilatı ile iş birliği içerisinde gerçekleşmektedir. Her ders için ayrı ve kapsamlı olarak hazırlanan öğretim programları afet eğitimi ve afetlere karşı farkındalık bilinci kapsamında incelenmiş ve aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde eğitim gören ilköğretim öğrencileri Hayat Bilgisi dersiyle 1. sınıfta tanışmakta ve bu dersi 3. sınıfa kadar görmekte-dirler. 4. sınıfta bu ders yerini Sosyal Bilgiler ile Fen ve Teknoloji derslerine bırakmaktadır.

Bu derse yönelik öğretim programı incelenmiş ve programda 1. sınıf öğrencilerine okulda ya da sınıfta, deprem anında yapılması gerekenler açıklanarak, uygulamalı etkinlikler düzenleneceği belirtilmiştir. Öğretilcek temel kavramlar deprem, hayat üçgeni ve acil durum planı olarak belirlenmiştir.

Programda 2. sınıfta okulda tatbikat düzenlenerek yangın ve deprem alarmı verilecek ve o anındaki kuralları uygulanması ile deprem öncesinde, deprem sırasında deprem sonrasında yapılması gerekenlerin uygulanarak gösterilmesi üzerinde durulacağı belirtilmiştir.

3. Sınıf Hayat bilgisi öğretim programı incelendiğinde öğrencilere yönelik deprem ve yangın tatbikatları düzenleneceği belirtilmiş, evde ya da okulda karşılaşacakları olası doğal afetler sırasında yapılması gereken işlemlerin sırasıyla uygulatılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca programda öğrencilere doğal afetlerden korunabilmek için çözüm yolları üretme becerileri kazandırılacağı da yer almaktadır (KKTC Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 2018).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde eğitim gören ilköğretim öğrencileri, Sosyal Bilgiler dersiyle 4. sınıfta tanışmakta ve 5. sınıfta da bu dersin devamını görmekte-dirler. Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğretim programı incelendiğinde ilköğretimi kapsayan 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında afetlere

yönelik herhangi bir konuya yer verilmediği saptanmıştır. Yakın çevrede sel, rüzgar ve deprem gibi afetlerin görülebileceği konusu orta öğretim 6. sınıfta bu dersin içeriğinde yer almaktadır (KKTC Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 2018).

Fen ve Teknoloji dersi de Sosyal Bilgiler dersi gibi öğrencilerin hayatlarına 4. sınıfta girmekte ve 5. sınıfa kadar devam etmektedir. İlköğretimi kapsayan 4. ve 5. Sınıf Fen ve Teknoloji dersi öğretim programı incelendiğinde afetlere yönelik herhangi bir konunun ders içeriklerinde yer almadığı saptanmıştır. Doğal afetlere yönelik deprem, yangın vb. temalar orta öğretim 8. sınıfta öğrencilerin karşısına çıkmaktadır (KKTC Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı, 2018). Türkçe ve matematik derslerinde ise afet eğitimini ve bilincini kazandırmaya yönelik konulara yer verilmemektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki İlkokullarda Gerçekleşen Afet Eğitiminde Sivil Savunma Teşkilatının katkılarıyla bütünlük oluşturmaktadır. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile işbirliği içerisinde, afetlere karşı farkındalık yaratmak gayesiyle çalışmalarını sürdüren Sivil Savunma Teşkilatı, ilköğretim öğrencilerini bilinçlendirmek için çeşitli etkinlikler oluşturmaktadır. İlk yardım ve yangın söndürme eğitimleri verilmesi, afetlerde nasıl davranılması gerektiği konusunda eğitimler verilmesi, şiir, resim, kompozisyon, poster, kısa film ve fotoğraf yarışmalarının düzenlenmesi ile sosyal sorumluluk projelerine destek verilmesi bu etkinlikler arasında yer almaktadır (KKTC Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, 2017).

2.5.6 Türkiye Cumhuriyeti İlkokul Eğitim Programına Genel Bakış

Dünya’da her geçen yıl hızla gelişip değişen bilim ve teknoloji, bireylerin sahip olmaları gereken becerileri de etkilemiştir. Dolayısıyla bireylerin, bilgiye ulaşan ve bilgiyi etkin bir şekilde kullanan, eleştirel ve empatik düşünme becerilerini kazanmış, girişimci, problem çözebilen, toplumuna faydalı vb. niteliklerde bireyler olmaları amaçlanmaktadır. Böylece Türkiye Cumhuriyetinde bu nitelikteki bireylerin yetişmesini sağlayacak, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak çeşitli öğretim programları hazırlanmıştır. Türkiye eğitim sistemi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) sekiz anahtar beceri önderliğinde bireylerin hem yurt içi hem de yurt dışında gereksinim duyacakları becerileri onlara kazandırmayı amaçlamaktadır. Sekiz anahtar yetkinlik şu şekildedir;

1. Anadilde iletişim
2. Yabancı dillerde iletişim,
3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler,
4. Dijital yetkinlik,
5. Öğrenmeyi öğrenme,
6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler,
7. İnisiyatif alma ve girişimcilik,
8. Kültürel farkındalık ve ifade.

Türkiye Cumhuriyetinde ilköğretim 4 yılı kapsar. İlköğretim kurumlarında dersler zorunlu dersler ve seçmeli dersler olarak iki gruba ayrılır (TC MEB, 2018).

Tablo 3

TC İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER		SINIFLAR							
		İLKOKUL				ORTAOKUL			
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	10	10	8	8	6	6	5	5
	Matematik	5	5	5	5	5	5	5	5
	Hayat Bilgisi	4	4	3					
	Fen Bilimleri			3	3	4	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil		2	2	2	3	3	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik	1	1	1	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi ve Oyun	5	5	5	2				
	Beden Eğitimi ve Spor					2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım							2	2
Trafik Güvenliği				1					
Bilişim Teknolojileri ve Yazılım					2	2			
Rehberlik ve Kariyer Planlama								1	
İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi				2					
ZORUNLU DERS TOPLAMI		26	28	28	30	29	29	29	29
SEÇMELİ DERSLER	Din, Ahlak ve Değerler	Kur'an-ı Kerim (4)				2	2	2	2
		Peygamberimizin Hayatı (4)				2	2	2	2
		Temel Dini Bilgiler (2)				2	2	2	2
		Okuma Becerileri (1)				2	2		
	Dil ve Anlatım	Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)				2	2	2	2
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)				2	2	2	2
		İletişim ve Sunum Becerileri (1)						2	2
		Yabancı Dil				2	2	2	2
	Fen Bilimleri ve Matematik	Bilim Uygulamaları (4)				2	2	2	2
		Matematik Uygulamaları (4)				2	2	2	2
		Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği (1)					2	2	2
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (2)						2	2
	Sanat ve Spor	Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Müzik (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Oluşturulacaktır) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Drama (2)				2	2		
	Sosyal Bilimler	Zekâ Oyunları (4)				2	2	2	2
		Satranç (1)				2	2	2	2
		Halk Kültürü (4)				2	2	2	2
		"Şehrimiz ..." (1)				2	2	2	2
		Medya Okuryazarlığı (1)						2	2
		Hukuk ve Adalet (1)					2	2	2
		Düşünme Eğitimi (2)						2	2
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı					6	6	6	6	
SERBEST ETKİNLİKLER		4	2	2					
TOPLAM DERS		30	30	30	30	35	35	35	35

Türkçe Dersi Öğretim Programı: Öğrencilerin okuma, yazma, dinleme, konuşma, izleme gibi yaşam boyu kullanacakları dilsel ve zihinsel becerileri kazanmalarını hedeflemektedir. Bu becerileri kazanan bireylerin kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirip, çevreleriyle etkin iletişim sağlamaları beklenmektedir (TC Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019).

Matematik Dersi Öğretim Programı: Öğrencilere problem çözme, dikkatli olma, zihinden işlem yapma, araştırma yapma, bilgiye ulaşma ve onu kullanma, matematiksel okur-yazarlık gibi becerileri kazandırmayı hedefleyen bir öğretim programıdır. Bu program ışığında öğrenciler sorumluluklarının bilincinde ve sistemli birer birey olarak gelişmektedirler (TC Matematik Dersi Öğretim Programı, 2018).

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı: Bu program, öğrencilere kendilerini ve yaşadıkları çevreyi tanımalarını, kişisel bakım becerilerini kazanmalarını, temel değerlere sahip çıkmalarını, nasıl sosyal, sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürmeleri gerektiğini kazandırır. Okul içi ve dışı uygulamalara yer verilerek öğrenci merkezli etkinlikler gerçekleştirilir (TC Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 2018).

Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı: Tüm öğrencilerin birer fen okuryazarı olarak gelişmesini amaçlayan Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı'nın temel amaçları arasında; öğrencilere fizik, kimya, biyoloji, astronomi, çevre bilimleri uygulamaları hakkında temel bilgi ve beceriler kazandırmak, insan ve çevre arasındaki bağın bilimsel süreçlerle belirlenmesini sağlamak, yaşamda sorumluluk olarak karşılaşılan sorunları çözebilmek, bilginin nasıl kullanılması gerektiğini öğretmek, ilgili ve meraklı birer birey olarak yetişmelerini sağlamak yer almaktadır (TC Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, 2018).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı: Bu program öğrencilerin birer çevre okur-yazarı statüsüne erişerek araştırabilen, empati kurabilen, problem çözebilen, analiz yapıp karar verebilen, çevresiyle iş birliği içerisinde her zaman yenilikçi düşünen sosyal katılımcı birer birey olarak yetişmelerini amaçlamaktadır (TC Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 2018).

2.5.7 Türkiye Cumhuriyetindeki İlkokullarda Gerçekleşen Afet Eğitimi

Türkiye Cumhuriyetinde gerçekleşen ilköğretim kademesindeki afet eğitimi, KKTC'de yer alan ilköğretim eğitim programıyla çoğu yönden paralellik göstermekle birlikte TC Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan ilköğretim programı ışığında AFAD ile iş birliği içerisinde gerçekleşmektedir. Türkiye

Cumhuriyetinde her ders için ayrı ve kapsamlı olarak hazırlanan öğretim programları afet eğitimi ve afetlere karşı farkındalık bilinci kapsamında incelenmiş ve aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkiye Cumhuriyetinde eğitim gören ilköğretim öğrencileri Hayat Bilgisi dersiyle 1. sınıfta tanışmakta ve bu dersi 3. sınıfa kadar görmekte-dirler. 4. sınıfta bu ders yerini Sosyal Bilgiler ile Fen Bilimleri derslerine bırakmaktadır. Bu derse yönelik öğretim programı incelenmiş ve programda 1. sınıf öğrencilerine acil durumlarda yardım almak için arayacakları kurumların telefon numaralarının öğretileceği belirtilmiştir (TC Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 2018).

Programda 2. sınıfta sel, heyelan, çığ, fırtına, hortum ve deprem gibi doğal afetler üzerinde durulacağı, doğal afetler sırasında yardım eden Kızılay ve AFAD gibi kuruluşlar tanıtılacağı, deprem öncesi, anında ve sonrasında nasıl davranılması gerektiği açıklanarak kavratılacağı belirtilmiştir (TC Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 2018).

3. sınıf hayat bilgisi programı incelendiğinde ise öğrencilere günlük yaşamlarında güvenliklerini tehdit edecek bir durumla karşılaştıklarında neler yapabilecekleri, olağanüstü durumlarda; savaş, deprem, sel sırasında yapılması gerekenler, acil durumlarda alandan uzaklaşma, çıkış kapılarını ve yangın çıkış yerlerini kullanmanın gerekliliği kavratılacağına yer verilmiştir belirtilmiştir (TC Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 2018). Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim gören ilköğretim öğrencileri, Sosyal Bilgiler dersiyle 4. sınıfta tanışmakta ve 7. sınıfa kadar bu dersi görmekte-dirler. Sosyal Bilgiler dersine yönelik öğretim programı incelendiğinde ilköğretimi kapsayan 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programında öğrencilere doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları nasıl yapacakları, yaşadıkları çevrede karşılaşma olasılıkları olan doğal afetlere öncelik verilerek neler yapılması gerektiği ve deprem çantası hazırlığı konusu benimsenilerek öğretilir belirtilmiştir (TC Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, 2018).

Bu noktada bu program KKTC sosyal bilgiler öğretim programıyla farklılık göstermektedir. Bunun nedeni KKTC sosyal bilgiler öğretim programında afetlere yönelik herhangi bir konuya yer verilmemesidir.

Türkiye Cumhuriyetinde öğrenciler Fen Bilimleri dersiyle 3. sınıfta tanışmakta ve 8. sınıfa kadar bu dersi görmekte-dirler. İlköğretimi kapsayan 4. sınıflar için düzenlenmiş fen bilimleri öğretim programı incelendiğinde afetlere yönelik

herhangi bir konunun ders içeriklerinde yer almadığı saptanmıştır. Bu ders için afet eğitimiyle ilgili ortaöğretim 7. sınıf kademesinde ormanlık alanlara bırakılan cam atıklarının yangın riski oluşturabileceği konusuna değinilmektedir belirtilmiştir (TC Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, 2018).

Türkçe Dersi öğretim programı incelendiğinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülmüştür. Bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu olduğu saptanmış, zorunlu temalar dışında verilen diğer temaların seçmeli olacağı belirtilmiştir. Seçmeli temalardan biri olan ‘‘doğa ve evren’’ temasında bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetlere yer verileceği saptanmıştır belirtilmiştir (TC Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019).

Matematik dersinde ise afet eğitimi ve bilincini kazandırmaya yönelik herhangi bir konuya yer verilmemektedir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin seviyelerine uygun olarak okullarda çeşitli eğitimler gerçekleştirmektedir. AFAD’ın okullara gelerek öğretim programına paralel olarak aktardığı bilgilerle erken yaşlardan itibaren öğrenciler, afetlere yönelik bir farkındalık kazanmaktadırlar. Ayrıca gerçekleşme riski yüksek olan çeşitli afetlere karşı temel yetenek ve bilgi aktarımlarını, afet bilincini, afetlere yönelik gerçekleştirilen hazırlıklarda güç birliğinin önemini, afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenleri, toplanma alanlarını gerek uygulamalı gerekse teorik bilgiler şeklinde tüm öğrencilere göstermektedir. Tüm bunların yanında öğrencilerin evdeki büyükleriyle birlikte uygulayabileceği hazırlık çalışmalarını da aktarmaktadır. AFAD, ulaşılabilirlik açısından afet bilinci eğitimlerini çevrim içi olarakta vermektedir (AFAD, 2019).

2.6 Okullarda Acil Durum Planlaması

Okulların en önemli görevlerinden biri acil durumlara karşı hazırlıklı olup, olası bir acil durumda bilinçli müdahale ile olumsuz etkileri en aza indirmektir (Özmen ve ark., 2015). Okullarda insan mevcudunun fazla olması, zamanın çoğunun okullarda geçirilmesi, okulların geniş bir alanı kaplaması ve sürekli risklerle karşı karşıya olması okullarda acil durum planlaması yapılmasının önemini yansıtmaktadır (Shah, A.A ve ark., 2020). Okul acil durum planlamasının gerçekleştirilebilmesi için okul üst yönetimi, yöneticiler, öğretmenler, personeller, öğrenciler, veliler ve diğer

bireyler bir araya gelerek okul ve çevresinde sergilenecek davranışlar konusunda alanında uzman kişilerle bilgi alış verişinde bulunmalıdırlar (Minnesota, 2002).

Oluşturulacak plan ve görev dağılımı sayesinde okul ya da okul bölgesindeki olası risk ve sonuçları belirlemek ve tanımlamak kolaylaşacaktır (Florida, 2003). Ekip ruhu ile ortaya konulan çaba sonucunda oluşturulacak planın anlaşılabilir, kapsamlı ve esnek olmasına dikkat edilmelidir. Yardımcı alt planlar geliştirilerek birkaç saatten birkaç güne uzayabilecek olaylara müdahale edilebilmelidir. Tüm bireylerin sağlığı ve güvenliği ön planda tutulmalıdır (La Valla ve ark., 1991; Victoria, 1997). Her okul kendi risk analizini yaparak planını oluşturmalıdır. Gerçekleşmesi olası tüm acil durumlar adım adım takip edilmeli ve gerekli çalışmalar yapılmalıdır (Akarsu, 2010). Okuldaki yöneticiler acil durumlarda yer alacak bireylere görevlerini aktarma, görevlerini gerçekleştirebilmek için çeşitli eğitim fırsatları sunma ve onları gerekli bilgilerle donatma görevini üstlenmelidirler. Okuldaki bireylerin düzeylerine göre olası bir acil durumda müdahale ekipleri gelene kadar ilk müdahaleyi yapabilecek bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir (Ridgely, J. T., 2006). Bu bireylere verilecek eğitimler risk yönetiminin hazırlık evresinin şekillenmesini de sağlayacaktır. Verilecek eğitimlerin teorik bilgileri içermesinden çok uygulamalı olmasına özen gösterilmelidir (Gerdan, 2019). Çünkü acil durumlar karşısında ilk müdahaleyi yapabilecek personel olmadığı süreçte oluşturulacak acil durum planının pek bir önemi kalmayacaktır (Jimerson, et al., 2006).

Oluşturulan plan afet öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gerekenleri, riskin derecesine göre tehlikeler hakkındaki gerekli bilgileri ve esnekliği içeriyorsa bu plana yönelik iyi bir hazırlık yapılmış demektir (Florida, 2003). Ayrıca planın içeriğinin güvenilir olması, yıl içerisinde çeşitli eğitim ve tatbikatlarda denenerek gerekli düzenlemelerin yapılması da önem arz etmektedir (Yeşil & Erenoğlu, 2017).

Bir plan dört temel adımdan oluşmalıdır. Birinci adım, planlama çalışma grubunun oluşturulması, ikinci adım mevcut planın incelenerek eksikliklerin ortaya konulması, üçüncü adım tehlike ve hassasiyet analizi yapılarak plana başlanması ve son olarak dördüncü adım ise güncel acil durum planının oluşturulmasıdır (Florida, 2003).

Bir çalışma (planlama) grubu oluşturulurken lider her zaman okul müdürüdür ve sürecin işleyişinin baş sorumlusudur. Planlama grubu daha önce acil durumlar

deneyimlemiş ya da çeşitli planlara katılım sağlamış kişilerden oluşabilir. Bu kişiler arasında okul yöneticileri, öğretmenler, sağlık görevlileri, hizmetliler, güvenlik görevlileri, okul aile birliği temsilcileri, memurlar ve uygun olan diğer personeller olabilir. Okulun büyüklüğü oluşturulacak çalışma grubunun da büyüklüğünü belirleyecektir. Tüm koşullar ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurulduğunda acil durum ekibinin 6-12 kişiden oluşması idealdir (Reaves, 2001). Sürece liderlik eden okul müdürü planlama grubunu oluşturmak için gönüllüler talep etmeli ve bir liste oluşturmalıdır. Çeşitli görüşmeler gerçekleştirmeli ve bu görüşmeler ışığında acil durum planını geliştirmeye yönelik belirli gün ve saatlerde toplantılar düzenlemelidir (Blauvelt, 1999). Seçilen kişiler, sürece yöneticileri, öğrencileri, personeli, anne ve babaları da dahil etmelidir. Gerekli bilgi ve yetenekle donatılmış, sorumluluklarının bilincinde olan planlama grubu üyeleri, ortak bir amaç için iş birliği içerisinde çalışmalıdır (Florida, 2003).

Planlama ekibinin kurulmasının ardından mevcut plan ve prosedürler yeniden incelenmeli, planın zayıf yönleri ile ortaya çıkacak gereksinimler belirlenmelidir (Florida, 2003). Ardından tehlike analizi yapılarak olası tehlikeler saptanmalı ve buna yönelik bir risk değerlendirilmesi gerçekleştirilmelidir.

Olası tehlikeleri saptayarak kapsamlı bir risk değerlendirmesi yapmak, acil durum planını şekillendirmede önemli bir yeri tutar. Okul veya bölgesindeki riskler saptanarak risk havuzu oluşturulmalı, oluşturulan bu havuzdan hareketle çeşitli önlemler alınarak çalışmalar gerçekleştirilmelidir (Ak & Şahin, 2021). Risk havuzu içerisinde yapısal, çevresel, sosyal faktörler ile okul içi ve okul dışı gerçekleştirilecek çeşitli aktivitelerle ilgili riskler saptanmalı, tehlike ve yıkımlara yol açabilecek etkenler toplanmalıdır. Donanımlı bir risk değerlendirmesi için can ve mal kaybı yaratabilecek her durumun ele alınması gerekmektedir. Planlama ekibinin başında bulunan müdür, çeşitli çalışmalar için görev verdiği kişilere bu havuzu oluşturmak için gerekli olan tüm doküman ve bilgiler temin etmelidir (Cereci & Çetin, 2019). Okul ve çevresinde yer alan riskleri çeşitli ölçümler, araştırmalar ve kontroller doğrultusunda saptamak için gerçekleştirilecek risk değerlendirilmesine öncelikle okul binasından başlanmalıdır (Florida, 2003). Analiz süreci 7 adımdan oluşmaktadır (Florida, 2003). Bu adımlar aşağıda belirtilmiştir.

2.6.1 Tehlikeleri Analiz Etmek

Birinci adım olan Tehlikeleri analiz etme aşamasında tehlike avına çıkılır. Okul ve çevresindeki tehlikeler belirlenir ve bir tehlike listesi oluşturulur (Washington, 1998). Tehlike avında tüm ekibin bir arada ve ortak bir amaç için hareket etmesi çok önemlidir (Uzunçubuk, 2005). Böylece kısa sürede saptanmış bu tehlikelere karşı çözüm yolları üretmeye başlanabilinecektir. Tehlikeleri analiz ederken tehlikenin şiddeti, niteliği ve etki alanı hakkında eksiksiz bir şekilde bilgi toplanmalıdır (Kızıldağ, 2011). Toplanan bilgiler içerisinde sınıf içerisindeki malzemelerin, bölgedeki coğrafi ve yapısal etkenlerin, okulun çevresinde yer alan tehlike oluşturabilecek unsurların detaylı bir analizi yer alır. Saptanan bulgular acil durum önceliklerine göre listenmeli ve çözüm önerileri geliştirilmelidir (Florida, 2003).

2.6.2 Her Tehlikeyi Profillemek

İkinci adımda saptanan her tehlikeye yönelik bir tehlike profili hazırlanmaktadır. Bir tehlike profili hazırlarken tehlikenin olma olasılığı, şiddeti ve yoğunluğu, etki edecek alını, etki alanının büyüklüğü, ne kadar süreceği (etki süresi), ne kadar hızlı gerçekleşeceği, yılın hangi zamanlarında gerçekleşebileceği ve bu tehlike için gerçekleşmeden önce bir uyarı zamanı veya sisteminin olup olmadığına yer verilmelidir (Florida, 2003).

2.6.3 Hassasiyeti Belirlemek

3. adım olan tehlikenin etkisine göre hassasiyeti belirleme aşamasında hassasiyeti belirleyebilmek için, hassasiyete neden olan en önemli etkenlerden biri olan çevresel faktörler ele alınmalı ve incelenmelidir (Leblebici, 2015). Ayrıca birinci ve ikinci adımlardan elde edilen bilgiler öğrenciler, çalışanlar, yapılar, ulaşım vb. kaynakların hassasiyetinin belirlenmesinde ekibe yardımcı olacaktır. Gerçekleşen tehlikelere karşı bireylerin savunmasızlığı ve hassasiyeti zarar görebilirliği oluşturur. Zarar görebilirlik seviyesi ne kadar düşükse, tehlikelerden hasar alma derecesi de düşüktür demektir (Taşkesen, 2011). Afet riski içerisinde tehlike, savunmasızlık ve hassasiyet üçlüsünü barındırmaktadır. Tehlikeyi tamamen ortadan kaldırılamayacağı durumlarda hassasiyetin belirlenip azaltılması gerekmektedir (Deniz, 2012).

2.6.4 Riski Belirlemek

Risk, tehlikenin neden olduğu hasar verici sonuçların, can ve mal kayıplarının, tahribatların meydana gelme olasılığı şeklinde tanımlanabilir (Emrah, 2009). Okul içerisinde öğrenci, personel ve yapılar üzerinde meydana gelebilecek hasarlar riski oluşturur (Florida, 2003). Risk belirlenirken, insan faktörü, çevre faktörü, malzeme faktörü ve yönetim faktörü göz önünde bulundurulmalıdır (Emrah, 2009). Okulun bulunduğu yerin toprak yapısı vb. özellikleri, okul içerisindeki elektrik, su, gaz vb. sistemleri, öğrenci ve personel başta olmak üzere kullanılan kantin, spor salonu, tuvalet gibi çeşitli yapıları birer risk unsuru taşır. Tüm bu faktörler detaylı bir şekilde incelenmelidir. Risk analizi matrisi kullanılarak tüm bu faktörler incelenebilir; tehlikeler saptanarak risk, grafiksel olarak ifade edilebilir. Risk analiz matrisi dikey ve yatay olmak üzere skalalar şeklinde oluşturulur. Dikey kısımda düşük, orta, yüksek derecelerde bir olasılık skalası, yatay kısımda ise yine düşük, orta ve yüksek derecelerde bir şiddet skalası kullanılmalıdır. Böylece matrise yerleştirilen tehlikeler sayesinde planlama ekibi olası riskleri kolayca saptayabilir. Saptanan riskler derecelerine göre yüksekten düşüğe doğru sıralanmalı ve en yüksek tehlikeden başlanılarak çözüm arayışına girilmelidir (Florida, 2003).

Şekil 2

Risk Değerlendirme Matrisi

RİSK DEĞERLENDİRME MATRİSİ				
ŞİDDET OLASILIK	Felaket (1)	Kritik (2)	Önemi az olan (3)	Önemsiz (4)
Sık Görülen (A)	Yüksek	Yüksek	Ciddi	Orta
Muhtemel (B)	Yüksek	Yüksek	Ciddi	Orta
Ara Sıra (C)	Yüksek	Ciddi	Orta	Düşük
Pek Az (D)	Ciddi	Orta	Orta	Düşük
Muhtemel Değil (E)	Orta	Orta	Orta	Düşük
Elenmiş (F)	Elenmiş			

2.6.5 Sonuçlara ve Senaryolara Karar Vermek

5. adımda olası tehlikelerin kaçınılmaz sonuçları derinlemesine analiz edilmelidir. Risk seviyesi en yüksek tehlikelerden başlanılarak tehlikeyi azaltmak veya ortadan kaldırmak için çeşitli senaryolar geliştirilmelidir. Bir sonraki adımda ise oluşturulan senaryoların gerçekleşme olasılıkları belirlenecektir (Florida, 2003).

2.6.6 Olanaklar ve Kısıtlılıkları Belirlemek

Tehlikelerin sonuçlarını önleyebilmek adına geliştirilen çeşitli senaryoların olanakları ve kısıtlılıkları bu adımda belirlenir. Çözüme yönelik kullanılacak kaynaklar, malzemeler, insanlar, çevre, beceri ve bilgiler incelenerek olanaklar ve kısıtlılıklar belirlenir. Olanaklar ve kısıtlılıklar belirlenirken objektif bir yaklaşım sergilenmeli, gerçekler tüm şeffaflığıyla ortaya konulmalıdır (Florida, 2003).

2.6.7 Stratejik Planlama Sürecini Uygulama

Belirlenen potansiyel tehditlerin olanakları ve kısıtlılıkları belirlendikten sonra bu tehditleri ortadan kaldırmaya yönelik adımlar atılmalıdır. Artık süreç uygulamaya konmalı ve saptanan tehlikeleri ortadan kaldırmak için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Süreç sürekli gözden geçirilmeli ve geliştirilmelidir (Florida, 2003).

Tehlike analizi ile şekillenen acil durum planı oluşturulmalı ve bireylerin acil durumlarda nasıl davranışlar sergileyecekleri saptanmalıdır. Acil durum planını etkin bir şekilde gerçekleştirebilmek için personel, öğrenciler ve yönetim planının kapsamını ve acil bir durumda ne yapması gerektiğini öğrenmelidir (Florida, 2003).

2.7 İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında araştırmanın konusunu ile ilgili araştırmalara ilişkin özet bilgiler sunulmuştur.

Beste Özgüven (2006) *İlköğretim Öğrencilerine Verilen Temel Afet Bilinci Eğitiminin Bilgi Düzeyine Etkisi* adlı araştırmasında ilköğretim öğrencilerine yönelik verilen temel afet bilinci eğitiminin bilgi düzeyine etkisini saptamak amaçlanmıştır. Öğrencilere doksan dakikalık bir temel afet bilinci eğitimi kursu verilmiştir. Araştırmanın verileri üç kez; eğitimden önce, eğitimden iki hafta sonra ve eğitimden iki ay sonra olacak şekilde toplanmıştır. Elde edilen verilerin sonuçlarına göre afet

bilinci eğitimi verildikten sonra öğrencilerin bilgi düzeylerinde anlamlı bir artış saptanmıştır.

Ufuk Karakuş ve Seda Önger (2017) *8. Sınıf Öğrencilerinin Doğal Afet ve Afet Eğitimi Kavramını Anlama Düzeyleri* adlı çalışmada 8. Sınıf öğrencilerinin afet ve afetlere yönelik eğitim kavramları üzerine neler düşündüklerini, algı seviyelerini saptamak amaçlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada afet denilince akla ilk gelenin deprem afeti, en az yanıtın ise tsunami afeti olduğu saptanmıştır. Buna göre çevre şartlarının öğrencilerin vereceği cevapları doğrudan etkilediği anlaşılmaktadır. Sonuçta genel olarak ailenin eğitim ve gelir statüsü arttıkça afet eğitimine yönelik verilen cevaplar farklılık göstermiştir.

Özkan Sapasağlam (2019) *Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Doğal Afet Farkındalığı* adlı çalışmada okul öncesi öğrencilerinin doğal afet bilinci ve afetlere yönelik bilgi düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verilerine öğrencilerin doğal afetlere yönelik bilgi ve farkındalıklarını rahatça gösterebilecekleri şekilde ulaşılmıştır. Bundan dolayı en sık meydana gelen doğal afetlerden sel, yangın, deprem, heyelan ve çığ fotoğraflarını içeren kartlar oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda öğrencilerin en çok farkında olduğu afet yangın, en az farkında olduğu afet ise çığ olmuştur. Öğrencilerin yaşları arttıkça doğal afetlerle ilgili bilgi ve farkındalık seviyelerinin de arttığı saptanmıştır.

Hakan Önal (2019) *Temel Eğitim Ders Kitaplarında Afet Olayları İle İlgili Kavramlarda Görülen Eksiklikler* adlı çalışmada temel kavramların kazandırıldığı ilköğretimdeki doğal afetler konusuna ilişkin çeşitli kavram ve şekillerin ders kitaplarında yer alışıdaki yanlışlıkların saptanması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan doküman incelemesi ve içerik analizine yer verilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre ilköğretim ders kitaplarında yer alan doğal afetler konusuna yönelik gerek verilen bilgilerde gerekse mevcut görsellerde eksiklik ve yanlışlıkların olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin içselleştirdikleri yanlış ve eksik bilgilerin afetler konusunda yaşantılarını büyük ölçüde olumsuz etkileyeceği kanısına varılmıştır.

Funda Doğan ve Meliha Kırkıncıoğlu (2020) *Okul Öncesi Çocuklarda Deprem, Yangın ve Tahliye Konusunda Durum Tespitinin Yapılması* adlı çalışmada kamu ve özel kurumlardaki öğrencilerin yangın ve depreme karşı

hazırbulunuşluklarını, yangın ve deprem anlarındaki tepki, davranış ve tutumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin yangın ve depreme karşı farkındalık içerisinde oldukları ve her iki okul türünde de bu durumun benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Fakat öğrencilerle depreme yönelik çök, kapan, tutun tekniği ile daha detaylı bilgilerin paylaşılmadığı belirtilmiştir.

İbrahim Ethem Gürbüz ve Vedat Karadeniz (2021) *6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Doğal Afetler Konusu Üzerine Coğrafi Bilgi Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi* araştırmasında öğrencilerin okulda öğrendikleri doğal afetlere yönelik coğrafi bilgi yeterliliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre her iki sınıf düzeyinde de çoğunluğun doğal afetleri bilimsel tanımlarıyla birlikte ifade ettiği saptanmıştır. Fakat olayları oluş şekillerine göre kategorilere koymada bir yetersizlik tespit edilmiştir. Bunun nedeninin bilgiye ezber yoluyla ulaşılmasından kaynaklandığı söylenilebilir. Bu durumda ezberin önüne geçilmelidir.

Melikşah Turan (2021) *Afetlerde Eğitim Kurumları Güvenliği Kapsamında Öğretmen Yöneticilerin Rol ve Sorumlulukları ile İlgili Çıkarımlar* araştırmasında okul yöneticilerinin afetler konusuna yönelik sergiledikleri sorumluluklar, roller ve çalışmaları değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini Gümüşhane ilinin merkezinde bulunan 10 farklı okulda okul yöneticisi olan 26 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların tümü acil durumlar ve afetlerle ilgili planların oluşturulduğunu, belirli aralıklarla güncellenip düzenlendiğini ifade etmiştir. Son beş yılda afetlere yönelik çeşitli eğitimlerin alındığını, bu eğitimlerin öğretmen ve idarecilere de sunulduğunu belirtilmiştir. Fakat katılımcıların birkaçı alınan eğitimlerin öğrencilere sunulacak düzeyde olmadığını ortaya koymuştur.

Lokman Odabaş ve Sevil Cengiz (2021) *Eğitim Kurumları İdarecilerinin Kriz Anında Afet ve Acil Durumlara Yönelik Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi: Gümüşhane İli Örneği* adlı çalışmada eğitim kurumlarındaki yöneticilerin afetler ve acil durumlara yönelik hazırbulunuşlukların belirlenmesi ile afetlerin meydana getirdiği kriz durumlarında yöneticilerin iletişim, planlama, düzenleme ve uyum sağlama düzeylerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçları frekans ve yüzde tablolarıyla ifade edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre kurumsal hazırlık, tatbikat vb. unsurlar ele alınarak yöneticilerin acil durum ve afetlere karşı

hazırbulunuşluk düzeyleri yeterli bulunmamış, acil durumlara karşı hazırlıklı olmadıkları saptanmıştır.

Sezai Demirdelen ve Ahmet Burhan Çakıcı (2021) *İlkokul/Ortaokul Öğretmenlerinin Doğal Afet Okuryazarlık Düzeyleri: Osmaniye İli Örneği* adlı araştırmasında Osmaniye ili merkez ilçesinde görevli ilkokul/ortaokul öğretmenlerinin doğal afetler okuryazarlık seviyelerini tespit etmek ve doğal afetlere yönelik okuryazarlığın alt faktörleri arasında farklı değişkenlerin tesirini ölçmek amaçlanmıştır. Araştırmanın verilerine anket formu kullanılarak ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler çokluk olarak doğal afetlerle ilgili etkinliklere katılım gösterdiklerini ya da buna yönelik isteklerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sonuca yönelik öğretmenlere doğal afetlerle ilgili çeşitli eğitim, konferans, tatbikat gibi etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Ayrıca araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise afet planına katılım gösteren öğretmenlerin doğal afet okuryazarlığı ve hazırlık düzeyi puan ortalamalarının afet planında yer almayan katılımcılara göre daha yüksek olduğudur.

Alparslan Ayhan Çelik ve Kerim Gündoğdu (2022) *Öğretmenlerin Afete Hazırlık Düzeyleri İle İlkokullardaki Afet Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri* araştırmasında ilköğretim kademesinde görev yapan öğretmenlerin afetler hakkındaki hazırbulunuşluk düzeyleri ile eğitim programlarında yer alan afet eğitimine yönelik düşüncelerinin saptanması amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini İzmir'in Buca ilçesinde bulunan kamu ilkokullarında görevli İngilizce, anasınıfı ve sınıf öğretmenleri ile okulun psikolojik danışmanlarından oluşmuştur. Araştırmada nitel ve nicel veriler toplanmış, öncelikle nicel veriler analiz edilerek öğretmenlerin afetlere karşı duyarlılıklarının yüksek olduğu, olası afetleri ve bu afetlere karşı tedbirli olmayı önemsedikleri sonucuna varılmıştır. Yine alınacak tedbirlerin faydalı olduğunu, fakat bu tedbirleri alamadıklarını ve afetlere karşı hazırbulunuşluk düzeylerinin yeterli olmadığını sonuçlarına varılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünden saptanan veriler de bu bulgular destekler niteliktedir.

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, araştırmanın çalışma grubuna, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ve ortaya çıkan bulguların nasıl raporlaştırıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada nitel veriler toplanıp, analiz edilmiş, yorumlanmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma sorularına yer verilerek KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumlardaki 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetlere karşı hazır bulunuşluk düzeyleri tespit edilmiştir. Nitel araştırma soruları yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ilkokul 4. sınıf kademesinde eğitimlerini sürdüren 5 öğrenci, bu kademedeki ders veren 5 sınıf öğretmeni ve 3 okul yöneticisi ile Türkiye Cumhuriyetinde ilkokul 4. sınıf kademesinde eğitimlerini sürdüren 5 öğrenci, bu kademedeki ders veren 5 sınıf öğretmeni ve 3 okul yöneticisine iletilmiştir.

Bu araştırmada, öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşleri incelenmiş, KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumunda afet eğitimi ve hazır bulunuşluğuna yönelik anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Nitel araştırma genel anlamda toplumsal olay ve olguları kendine has alanlarında inceleyen ve bunlara yönelik kuramlar ortaya koyan bir yöntem şeklinde ifade edilebilir (Nyden, 1991; O’connor & O’neill, 2004). Nitel araştırma, bireylerin hakikatlerinin sosyal ortamlarda oluştuğunu, birden fazla boyutu olduğunu ve devamlı değiştiğini öne süren bir düşünceyi savunur (Yıldırım & Şimşek, 2018). Nitel araştırmalar, önceden saptanmış bir hipotez olmadan, belirlenen bir duruma tümevarım ve doğal araştırma yöntemi ile yaklaşır. Bu durum nitel araştırmaları güçlü kılar (Patton, 2018). Nitel araştırma, hayatın sürekli değişip gelişen döngüsünde bireyi anlamaya ve anlamlandırmaya çalışır (Mason, 2002; Walsh, 2003). Bu araştırma yönteminde araştırmanın bir parçası olan araştırmacı, gerçekleştirdiği çalışmaya yönelik katılımcılarla birebir iletişim halindedir. Ayrıca

elde ettiği veriler ışığında farklı bakış açıları ve tecrübeler edinmektedir (Tekindal & Arsu, 2020).

Genel olarak ortaya konulan nitel araştırmaların özellikleri arasında; olay ve olguları kendilerine has çevrelerinde incelemesi, araştırma konusunu bir bütünlük içerisinde incelenmesi, araştırmaya katılan katılımcıların düşüncelerinin saptanması ve tümevarımsal bir yöntemin kullanılması yer almaktadır (Bogdan & Biklen, 1992; Miles & Huberman, 1994).

Araştırma, nitel araştırma modelleri içerisinde yer alan durum çalışmalarından birisi olan olgubilim (fenemonoloji) deseni seçilerek yapılmıştır. Olgubilim (fenemonoloji), gündelik hayatta bilincinde olunan ve tüm yönleriyle anlamlandırılmayan olguların detaylı olarak araştırılması ve bu olguların daha iyi anlaşılmasını sağlayan bir araştırma modelidir (Tekindal & Uğuz Arsu, 2020). Günlük yaşamımızda sıkça karşılaştığımız, ancak tam olarak anlamlandıramadığımız olgular, fenomenolojinin ilgi alanıdır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Fenomenoloji, iç dünyanın anlamlandırılmasını amaçlamaktadır (Schwandt, 1997). Fenomenolojik araştırmalar yaşanmışlıklar üzerine yoğunlaşır. Araştırmanın konusu olguya yönelik bilginin yanında olgunun sahip olduğu deneyimlerdir. Böylece bu desenle gerçekleştirilen çalışmalarda bireylerin deneyimlerinin ortaya konulması hedeflenmektedir (Werts, 2005). Fenomenoloji yaklaşımı uygulanabilirliğinden dolayı araştırmacılar arasında en çok tercih edilen bir desen haline gelmiştir (Kocabıyık, 2016).

Çalışmada görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Sorular yarı yapılandırılmış şekilde araştırmacı tarafından hazırlanmış ve bir görüşme formu oluşturulmuştur. Araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında 10 Öğretmen, 10 öğrenci ve 5 yönetici görüşlerine göre KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumundaki paydaşların afet eğitimi ile afetten korunma hakkındaki bilgilerine, hazır bulunuşluk düzeylerine yönelik ölçülmüş ve değerlendirilmiştir.

3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Olgu bilim araştırmalarında çalışmanın grubunu, araştırmanın konusunu deneyimlemiş, açıklayabilecek veya ifade edebilecek kişiler veya gruplar oluşturur. Çalışma grubu alanda yapılan teşhisler ve görüşmeler sonucunda saptanmaktadır. Bu

tür araştırmalar için amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada çalışma grubu belirlenirken Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ilkokul 4. sınıf kademesinde eğitimlerini sürdüren öğrenciler, bu kademedede ders veren sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri ile Türkiye Cumhuriyetinde ilkokul 4. sınıf kademesinde eğitimlerini sürdüren öğrenciler, bu kademedede ders veren sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri araştırma konusunu ifade edebilecek veya anlatabilecek kişiler olarak belirlenmiş ve çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu kapsamda; araştırmanın çalışma grubunu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde iki devlet ve bir özel ilköğretim okulunda 4. sınıf kademesinde eğitimlerini sürdüren 5 öğrenci, bu kademedede ders veren 5 sınıf öğretmeni ve 3 okul yöneticisi ile Türkiye Cumhuriyetinde iki devlet ve bir özel ilköğretim kurumunda ilkokul 4. sınıf kademesinde eğitimlerini sürdüren 5 öğrenci, bu kademedede ders veren 5 sınıf öğretmeni ve 3 okul yöneticisi meydana getirmektedir.

KKTC ve TC’de ikamet eden iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumlundaki toplam 10 Öğretmen, 10 öğrenci ve 6 yönetici, kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında 10 Öğretmen, 10 öğrenci ve 6 yönetici ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların görüşlerinin içerisinde doğrudan alıntılar yapılırken aşağıda belirtildiği gibi bir kodlama sistemi kullanılmıştır. Burada düğümde kodlanmış olan dosyanın adı, referansların kodlanmış referans sayı/sayılarını, kodlamanın temsil ettiği dosyanın yüzdeliği ve her bir referansın temsil ettiği yüzdelik/yüzdelikleri ifade edilmektedir.

Örnek 1:

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 4> - § 1 reference coded [0,30% Coverage]

Reference 1 - 0,30% Coverage.

Örnek 2:

<Files\\ÖĞRETMEN\\Öğretmen 4> - § 3 references coded [2,16% Coverage]

Reference 1 - 1,43% Coverage

Reference 2 - 0,61% Coverage

Reference 3 - 0,12% Coverage

Örnek 1’deki düğümde kodlanmış olan dosyanın adı görüntülenmekte olup dördüncü öğretmen ile yapılan görüşme neticesinde bir temadaki, kodlanmış

referans sayısı 1 ve kodlamanın temsil ettiği dosyanın yüzdesi ise 0,30% olarak yorumlanmaktadır.

Örnek 2'deki kodlama sisteminde ise bir dosyadan birden fazla referans sayısı olduğu durumunu ifade etmekte olup kodlanmış referansların sayısının 3, dördüncü öğretmenin genel referansın temsil ettiği dosyanın yüzdesinin 2,16%, dosyada kodlanmış ilk referansın 1,43%, ikinci referansın 0,61% ve üçüncü referansın ise 0,12% ile ifade etmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

KKTC ve TC'de belirlenen iki devlet ve bir özel ilköğretim kurumundaki 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmeyi, karşılaştırmayı ve değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi seçilmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Olgubilim araştırmalarında görüşme başlıca veri toplama aracıdır. Nitel araştırmalarda görüşme tekniği kullanılarak kişilerin hayattaki tecrübelerine, yaşadıkları olayları anlamlandırma biçimlerine yönelik detaylı bilgiler elde edilmektedir (Berg, 2007; Baltacı, 2019). Genelde araştırmacı görüştüğü kişilere yarı yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış sorular sorup aldığı cevaplara bağlı olarak hipotezler oluşturmaktadır. Görüşme yöntemi, kişilerin yaşantılarına dair deneyimlerinden hareketle duygu ve düşüncelerini ifade edebilmeleri ve bu ifadelerin anlamlandırılmasına yönelik kullanılan etkili bir yöntemdir.

Yüz yüze gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerde sıklıkla açık uçlu yapılandırılmamış veya yarı yapılandırılmış soru formu kullanılır. Böylece katılımcılardan detaylı cevaplar alınır ve üzerine çalışılan konu ayrıntılı bir biçimde incelenir (Tekin & Tekin, 2006). Nitel görüşmeler arasında en fazla tercih edilen görüşme şekli yarı yapılandırılmış görüşmelerdir (Edwards & Holland, 2013). Araştırmacı sorular önceden soru formu aracılığıyla planlanmıştır. Fakat burada önemli olan araştırmacının katılımcıya yönelttiği sorular karşısında duyarlı olması ve katılımcıyı özgür bırakarak herhangi bir yönlendirmede bulunmamasıdır (Liamputtong, 2019).

Bu araştırmada veriler toplanırken standartlaştırılmış açık uçlu sorular ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu nedenle katılımcıların görüşlerini saptamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Görüşme formunda katılımcı öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin güvenini kazanmak için bazı güven verici ifadelere yer verilmiştir.

Araştırmada KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ve bir özel ilköğretim kurumlardaki 4. sınıf ğrencilerinin ve sınıf ğretmenlerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek, karşılaştırmak, değerlendirmek amacıyla ğrenci, ğretmen ve yöneticiler için görüşme sorularını içeren ve açık uçlu olan sorulardan oluşan “ Afet Eğitimi ile Afetten Korunma Hakkındaki Bilgileri ve Hazır bulunuşluğu lme, Karşılaştırma ve Değerlendirme Görüşme Formu” geliştirilmiştir. Daha önce alanda ya da farklı alanlarda gerçekleştirilmiş benzer çalışmalar incelenerek bu form geliştirilmiş ve araştırmanın konusuna, amacına ve önemine uygun olarak şekillendirilerek yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular oluşturulmuştur. Görüşme formunda ğrenci, ğretmen ve yöneticilere yöneltilmek üzere 10 tane yarı yapılandırılmış görüşme sorusu belirlenmiştir. Görüşme formunun i geçerliliğinin sağlanabilmesi için, görüşme formu, görüşme soruları ve araştırma sorularının içeriği hakkında eğitim yönetimi, denetimi, ekonomisi ve planlaması konusunda uzman olan üç ğretim üyesinin yanı sıra afet yönetiminde uzman iki kişiden ve soruların anlaşılabirliği için de bir dil uzmanından görüş ve öneri alınmıştır. Alınan görüş ve önerilerden hareketle soruların açık ve anlaşılır olup amaca hizmet edebilmesi için bazı soruların içerikleri değiştirilmiş, bazıları listeden çıkarılmış, bazı sorular ise daha anlamlı hale getirilerek görüşme formuna son şekli verilmiştir. Böylece görüşme soruları 10 görüşme sorusuna indirgenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun pilot uygulaması, 2021-2022 ğretim yılında 1 okul yöneticisi, 2 ğretmen ve 1 ğrenci ile yapılmıştır. Ardından görüşme formu gözden geçirilerek son hali oluşturulmuştur.

Araştırmanın veri kaynağını katılımcılar ile yapılan görüşmelerden sağlanan yazılı kayıtlar oluşturmaktadır. Görüşmeler katılımcılara uyan gün ve saatlerde gerçekleşmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler 24 dakika ile 30 dakika arasında gerçekleşmiştir. Verileri toplamaya başlamadan önce katılımcıların doğru, samimi ve iten cevaplar verebilmeleri adına kendilerine kişisel ve mesleki verilerinin saklı kalacağı, veri toplama sürecinde aktaracakları görüş ve önerilerden hareketle

yapılacak olan alıntıların doğrudan değil kodlarak aktarılacağı konularında bilgi verilmiştir. Veri toplama sürecinde gerçekleşen görüşmeler boyunca ses kaydı alınmış ve kaydedilen sesler görüşme döküm formu ile beraber bilgisayar ortamına yazılı bir şekilde işlenmiştir. Ardından iki farklı uzmanın yardımına başvurularak soruların konu ile ilişkili olup olmadığı ve anlaşılabilirlik derecesinin incelenmesi talep edilmiştir.

Katılımcılara sorulan sorular doğrultusunda verecekleri cevaplara yönelik herhangi bir yönlendirme yapılmamış ve alınan ses kayıtları doğrudan bilgisayara aktararak yazıya dökülmüştür. Ayrıca bulgular bölümünde de bu amaca yönelik kodlama yapılmıştır.

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini hesaplamak için güvenilirlik formülü hesaplaması olarak Miles ve Huberman'ın (1994) formülü kullanılmıştır. Bunu gerçekleştirmek adına verilerin belirli bir bölümü farklı bir araştırmacıya verilmiş ve temaları oluşturması istenmiştir. Esas temalar ile oluşturulan temalar kıyaslanmış ve kodlama anahtarları ve görüşme dökümleri araştırmacılar tarafından ayrı ayrı okunmuştur. “Görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan konular saptanmış, tartışılmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu iki uzmanın temalarına yönelik gerçekleştirdikleri karşılaştırma sonucunda iki tema gurubu arasındaki benzerlik % 95 oranında görüş birliği içerisinde olduklarını göstermiştir. Bu yüzdelik literatürde öngörülen %70 benzerlik barajının üstünde olduğu için temaların teyit edilebilirliği ispatlanmış ve güvenilir kabul edilmiştir.

Bu çalışmanın sonunda soru maddelerinin geçerliliği belirlenmiştir. Görüşme sorularının gerekli verileri sağladığı sonucuna varılarak veri toplama sürecine başlanmıştır.

3.4 Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmada, öncelikle bağlı olunan YDÜ Araştırma Etik Kurulu'na başvurulmuş, YDÜ/EB/2021/658 proje numaralı araştırma onaylanmış ve kullanılan veri toplama araçlarının etik raporu ile gerekli izinleri alınmıştır. Daha sonra görüşmeler için araştırmanın katılımcıları olan okul yöneticilerinden, öğretmenlerden ve öğrencilerden gerekli izinler alınmış ve verilerin toplanmasına başlanmıştır.

Bu araştırmada nitel veri toplama aracından yararlanılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve Türkiye Cumhuriyetinde belirlenen iki devlet ilkokulu ve

bir özel ilköğretim kurumundaki ilkokul 4. sınıf kademesinde eğitimlerini sürdüren öğrenciler, bu kademedeki ders veren sınıf öğretmenleri ve kurumun yöneticilerinden verilerin toplanması amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılara anketleri doldurabilmeleri için gereken süre tanınmış ve süre sonrası anketler toplanmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu ve yüz yüze görüşme tekniği, ‘‘Afet Eğitimi ile Afetten Korunma Hakkındaki Bilgileri ve Hazır bulunuşluğu Ölçme, Karşılaştırma ve Değerlendirilme Görüşme Formu’’ aracılığıyla 2021- 2022 eğitim öğretim yılının bahar döneminde uygulanmıştır. Araştırma verileri Nisan-Mayıs 2022 tarihleri arasında yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanılmış ve görüşmeler ve uygulamalar Mayıs 2022 tarihinde tamamlanmıştır. Araştırma kapsamında KKTC’de belirlenen ilköğretim kurumlarında gerçekleştirilen görüşmeler 1 saat sürmüştür. TC’de belirlenen ilköğretim kurumlarında ise görüşmelere ayrılan zaman dilimi KKTC ile benzerlik göstermiştir. Uygulamanın yapıldığı günlerde araştırmaya gönüllü olarak katılım gösteren katılımcılar ders saatleri dışındaki zamanlarında ölçekte yer alan soruları cevaplandırmışlardır.

Bu araştırmanın veri toplama sürecinde katılımcılara görüşlerini aktarmada ve araştırmaya katılmakta zorunlu olmadıkları, bu çalışmanın gönüllülük esasına dayarak gerçekleştiği belirtilmiştir. Ayrıca toplanan verilerin sadece bu çalışmada kullanılacağı ve gizlilik etiğine uygun olarak yapılacağı hem sözlü hem de yazılı olarak aydınlatılmış onam ve bilgi formunda belirtilmiştir.

3.5 Verilerin İstatistiksel Analizi

Nitel veri analizi; verilerin toplanması, veriler ışığında kodların meydana getirilmesi, kodların basitleştirilerek temalar haline getirilmesi ve son olarak şekil, tablo ya da bir metin halinde raporlaştırılarak sunulmasıdır (Creswell, 2021). Nitel verileri analiz ederken araştırmanın sorularına yönelik bilgi sahibi olmak, ana konuları ortaya çıkarmak, bilgileri içeriklerine göre sınıflandırmak ve temalar halinde verileri azaltmak amaçlanmaktadır (Sandelowski vd., 1997).

Genel olarak araştırmacı veri analizinin ilk aşamasında verileri düzenler. Bir araya getirilip düzenlenen verilen yazılı olarak ifade edilir. Ardından yazılı bir metne dönüştürülen veriler birkaç kez okunur ve anahtar kavramlar belirlenir. Daha sonra veriler için detaylı bir kodlama yapılır ve temalar oluşturulur. Son aşamada ise elde edilen veriler tablo, şekil ya da metin şeklinde sunulur. Burada durumun sözcüklerle tanımlandığı ifadelerle yer verilir. Sayısal bilgiler çok fazla değildir (Creswell, 2021).

Her katılımcıya yönelik gerçekleşen verilerin toplanması ve analizi sürecinde, veri içerikleri tekrarlanıp benzer nitelikte verilen elde edildiği zaman verilerin yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ‘‘doğgunluk’’ olarak adlandırılmaktadır. Bu aşamada yeni bir tema ya da kategorinin oluşmayacağı kanısına varılır (DiCicco et al., 2006).

Bu çalışmada öncelikle pilot görüşme gerçekleştirilmiş ve bu görüşme için 1 okul yöneticisi, 2 öğretmen ve 1 öğrenci seçilmiştir. Böylece katılımcılara yöneltilecek soruların net ve açık olup olmadığının, verilen cevapların sorulan soruların cevaplarına paralel olup olmadığının belirlenmesi sağlanmıştır.

Bu amaçla görüşme esnasında kaydedilen sesler, bilgisayara ortamına görüşme döküm formu da dahil edilerek yazılı bir şekilde aktarılmıştır. Ardından iki farklı uzmandan bu dökümleri gözden geçirerek sorulan soruların belirlenen konuyu yansıtıp yansıtmadığını, açık ve net olup olmadığını ve gerekli olan bilgileri ifade edip etmediğini de dikkate alarak kontrol etmeleri istenmiştir. Bu iki uzmanın % 95 oranında görüş birliği içerisinde oldukları saptanmıştır. Böylece soru maddelerinin geçerliliği belirlenmiştir ve daha sonra veri toplama aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada elde edilen verilere içerik analizi uygulanmış ve incelenmiştir.

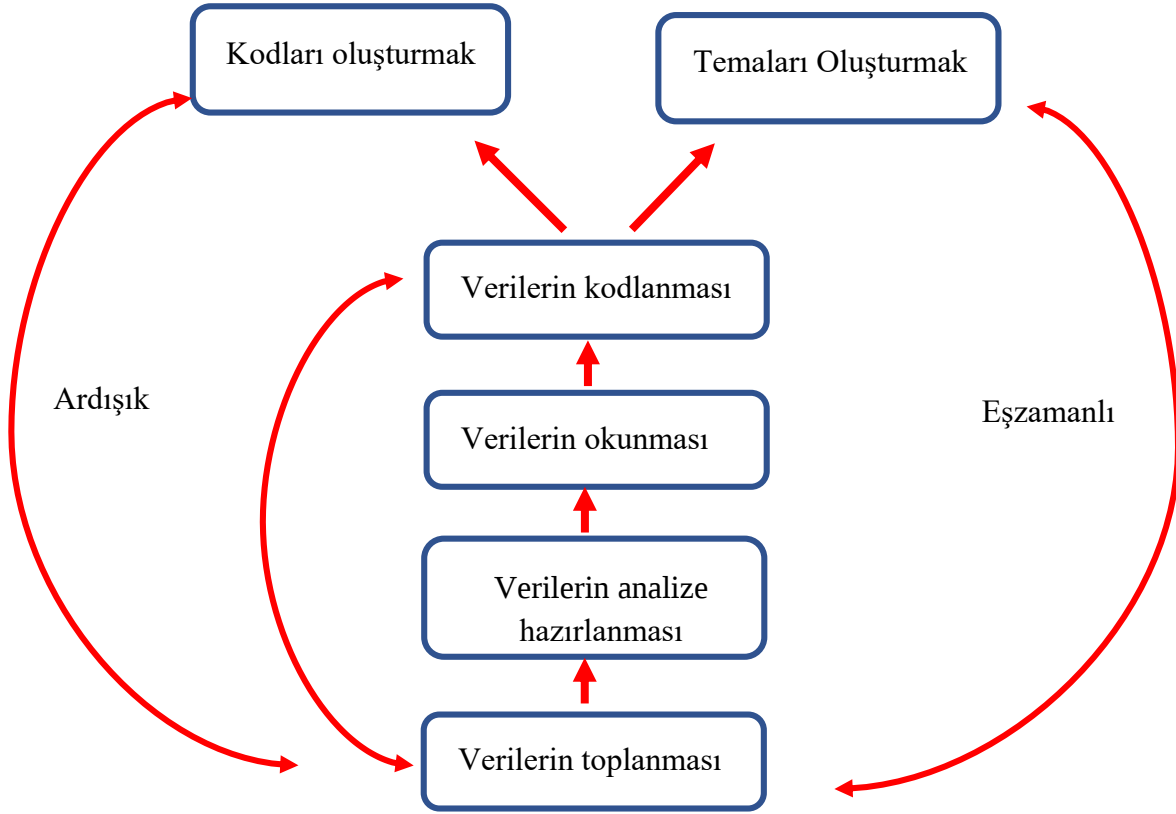
Araştırmada NVIVO R1 nitel veri analizi programı kullanılarak elde edilen verilerin kategoriler halinde gruplandırılması ve kodlanması işlemlerini gerçekleştirmiştir. NVIVO R1 programı ile kapsamı geniş olan içerikler kolaylıkla kodlanmış, karmaşık bilgiler kolayca düzene konulmuş ve sonunda verilerin bütününe ulaşılmıştır. NVIVO R1 programı kodlamaların yapıldığı sırada hızlı geri dönütler ve sonrasında ise analizin gerçekleşmesine olanak sağlamıştır.

Bu yazılım aynı soruya verilen ortak cevapları saptayarak süreci hızlandırmıştır. Belirli süreçlerden geçen veriler rakamlaştırılmış, nitel veriler nicel hale getirilmiştir. Elde edilen veriler sayısallaştırılarak yorumlanmıştır.

Aşağıdaki şekilde Nitel Veri Analizi Aşamaları belirtilmiştir.

Şekil 3

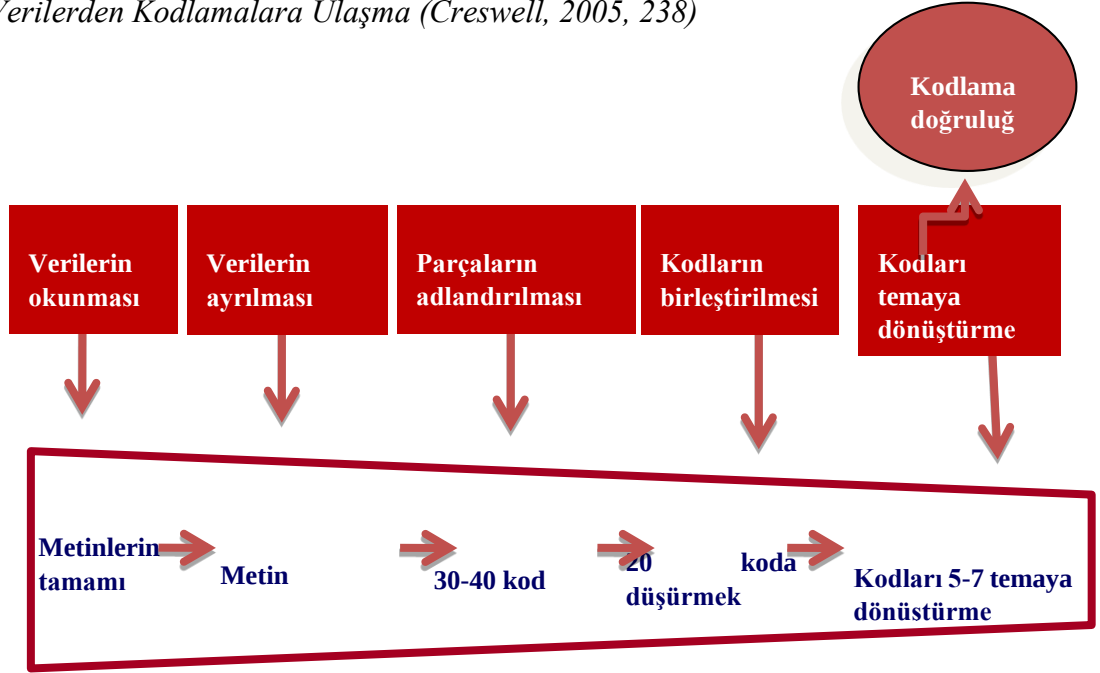
Nitel Veri Analizi Aşamaları (Creswell, 2005, s. 231)

Araştırmacı, nitel veriyi analiz etmek ve çeşitli bağlantılar kurarak anlamlandırmak amacıyla verisini tanımak durumundadır. Araştırmacı verisini tam anlamıyla zihninde tanımladıktan sonra ilk aşamaya geçilmektedir. Veri analizinde ilk aşamada veriler araştırılır. Veriler analiz edilirken, verilerden genel bir anlam çıkarmak, elde edilen düşüncelere yönelik küçük notlar almak ve daha fazla verinin toplanmasının gerekli olup olmadığına karar vermek gibi aşamalardan geçilir.

Şekil 4

Verilerden Kodlamalara Ulaşma (Creswell, 2005, 238)

Tema geliştirmede varılan son nokta ise temaların tam olarak belirlendiği ve oluşan kanıtların ek temalar ortaya koymadığı bir noktaya erişmektir. Başka bir deyişle, ana temaların meydana getirildiği ve araştırmacının güncel bilgilerden oluşturduğu temalarına yeni bir bilgi eklemediği veya tema listesine farklı bir tema katmadığı nokta, tema geliştirme aşamasında doyum noktası olarak tanımlanmaktadır. Araştırmacı öznel bir değerlendirme yaparak bu noktaya ulaştığını kavrar. Araştırmacı, temaları tasvir etmek adına belirli örnekler ve alıntılar yoluyla kanıtlar bulur ve verilerin dökümüne geri dönerek verilerini okuyup, teyit eder. Eğer yeni bir bilgiyle karşılaşmazsa oluşturduğu bu temalar, kendisinin doyum noktasına ulaşmasını sağlar. Buna ek olarak araştırmacı katılımcı tasdiğiyle bu temaları gerektiği gibi ortaya koyduğunun da onayını verir.

Kodlamanın doğruluğu için alanda ve nitel araştırma alanında uzman kişilerin görüşüne başvurulmasında, verilerden hareketle kodlamalara ulaşma aşamaları yukarıda belirtilmiştir. Toplanan verilerden hareketle kodlar ve kodları anlamlandıran genel kategoriler belirlenmiş, ardından kodlar, kategoriler ve yazılı kayıtlar bir araya getirilerek analiz edilmiştir. Sonrasında ise sonuçların bir araya getirilerek değerlendirilmiştir. Bir araştırma raporu yazılmış ve literatüre uygun olarak yorumlamalar yapılmıştır.

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik, araştırma sonuçlarının gerçekliğini ve araştırmacının araştırdığı olguyu taraf tutmadan yorumlayıp yorumlamadığının kanısına varılması şeklinde adlandırılır (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Veri analizine yönelik geçerlilik çalışması yapılırken araştırmada kodlardan ve kategorilerden yararlanarak yönetici görüşlerinden bire bir aktarma yapılmıştır. Araştırmacının iç geçerliliği, verilerin eleştirel bir bakış açısıyla incelenip, elde edilen sonuçların gerçeğe uygunluğunun saptanması, uzmanlar tarafından işlenmemiş verilerin ve analizlerinin gözden geçirilerek alınan geri bildirimlerle sağlanmıştır. Buna ek olarak toplanan veriler doğrulanmak adına kaynak katılımcılara sunulmuştur. Doğrudan alıntılara yer verilerek dış geçerlilik sağlanmıştır.

İç güvenirlik; verilerin benzer şekilde elde edilmesi, verilerin kodlanma sürecinde tutarlı ve dengeli olunması, verilerin elde edilen sonuçlarla arasındaki bağın oluşturulmasıyla sağlanmıştır. Dış güvenirlik, diğer bir deyişle teyit edilebilirlik; dıştan bir uzmanın araştırmada elde edilen düşünce, eleştiri ve önerileri işlenmemiş verilerle kıyaslayıp kontrol etmesiyle sağlanmıştır.

Araştırmacının bu bölümünde güvenirlik hesaplamaları iki aşamada gerçekleşmiştir. Birinci aşama pilot uygulama ve ikinci aşama ise pilot uygulamanın ardından gerçekleşen veri toplama süreci bitimdeki analiz aşamasıdır.

Pilot uygulama şeklinde adlandırılan birinci aşamada yeterli zamana sahip olduğu için elle analiz yöntemi kullanılmış ve Miles ve Huberman'ın (1994) ortaya koyduğu güvenirlik formülü uygulanarak güvenirlik hesaplanmıştır. Bunun nedeni ise dar bir veri setinin varlığı, bilgisayar kullanımı için rahat bir ortamın oluşturulamaması ve etik kaygılardır.

İkinci aşama olan analiz aşamasında gerçekleşen güvenirlik hesaplamasında ise bilgisayarla analiz yöntemi tercih edilmiş ve NVivo R1 programında var olan "Coding Comparison Query" desteğiyle araştırmacı ile kodlayıcı arasındaki uyuşumun yüzdeliği ve Cohen'in Kappa katsayısı ile güvenirlik hesaplanmıştır. Bunun nedeni geniş bir veri setinin olması, bilgisayar kullanımının rahat olması, veri kaynakların uygun olması ve verileri yakından takip etme gereksinimidir.

Viera ve Garrett (2005) araştırmalarda elde edilen Kappa (uyum) değerlerini yorumlayabilmek için aşağıdaki aralıkları sunmuşlardır:

*0,0-0,20 önemsiz uyuşma,
 0,21-0,40 orta derecenin altında uyuşma,
 0,41-0,60 orta seviyede uyuşma,
 0,61-0,80 iyi seviyede uyuşma,
 0,81-1,00 çok iyi seviyede uyuşma olduğunu göstermektedir.*

Araştırmada öğretmen, öğrenciler ve yöneticiler ile gerçekleştirilen görüşmelerde kodlayıcılar arası kappa katsayısı 0,89 olarak tespit edilmiştir ve çok iyi seviyede uyuşma olduğu görülmektedir.

Görüşmenin dökümlerinin her iki aşama için gerçekleşmesinin ardından katılımcılardan toplanan veriler gözden geçirilerek belirli bölümlere ayrılmış ve bu bölümler isimlendirilip kodlanmıştır. Tüm verilerin belirlenen şekilde kodlanmasının ardından bir kod listesi oluşturulmuştur. Oluşturulan kod listesi verilerin incelenmesinde ve düzenlenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Daha sonra birinci aşama için araştırmacılar kodlama anahtarları ve görüşme dökümlerini tarafından ayrı ayrı okuyarak “görüş birliği” ve “görüş ayrılığı” olan konular tartışmışlar ve gerekli gördükleri düzenlemeleri hesaplanmışlardır.

Miles ve Huberman’ın (1994) ortaya koyduğu güvenilirlik formülü araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için kullanılmıştır. Böylece verilerin bir kısmı başka bir araştırmacıya temaları oluşturması için gönderilmiştir. Veriler araştırmacının eline ulaştığında, verilerin ışığında temalar oluşturmuş ve bu temalar elde olan esas temalar ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmanın sonucunda iki tema grubu arasındaki benzerlik %87 olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu yüzdeler literatürde yer alan %70 benzerlik barajının üstünde çıktığı için temaların doğruluğu kanıtlanmış ve güvenilir olarak kabul edilmiştir.

İkinci aşamada ise araştırma için belirlenen katılımcılar ile yapılan görüşmeler sırasında kayıt altına alınan veriler, araştırmacı tarafından Microsoft Office Word 2013 programından yararlanılarak bilgisayara işlenmiştir. Word dosyasında yer alan veriler daha sonra NVivo R1 Nitel Veri Analizi Programına aktarılarak belirli bir sıraya konulmuş; kategoriler, alt kategoriler ve kodların belirli bir düzen içerisinde oluşturulması sağlanmıştır. Araştırmacının kendisinin oluşturduğu kodlamaların güvenilirliğinin belirlenebilmesi için NVivo R1 programında yer alan ‘user profiles (kullanıcı profilleri)’ sayesinde ikinci bir kodlayıcı, araştırmacı tarafından oluşturulan kategorilere, alt kategorilere ve kodlara

aktarıma süreçlerini gerçekleştirmiştir. NVivo R1 programında mevcut olan “Coding Comparison Query” kullanılarak araştırmacı ile kodlayıcı arasındaki uyuşumun yüzdeliği ve Cohen’in Kappa katsayısı da hesaplanarak belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular yorumlanarak veri analizinin son aşaması gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmanın ön gördüğü aşamalar uygulanarak elde edilen veriler yorumlanmış ve belirli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sonuçların önemini yansıtan açıklamalar literatür ile birlikte pekiştirilmiştir.

BÖLÜM IV

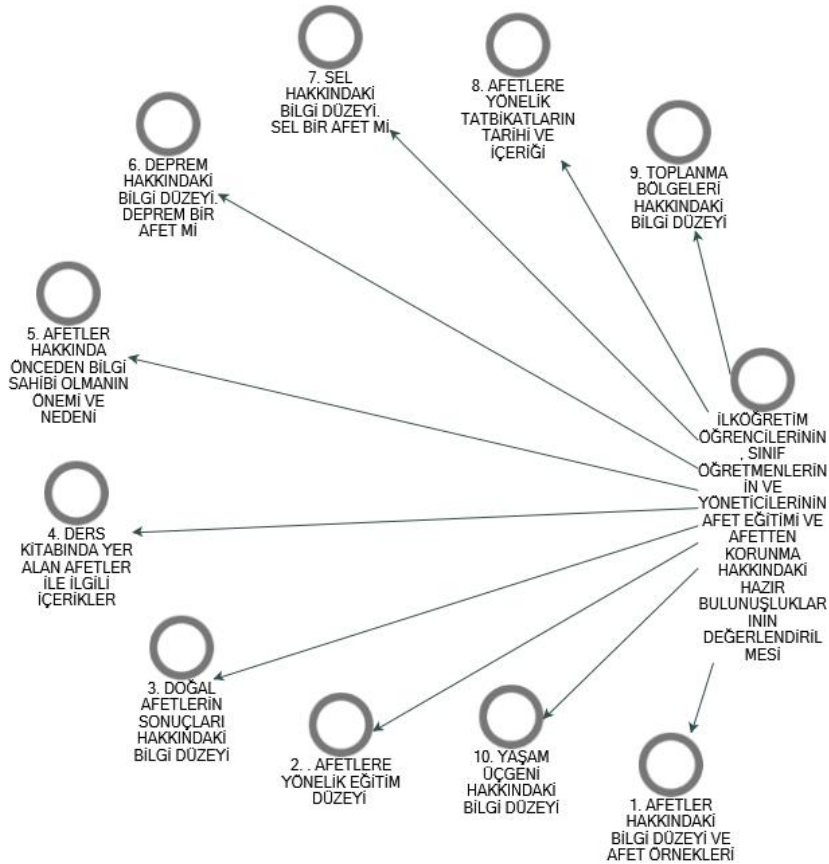
Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümde, toplanan verilerin çözümlemesi sonucunda problem ve alt problemlere ilişkin elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

4.1 Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Tema ve Alt Temalar

Şekil 5

Nitel Araştırmada Verilerin Analizi Sonucu Ortaya Çıkan Araştırma Modeline Yönelik Paydaş Görüşlerine Yönelik Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

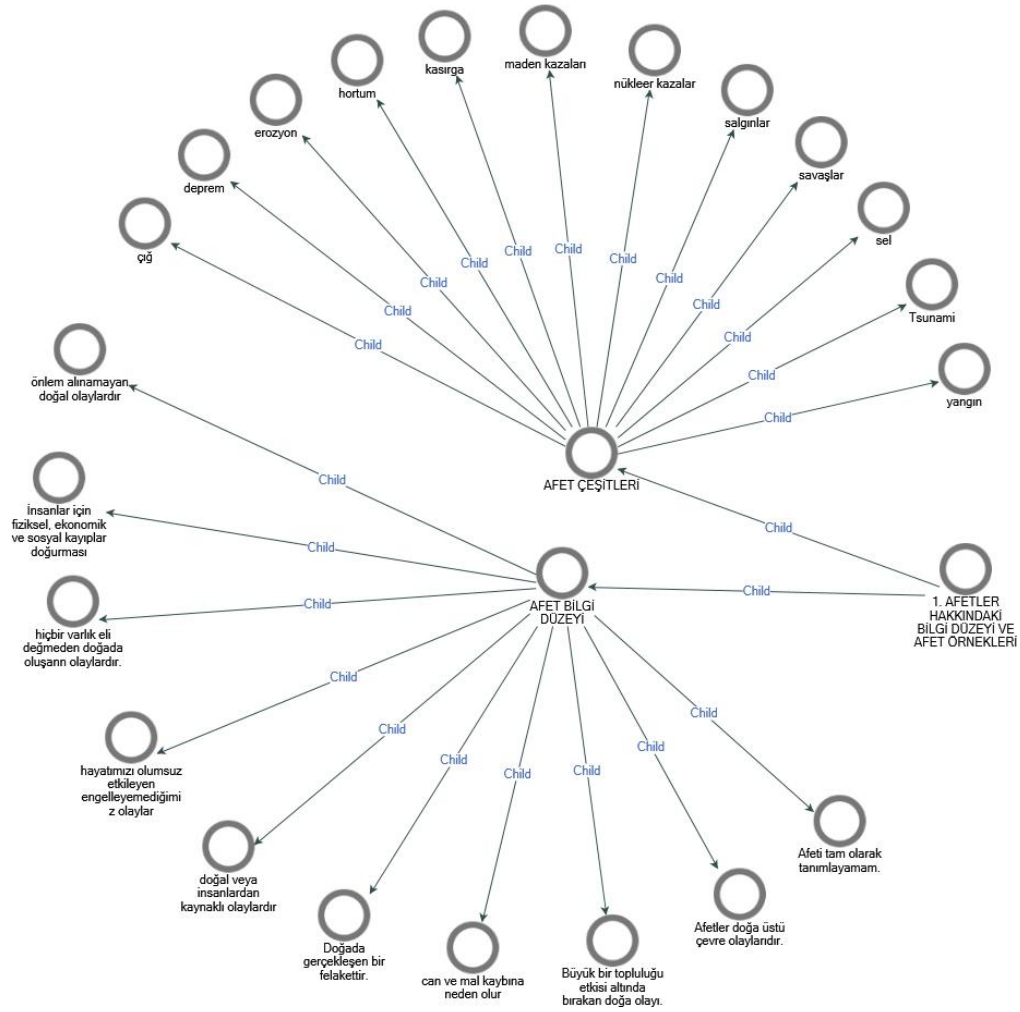

Nitel Araştırmada ‘İlköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi hakkındaki bilgi düzeyleri ve olası afetlere karşı hazır

bulunuşluk seviyeleri nelerdir?’’ problem cümlesi ve alt problemlere yönelik verilerin analizi sonucu ortaya çıkan tema ve alt temalar tablo 11’deki araştırma modelinde belirtilmiştir. Araştırma modeli incelendiğinde katılımcıların beyan ettiği görüşlere göre afet eğitimi hakkındaki bilgi düzeyleri ve olası afetlere karşı hazır bulunuşluk seviyelerine dair görüşler öğretmen, öğrenci ve yönetici boyutunda ve her bir boyutun ise alt temaları olacak şekilde verilmiştir. Okul paydaşlarının temaları yukarıdaki çizelgede belirtilmiştir. Bu temalar ışığında alt temaları ve ayrıntılı bulgular müteakip çizelgelerde sunulmuştur..

Şekil 6

Afetler Hakkındaki Bilgi Düzeyi ve Afet Örnekleri Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 4*Afetler Hakkındaki Bilgi Düzeyi ve Afet Örnekleri Hakkında Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Afet bilgi düzeyi	
Can ve mal kaybına neden olur	3
Doğal veya insanlardan kaynaklı olaylardır	2
İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğurması	4
Hayatımızı olumsuz etkileyen engelleyemediğimiz olaylar	3
Afetler doğa üstü çevre olaylarıdır.	9
Afeti tam olarak tanımlayamam.	1
Hiçbir varlık eli değmeden doğada oluşan olaylardır.	2
Doğada gerçekleşen bir felakettir.	2
Büyük bir topluluğu etkisi altında bırakan doğa olayı.	4
Önlem alınamayan doğal olaylardır	3
Afet çeşitleri	
Yangın	10
Deprem	22
Sel	20
Erozyon	7
Nükleer kazalar	1
Kasırğa	1

Tablo 4 (*Devamı*)

Tsunami	5
Çığ	8
Hortum	2
Maden kazaları	2
Salgınlar	1
Savaşlar	1

Tablo 5

Afetler Hakkındaki Bilgi Düzeyi ve Afet Örnekleri Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri					
	(n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT
Afet bilgi düzeyi						
Can ve mal kaybına neden olur	1	1	0	1	0	0
Doğal veya insanlardan kaynaklı olaylardır	1	0	0	1	0	0
İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğurması	1	0	0	2	1	0

Tablo 5 (Devamı)

Hayatımızı olumsuz etkileyen engelleyemediğimiz olaylar	2	0	0	0	1	0
Afetler doğa üstü çevre olaylarıdır.	3	2	2	0	1	1
Afeti tam olarak tanımlayamam.	0	1	0	0	0	0
Hiçbir varlık eli değmeden doğada oluşann olaylardır.	0	2	0	0	0	0
Doğada gerçekleşen bir felakettir.	0	1	0	0	1	0
Büyük bir topluluğu etkisi altında bırakan doğa olayı.	0	0	1	1	1	1
Önlem alınamayan doğal olaylardır	0	0	0	2	0	1
Afet çeşitleri						
Yangın	1	2	1	4	2	0
Deprem	5	2	3	4	5	3
Sel	4	2	3	5	4	2
Erozyon	1	1	0	1	2	2
Nükleer kazalar	1	0	0	0	0	0
Kasırğa	1	0	0	0	0	0

Tablo 5 (Devamı)

Tsunami	0	3	1	0	1	0
Çığ	0	0	0	5	1	2
Hortum	0	0	0	2	0	0
Maden kazaları	0	0	0	2	0	0
Salgınlar	0	0	0	1	0	0
Savaşlar	0	0	0	1	0	0

Şekil 6 ve Tablo 4’te görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetler hakkındaki bilgi düzeyi ve afet örnekleri hakkında; Afet bilgi düzeyi; can ve mal kaybına neden olur, doğal veya insanlardan kaynaklı olaylardır, İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğurması, hayatımızı olumsuz etkileyen engelleyemediğimiz olaylar, afetler doğa üstü çevre olaylarıdır, afeti tam olarak tanımlayamam, hiçbir varlık eli değmeden doğada oluşan olaylardır, doğada gerçekleşen bir felakettir, büyük bir topluluğu etkisi altında bırakan doğa olayı ve önlem alınamayan doğal olaylardır. Afet çeşitleri; yangın, deprem, sel, erozyon, nükleer kazalar, kasırga, tsunami, çığ, hortum, maden kazaları, salgınlar ve savaşlar görüşlerini ortaya koymuşlardır. Paydaşların çoğu afetleri, ‘‘Afetler doğa üstü çevre olaylarıdır.’’ şeklinde tanımlamışlardır. Paydaşlar afetlere örnek olarak en fazla ‘‘deprem ve sel’’ örneklerini vermişlerdir. Bunun nedeninin ülkelerinde deprem ve sel afetlerinin sıklıkla yaşanması olduğu söylenilebilir.

Tablo 5’te görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetler hakkındaki bilgi düzeyi ve afet örnekleri hakkında; Paydaşların çoğu afeti ‘‘Afetler doğa üstü çevre olaylarıdır.’’ şeklinde tanımlamışlardır. KKTC’deki paydaşlardan çoğunlukla eğitimciler bu yanıtı vermiştir. Paydaşlar afetlere örnek olarak en fazla ‘‘deprem ve sel’’ örneklerini vermişlerdir. Bu örnekleri çoğunlukla TC’deki paydaşlardan eğitimciler ve öğrenciler vermiştir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“İnsanlar için can ve mal kaybına neden olan doğal veya insanlardan kaynaklı olaylara afet denir.” KE1

“Afet, insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, hayatımızı olumsuz etkileyen engelleyemediğimiz olaylardır.” KE2

“Afeti tam olarak tanımlayamam. Örnek olarak depremi verebilirim.” KÖ1

“Deprem, sel, toprak kayması, yangın, çığ, hortum, maden kazaları, salgınlar, savaşlar, sanayi kazaları...” TE3

“Bütün canlı ve cansız varlıklara zarar verebilen hiçbir varlık eli değmeden doğada, doğal şeyler sonucu oluşan olaylardır.” KÖ3

“İnsanlar için birçok kayıplara neden olan ve çoğu zaman imkanların da yetersiz kaldığı olaylara afet denir.” TE4

“Herkesi etkisinde bırakan olaylardır.” TÖ5

“Afet, gerçekleştiği bölgeyi etkisiz hale getiren, gerçekleştiği anlarda müdahalesi güç olaylardır.” TY3

“Gerçekleştiği bölgeyi etkisi altında bırakan olağanüstü olaylardır.” KY1

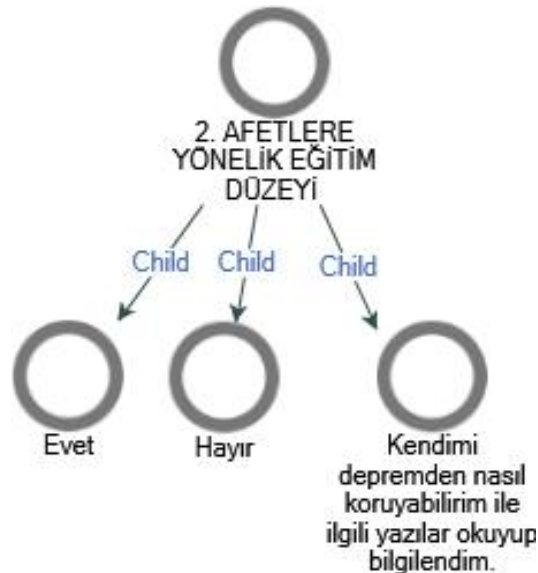
“Örnek: Deprem, sel, kasırga” KE2

“Örneğin sel, erozyon, yangın, deprem birer afettir.” KÖ3

“Deprem, sel, çığ, hortum, orman yangınları vs.” TE2

Şekil 7

Afetlere Yönelik Eğitim Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 6*Afetlere Yönelik Eğitim Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Evet	15
Hayır	11
Kendimi depremde nasıl koruyabilirim ile ilgili yazılar okuyup bilgilendim.	1

Tablo 7*Afetlere Yönelik Eğitim Düzeyi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (N)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT
Afet eğitim düzeyi						
Evet	1	1	1	5	4	3
Hayır	4	4	2	0	1	0
Kendimi depremde nasıl koruyabilirim ile ilgili yazılar okuyup bilgilendim.	1	0	0	0	0	0

Şekil 7 ve Tablo 6’da görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetlere yönelik eğitim düzeyi hakkında; evet, hayır ve kendimi depremden nasıl koruyabilirim ile ilgili yazılar okuyup bilgilendim görüşlerini ortaya koymuşlardır. Paydaşların çoğu afetlere yönelik bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeninin afet ve afetlerle başa çıkabilmeyeyle ilgili eğitimlerin yaygınlaşması, gerek yaygın gerekse örgün kurumlarda afetlere yönelik bilgilere erişebilmenin kolaylığı olduğu söylenilebilir.

Tablo 7’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetlere yönelik eğitim düzeyi hakkında; Çoğunlukla TC’deki paydaşlar afetlere yönelik bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. TC’deki eğitici, öğrenci ve yöneticilerin büyük bir çoğunluğu KKTC’deki paydaşlara kıyasla eğitim aldıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Evet aldım. Yangın eğitimi kursu, okul tabanlı afet eğitimi kursu.” TE3

“Almadım. Kendimi depremden nasıl koruyabilirim ile ilgili yazılar okuyup bilgilendim.” KE2

“Hayır almadım.” KE4

“Evet aldım.” KÖ4

“Almadım.” KY3

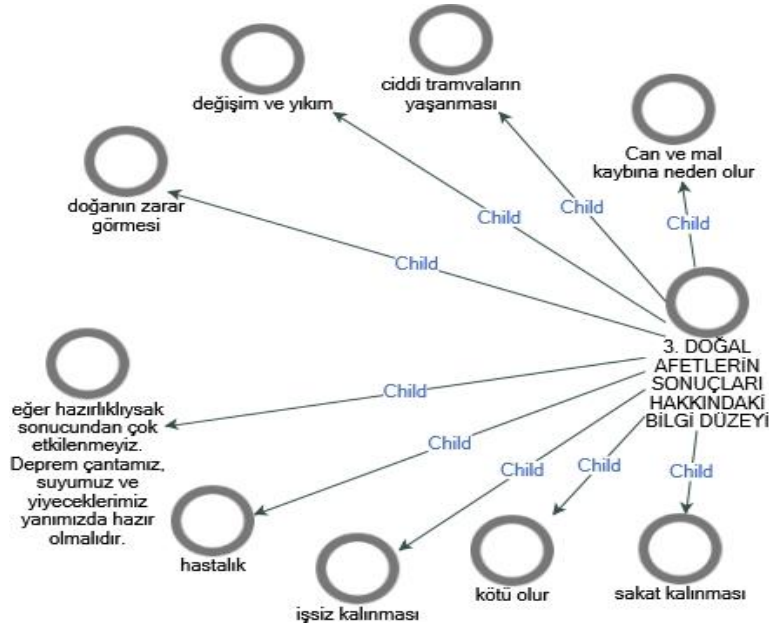
“Evet bir eğitim aldım.” TE1

“Evet okulumuza depremle ilgili tatbikat yapıldı ve bize eğitim verildi.” TÖ3

“Evet aldım.” TY3

Şekil 8

Doğal Afetlerin Sonuçları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 8

Doğal Afetlerin Sonuçları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Kötü olur	11
Can ve mal kaybına neden olur	14
Ciddi tramvaların yaşanması	1
İşsiz kalınması	2
Sakat kalınması	1
Hastalık	1
Değişim ve yıkım	15

Tablo 8 (Devamı)

Eğer hazırlıklıysak sonucundan çok etkilenmeyiz. Deprem çantamız, suyumuz ve yiyeceklerimiz yanımızda hazır olmalıdır.	1
Doğanın zarar görmesi	1

Tablo 9

Doğal Afetlerin Sonuçları Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri					
	(n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT
Doğal afetlerin sonuçları hakkındaki bilgi düzeyi						
Kötü olur	3	2	1	2	3	0
Can ve mal kaybına neden olur	5	2	0	2	3	2
Ciddi tramvaların yaşanması	1	0	0	0	0	0
İşsiz kalınması	2	0	0	0	0	0
Sakat kalınması	1	0	0	0	0	0
Hastalık	1	0	0	0	0	0
Değişim ve yıkım	1	4	2	3	3	2

Tablo 9 (Devamı)

Eğer hazırlıklıysak	0	0	0	0	1	0
sonucundan çok						
etkilenmeyiz. Deprem						
çantamız, suyumuz ve						
yiyeceklerimiz yanımızda						
hazır olmalıdır.						
Doğanın zarar görmesi	0	0	0	0	1	0

Şekil 8 ve Tablo 9’da görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre doğal afetlerin sonuçları hakkındaki bilgi düzeyi hakkında; kötü olur, can ve mal kaybına neden olur, ciddi tramvaların yaşanması, işsiz kalınması, sakat kalınması, hastalık, değişim ve yıkım, eğer hazırlıklıysak sonucundan çok etkilenmeyiz; deprem çantamız, suyumuz ve yiyeceklerimiz yanımızda hazır olmalıdır ve doğanın zarar görmesi görüşlerini ortaya koymuşlardır. Paydaşların çoğu doğal afetlerin sonuçlarına yönelik ‘‘değişim ve yıkım’’ ile ‘‘can ve mal kaybına neden olur’’ yanıtlarını vermişlerdir. Bunun nedeninin afetlerin katılımcıların en sık belirttikleri gibi sonuçlanmasından kaynaklandığı olabilir.

Tablo 10’da görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre doğal afetlerin sonuçları hakkındaki bilgi düzeyi hakkında; Çoğunlukla TC’deki eğitici ve öğrenciler, doğal afetlerin sonuçlarına yönelik ‘‘değişim ve yıkım’’ yanıtı vermişlerdir. KKTC’deki paydaşlardan eğitici ve TC’deki paydaşlardan ise eğitici ile öğrencilerin çoğu ‘‘can ve mal kaybına neden olur’’ yanıtlarını vermişlerdir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

‘‘ Maddi, manevi kayıplar oluşur. Canlılar ciddi travmalar yaşarlar. Yakınlarını, sevdiklerini kaybedebilirler. Evsiz ve işsiz kalınabilir.’’ KE2

‘‘ Doğal afetler genellikle herhangi bir yapıya, hatta canlıya zarar verebilir.’’ KÖ3

‘‘ Uzun süren yıkıcı, hasar verici sonuçlar oluşur.’’ KY3

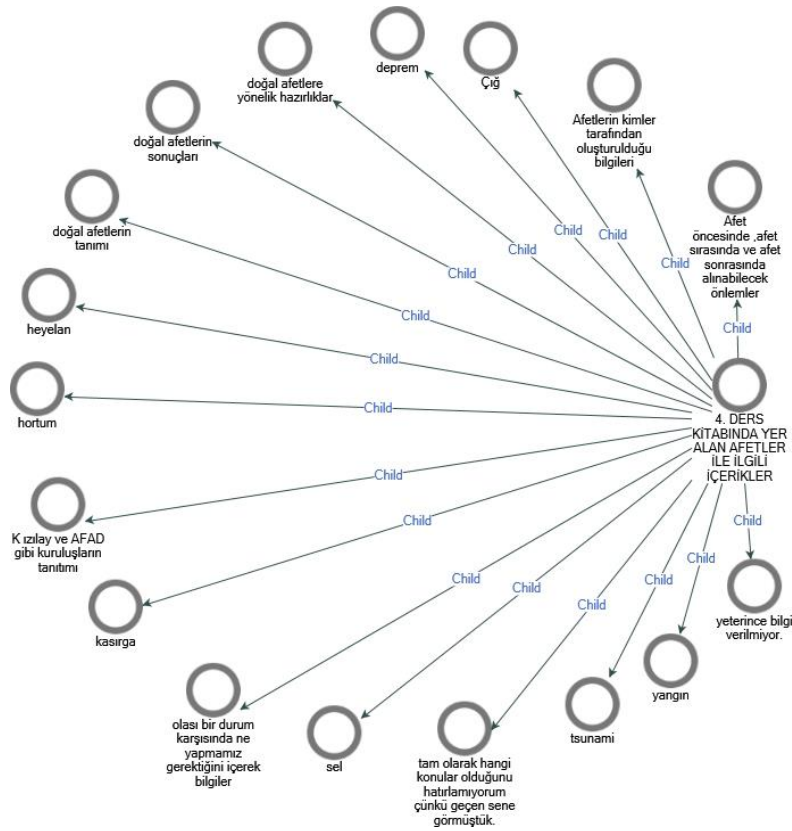
‘‘ Zedeleyici ve uzun vadede süren kötü sonuçları olur. TE5

“Yıkım gerçekleşir. Can kaybı, yaralanma gibi insanlara hem fiziksel hem de psikolojik anlamda zarar verir.” TÖ1

“Kötü sonuçlanır ama eğer hazırlıklıysak sonucundan çok etkilenmeyiz. Deprem çantamız, suyumuz ve yiyeceklerimiz yanımızda hazır olmalıdır.” TÖ3

Şekil 9

Ders Kitaplarında Yer Alan Afetler İle İlgili İçerikler Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 10

Ders Kitaplarında Yer Alan Afetler İle İlgili İçerikler Hakkında Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Doğal afetlerin tanımı	17
Yeterince bilgi verilmiyor.	1
Deprem	9
Sel	8
Yangın	3
Tam olarak hangi konular olduğunu hatırlamıyorum çünkü geçen sene görmüştük.	1
Kasırğa	1
Hortum	1
Tsunami	1
Olası bir durum karşısında ne yapmamız gerektiğini içerek bilgiler	6
Afetlerin kimler tarafından oluşturulduğu bilgileri	5
Doğal afetlerin sonuçları	3
Doğal afetlere yönelik hazırlıklar	1
Kızılay ve afad gibi kuruluşların tanıtımı	1
Afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemler	5
Çığ	3
Heyelan	2

Tablo 11

Ders Kitaplarında Yer Alan Afetler İle İlgili İçerikler Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri					
	(n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT
Ders kitaplarında yer alan afetler ile ilgili içerikler						
Doğal afetlerin tanımı	2	2	3	5	2	3
Yeterince bilgi verilmiyor.	1	0	0	0	0	0
Deprem	3	1	0	0	3	2
Sel	3	1	0	0	2	2
Yangın	1	0	0	0	2	0
Tam olarak hangi konular olduğunu hatırlamıyorum çünkü geçen sene görmüştük.	0	1	0	0	0	0
Kasırğa	0	1	0	0	0	0
Hortum	0	1	0	0	0	0
Tsunami	0	1	0	0	0	0
Olası bir durum karşısında ne yapmamız gerektiğini içerek bilgiler	0	1	0	4	1	0
Afetlerin kimler tarafından oluşturulduğu bilgileri	0	2	0	1	1	1

Tablo 11 (Devamı)

Doğal afetlerin sonuçları	0	0	0	1	1	1
Doğal afetlere yönelik hazırlıklar	0	0	0	1	0	0
Kızılay ve afad gibi kuruluşların tanıtımı	0	0	0	1	0	0
Afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemler	0	0	0	1	2	2
Çığ	0	0	0	0	1	2
Heyelan	0	0	0	0	0	2

Şekil 9 ve Tablo 11’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre ders kitaplarında yer alan afetler ile ilgili içerikler hakkında; doğal afetlerin tanımı, yeterince bilgi verilmiyor, deprem, sel, yangın, tam olarak hangi konular olduğunu hatırlamıyorum çünkü geçen sene görmüştük, kasırga, hortum, tsunami, olası bir durum karşısında ne yapmamız gerektiğini içeren bilgiler, afetlerin kimler tarafından oluşturulduğu bilgileri, doğal afetlerin sonuçları, doğal afetlere yönelik hazırlıklar, kızılay ve afad gibi kuruluşların tanıtımı, afet öncesinde ,afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemler, çığ ve heyelan görüşlerini ortaya koymuşlardır. Paydaşlar, ders kitaplarında yer alan afetler ile ilgili içeriklere yönelik en fazla doğal afetlerin tanımının yer aldığını belirtmişlerdir. Bunun nedeninin bir konu ele alınırken genelden özele doğru bir yol çizilmesi olduğu söylenebilir.

Tablo 12’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre ders kitaplarında yer alan afetler ile ilgili içerikler hakkında; KKTC ve TC’deki paydaşlar eşit sayıda aynı yanıtı vermişlerdir. KKTC’den yöneticiler, TC’deki paydaşlardan ise eğiticiler ve yöneticiler çoğunlukta olmak üzere kendilerine yöneltelen bu soruya “doğal afetlerin tanımı” yanıtını vermişlerdir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Yeterince verildiğini düşünmüyorum.” KE2

“Deprem, sel, yangın gibi güncel afet konularına yer veriliyor.” KE5

“Bütün doğal afetlerin tanımlarını, olası bir durum karşısında ne yapmamız gerektiği konularına yer veriliyor.” KÖ3

“Evet veriliyor ama tam olarak hangi konular olduğunu hatırlamıyorum çünkü geçen sene görmüştük.” KÖ1

“Ders kitaplarımızda deprem, sel, kasırğa, hortum, tsunami gibi konulara yer veriliyor.” KÖ2

“Doğal afetlerin tanımına yer veriliyor.” KY1

“Ders kitaplarımızda afetler, oluşumları, zararları, sonuçları ve afetlere karşı alınacak önlemlere yer veriliyor.” TE1

“Doğal afetlerin çeşitleri, doğal afetlere karşı alınması gereken önlemler, doğal afetlere yönelik hazırlıklar, Kızılay ve AFAD gibi kuruluşların tanıtımı gibi konular yer almaktadır.” TE3

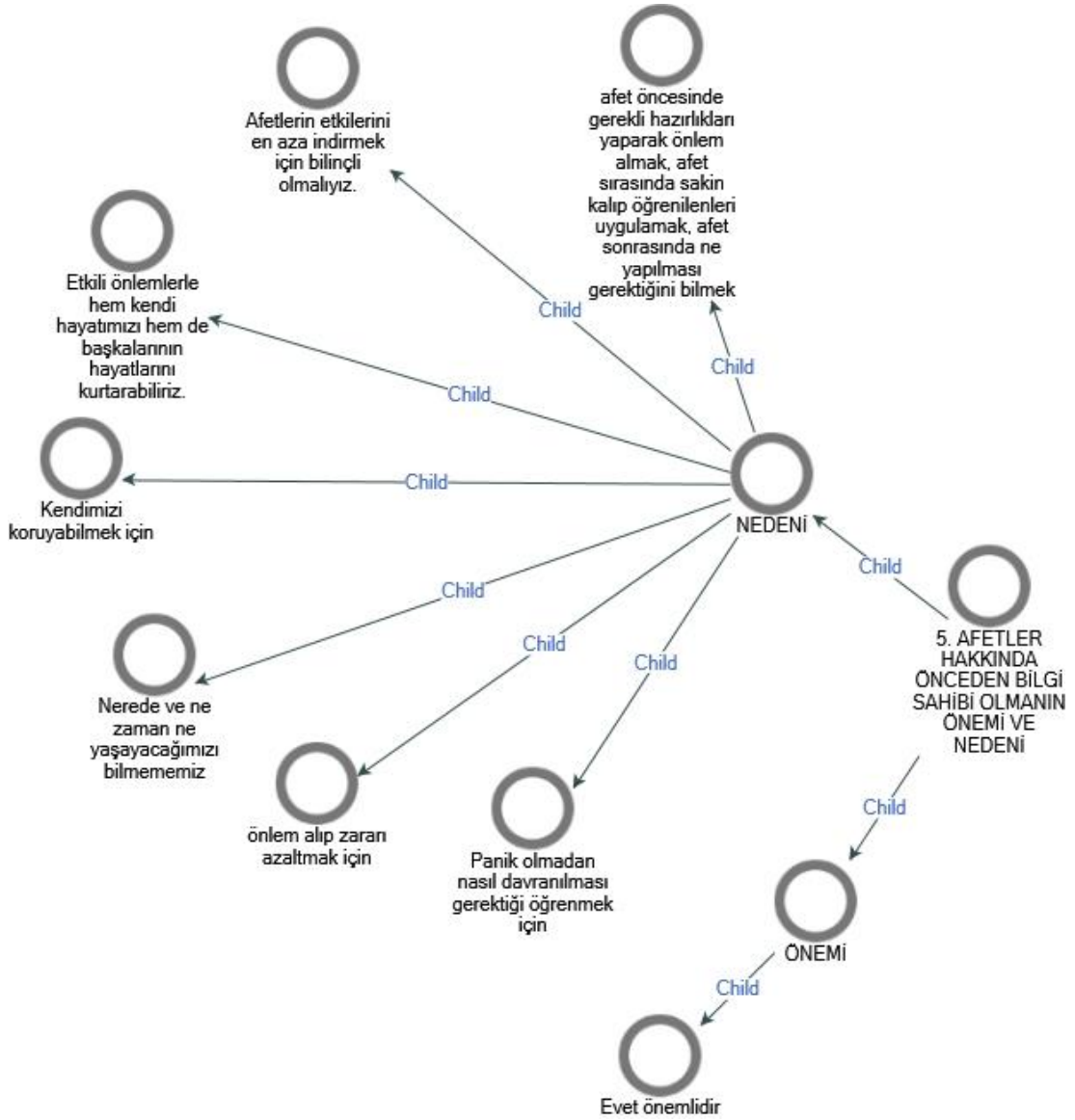
“Afetler, afet öncesi sonrası ve sırasında neler yapmamız gerektiği konularına yer veriliyor.” TÖ2

“Deprem, yangınlar ile ilgili konulara yer veriliyor.” TÖ4

“Doğal afetlerden sel baskını, heyelan, deprem ve çığ konularına değinilir. Aynı zamanda depremle ilgili deprem öncesi, deprem sırası ve deprem sonrasında gibi konu başlıkları altında bilgilendirmeler de yer alıyor.” TY2

Şekil 10

Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmanın Önemi Ve Nedeni Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 12

Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmanın Önemi Ve Nedeni Hakkında Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Önemi	26
Evet önemlidir.	26
Nedeni	31
Afetlerin etkilerini en aza indirmek için bilinçli olmalıyız.	6
Etkili önlemlerle hem kendi hayatımızı hem de başkalarının hayatlarını kurtarabiliriz.	4
Panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek için	9
Kendimizi koruyabilmek için	3
Önlem alıp zararı azaltmak için	5
Afet öncesinde gerekli hazırlıkları yaparak önlem almak, afet sırasında sakin kalıp öğrenilenleri uygulamak, afet sonrasında ne yapılması gerektiğini bilmek	3
Nerede ve ne zaman ne yaşayacağımızı bilmememiz	1

Tablo 13

Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmanın Önemi ve Nedeni Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri					
	(n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT
Afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemi ve nedeni						
Önemi						
Evet önemlidir.	5	5	3	5	5	3
Nedeni						
Afetlerin etkilerini en aza indirmek için bilinçli olmalıyız.	3	0	0	0	1	2
Etkili önlemlerle hem kendi hayatımızı hem de başkalarının hayatlarını kurtarabiliriz.	2	2	0	0	0	0
Panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek için	1	3	2	1	2	0
Kendimizi koruyabilmek için	0	1	0	0	0	2

Tablo 13 (Devamı)

Önlem alıp zararı azaltmak için	0	0	1	3	0	1
Afet öncesinde gerekli hazırlıkları yaparak önlem almak, afet sırasında sakın kalıp öğrenilenleri uygulamak, afet sonrasında ne yapılması gerektiğini bilmek	0	0	0	1	2	0
Nerede ve ne zaman ne yaşayacağımızı bilmememiz	0	0	0	1	0	0

Şekil 10 ve Tablo 13’te görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemi ve nedeni hakkında; Önceden bilgi sahibi olmanın önemi; Evet önemlidir. Önceden bilgi sahibi olmanın nedeni; Afetlerin etkilerini en aza indirmek için bilinçli olmalıyız, etkili önlemlerle hem kendi hayatımızı hem de başkalarının hayatlarını kurtarabiliriz, panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek için, kendimizi koruyabilmek için, önlem alıp zararı azaltmak için, afet öncesinde gerekli hazırlıkları yaparak önlem almak, afet sırasında sakın kalıp öğrenilenleri uygulamak, afet sonrasında ne yapılması gerektiğini bilmek ve nerede ve ne zaman ne yaşayacağımızı bilmememiz şeklinde tanımlamışlardır. Paydaşların tümü, afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Paydaşların çoğu afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın nedeninin ‘‘panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek için’’ olduğunu belirtmişlerdir. Bunun nedeninin afetlere yönelik edinilen bilgilerin afet öncesi, sırası ve sonrasında uygulanarak zararı en aza indirmek olduğu söylenilebilir.

Tablo 14’te görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemi ve nedeni hakkında; ‘‘Afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmak önemli mi?’’ sorusuna TC ve KKTC’deki paydaşların tümü ‘‘evet

önemlidir.” yanıtı vermişlerdir. TC ve KKTC’deki paydaşlara “Afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmak neden önemlidir?” sorusu yöneltildiğinde ise çoğunlukla KKTC’deki paydaşlardan öğrenciler “panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek için” yanıtını vermişlerdir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“ Önceden bilgi sahibi olmak çok önemlidir. Çünkü afet öncesinde gerekli hazırlıkları yaparak önlem almak, afet sırasında ise sakin kalıp öğrenilenleri uygulamak, afet sonrasında da nasıl davranmamız ve neler yapmamız gerektiğini bilmek afetin vereceği tahribatı en aza indirmek açısından çok önem arz etmektedir.” TE3

“Evet önemlidir. Afetlerin etkilerini en aza indirmek için bilinçli olmalıyız.” KE1

“Çok önemlidir. Etkili önlemlerle hem kendi hayatımızı hem de başkalarının hayatlarını kurtarabiliriz.” KE2

“Depremlere karşı tecrübeli olabilmemiz için bilgi sahibi olmak önemlidir. Kendimizi koruyabiliriz.” KÖ1

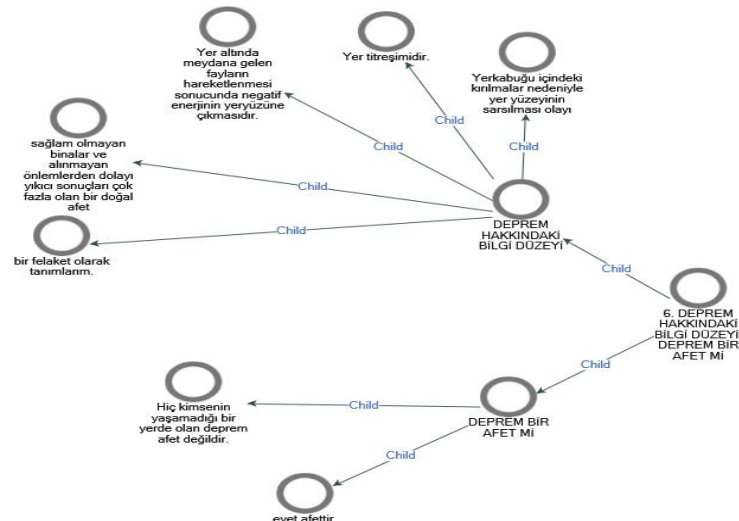
“Evet önemlidir. Önceden bilgi sahibi olduğumuzda önlemleri alıp zararı azaltabiliriz.” KY1

“Bence hazırlıklı olmamız için tabiki önemlidir. Çünkü nerede ve ne zaman ne yaşayacağımızı bilmiyoruz.” TE4

“Evet önemlidir. Yıkıcı etkilerinden korunmak için gereklidir.” TY3

Şekil 11

Deprem Hakkındaki Bilgi Düzeyi. Deprem Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 14*Deprem Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Deprem Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Deprem hakkındaki bilgi düzeyi	
Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı	23
Yer titreşimidir.	2
Bir felaket olarak tanımlarım.	2
Sağlam olmayan binalar ve alınmayan önlemlerden dolayı yıkıcı sonuçları çok fazla olan bir doğal afet	4
Yer altında meydana gelen fayların hareketlenmesi sonucunda negatif enerjinin yeryüzüne çıkmasıdır.	1
Deprem bir afet mi	
Evet afettir.	26
Hiç kimsenin yaşamadığı bir yerde olan deprem afet değildir.	1

Tablo 15*Deprem Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Deprem Bir Afet Mi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT

Tablo 15 (Devamı)

Deprem hakkındaki bilgi düzeyi, deprem bir afet mi						
Deprem hakkındaki bilgi düzeyi						
Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı	5	4	3	5	4	2
Yer titreşimidir.	0	1	0	1	0	0
Bir felaket olarak tanımlarım.	0	1	0	0	1	0
Sağlam olmayan binalar ve alınmayan önlemlerden dolayı yıkıcı sonuçları çok fazla olan bir doğal afet	0	0	0	1	3	0
Yer altında meydana gelen fayların hareketlenmesi sonucunda negatif enerjinin yeryüzüne çıkmasıdır.	0	0	0	0	0	1
Deprem bir afet mi						
Evet afettir.	5	5	3	5	5	3
Hiç kimsenin yaşamadığı bir yerde olan deprem afet değildir.	1	0	0	0	0	0

Şekil 11 ve Tablo 15’te görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre deprem hakkındaki bilgi düzeyi ve deprem bir afet mi hakkında; Deprem hakkındaki bilgi düzeyi; Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı, yer

titreşimidir, bir felaket olarak tanımlarım, sağlam olmayan binalar ve alınmayan önlemlerden dolayı yıkıcı sonuçları çok fazla olan bir doğal afet ve yer altında meydana gelen fayların hareketlenmesi sonucunda negatif enerjinin yeryüzüne çıkmasıdır. Deprem bir afet mi; Evet afettir ve hiç kimsenin yaşamadığı bir yerde olan deprem afet değildir şeklinde tanımlamışlardır. Paydaşların çoğu depremi “Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı” şeklinde tanımlayarak deprem hakkındaki bilgi düzeylerini ortaya koymuşlardır. Paydaşların tümü deprem bir afet mi sorusuna “Evet afettir.” yanıtını vermişlerdir. Depremi bir sarsılma olayı şeklinde tanımlamalarının nedeni depremin etkilerinden en belirgin olanının sarsılma olmasıdır. Ayrıca deprem bir afettir yanıtını vermelerinin nedeninin depremin insanın gücünün üzerinde hasarlar oluşturması ve etkileriyle afet kategorisine girmesi olduğu söylenebilir.

Tablo 16’da görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre deprem hakkındaki bilgi düzeyi ve deprem bir afet mi hakkında; Deprem bir afet mi? sorusuna KKTC ve TC’deki paydaşların tümü “evet bir afettir.” yanıtını vermişlerdir. Paydaşlardan depremi tanımlamaları istendiğinde ise KKTC’deki ve TC’deki paydaşlardan yönetici, eğitici ve öğrencilerin hemen hemen hepsi depremi “Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı” olarak tanımlamışlardır.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayına deprem denir. Evet afettir. Ancak hiç kimsenin yaşamadığı bir yerde olan deprem afet değildir.” KE1

“Deprem, yer altında olan ve canlıları etkileyen bazen büyük ve bazen de küçük oranda olan sarsılmalardır. Deprem bir afettir.” KÖ3

“Evet. Yer sarsıntısı, yer kabuğunda meydana gelen dalgalanmalardır.” KE4

“Evet bir afettir. Deprem yer titreşimidir.” KÖ1

“Deprem yer kabuğundaki kırılmalar sonucu ani bir şekilde ortaya çıkan ve titreşimler halinde yayılan bulunduğu bölgeleri sarsıntılar şeklinde etkileyen doğal afettir.” TE3

“Bir afettir. Uzun ya da kısa süreli yer kabuğundaki sarsıntılar.” KY3

“Depremi yıkım olarak tanımlarım. İnşa edilmiş şeylerin yıkımı ve buna bağlı olarak insanların yaralanması ya da ölmesidir. Deprem bir afettir.” TÖ1

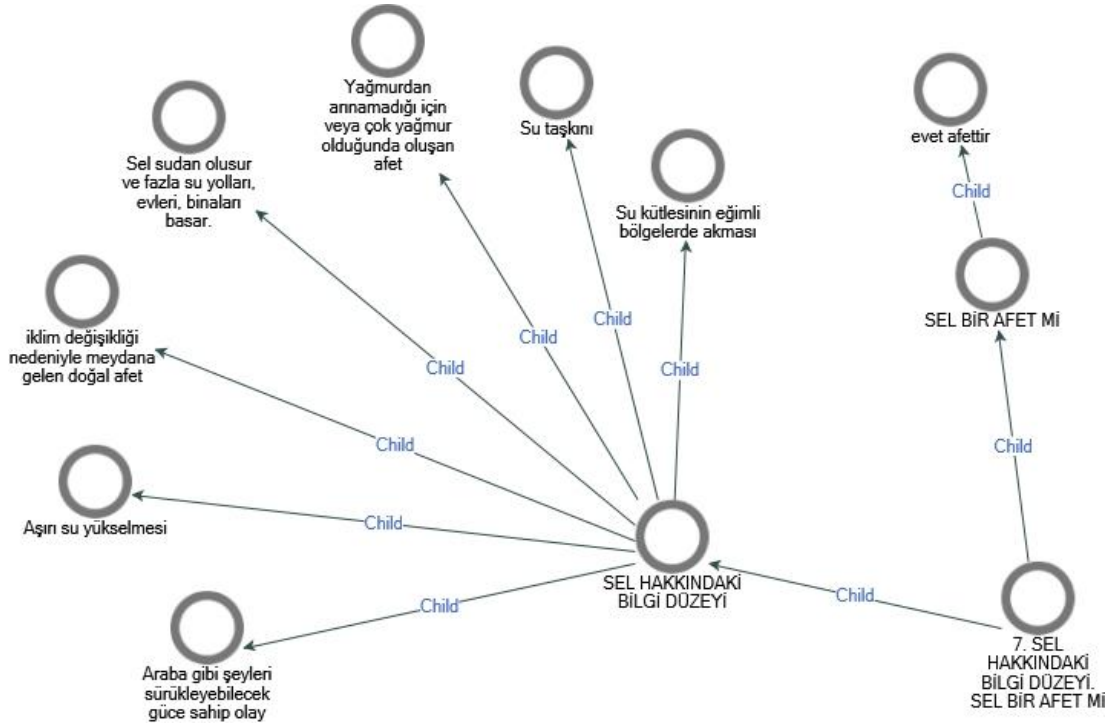
“Deprem, sağlam olmayan binalar ve alınmayan önlemlerden dolayı yıkıcı sonuçları çok fazla olan bir doğal afet. Yer sarsıntısıdır.” TE2

“Deprem bir afettir. Yer altında meydana gelen fayların hareketlenmesi sonucunda negatif enerjinin yeryüzüne çıkmasıdır.” TY2

“Aniden sallanmaya başladığınız bir felaket olarak tanımlarım. Evet bir afettir.” KÖ4

Şekil 12

Sel Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Sel Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 16*Sel Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Sel Bir Afet Mi Hakkında Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Sel hakkındaki bilgi düzeyi	
Su taşkını	20
Aşırı su yükselmesi	2
Yağmurdan arınamadığı için veya çok yağmur olduğunda oluşan afet	1
Araba gibi şeyleri sürükleyebilecek güce sahip olay	2
Su kütlesinin eğimli bölgelerde akması	1
İklim değişikliği nedeniyle meydana gelen doğal afet	1
Sel sudan oluşur ve fazla su yolları, evleri, binaları basar.	1
Sel bir afet mi	
Evet afettir.	26

Tablo 17*Sel Hakkındaki Bilgi Düzeyi, Sel Bir Afet Mi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT

Tablo 17 (Devamı)

Sel hakkındaki bilgi düzeyi, sel bir afet mi						
Sel hakkındaki bilgi düzeyi						
Su taşkını	5	2	3	4	3	3
Aşırı su yükselmesi	0	2	0	0	0	0
Yağmurdan arınamadığı için veya çok yağmur olduğunda oluşan afet	0	1	0	0	0	0
Araba gibi şeyleri sürükleyebilecek güce sahip olay	0	1	0	0	1	0
Su kütlesinin eğimli bölgelerde akması	0	0	0	1	0	0
İklim değişikliği nedeniyle meydana gelen doğal afet	0	0	0	1	0	0
Sel sudan oluşur ve fazla su yolları, evleri, binaları basar.	0	0	0	0	1	0
Sel bir afet mi						
Evet afettir.	5	5	3	5	5	3

Şekil 12 ve Tablo 17’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre sel hakkındaki bilgi düzeyi ve sel bir afet mi hakkında; Sel hakkındaki bilgi düzeyi; Su taşkını, aşırı su yükselmesi, yağmurdan arınamadığı için veya çok yağmur olduğunda oluşan afet, araba gibi şeyleri sürükleyebilecek güce sahip olay, su kütlesinin eğimli

bölgelerde akması, iklim değişikliği nedeniyle meydana gelen doğal afet ve sel sudan oluşur ve fazla su yolları, evleri, binaları basar. Sel bir afet mi; Evet afettir şeklinde tanımlamışlardır. Paydaşların çoğu seli ‘‘ su taşkını’’ şeklinde tanımlayarak sel hakkındaki bilgi düzeylerini ortaya koymuşlardır. Paydaşların tümü sel bir afet mi sorusuna ‘‘Evet afettir.’’ yanıtını vermişlerdir. Seli bir su taşkını olarak tanımlamalarının nedeni suların aşırı yükselerek taşmasıdır. Ayrıca sel bir afettir yanıtını vermelerinin nedeninin selin insanın gücünün üzerinde hasarlar oluşturması ve etkileriyle afet kategorisine girmesi olduğu söylenebilir. Tablo 18’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre sel hakkındaki bilgi düzeyi ve sel bir afet mi hakkında; Sel bir afet mi? sorusuna KKTC ve TC’deki paydaşların tümü ‘‘evet bir afettir.’’ yanıtını vermişlerdir. Paydaşlardan seli tanımlamaları istendiğinde ise KKTC’deki ve TC’deki paydaşlardan çoğunlukla eğitimciler depremi ‘Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı’’ olarak tanımlamışlardır.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

‘‘Sel, yağmur yağdığında bu suların yerde birikip büyümesi ve araba gibi şeyleri sürükleyebilecek güce sahip bir afettir.’’ KÖ5

‘‘Su taşkını olarak tanımlarım. Evet afettir.’’ KE1

‘‘Seli aşırı su yükselmesi olarak tanımlarım. Sel bir afettir.’’ KÖ2

‘‘Yağmurdan arınamadığı için veya çok yağmur olduğunda oluşan afettir. Evet bir afettir.’’ KÖ4

‘‘Sel bir bölgede toprağı belirli bir süre için su altında bırakan ani, düzensiz su akıntılarının sebep olduğu bir doğal afettir.’’ TE3

‘‘Su kütlelerinin eğimli bölgelerde akması olarak tanımlarım. Evet bir afettir.’’ TE1

‘‘Sel çok fazla yağmur sonrasında suların fazlaca birikip insanlara ve arabalar su yoluyla zarar vermesidir. Sel bir afettir.’’ TÖ1

‘‘Evet bir afettir. Suların aşırı yağıştan dolayı taşmasıdır.’’ KY3

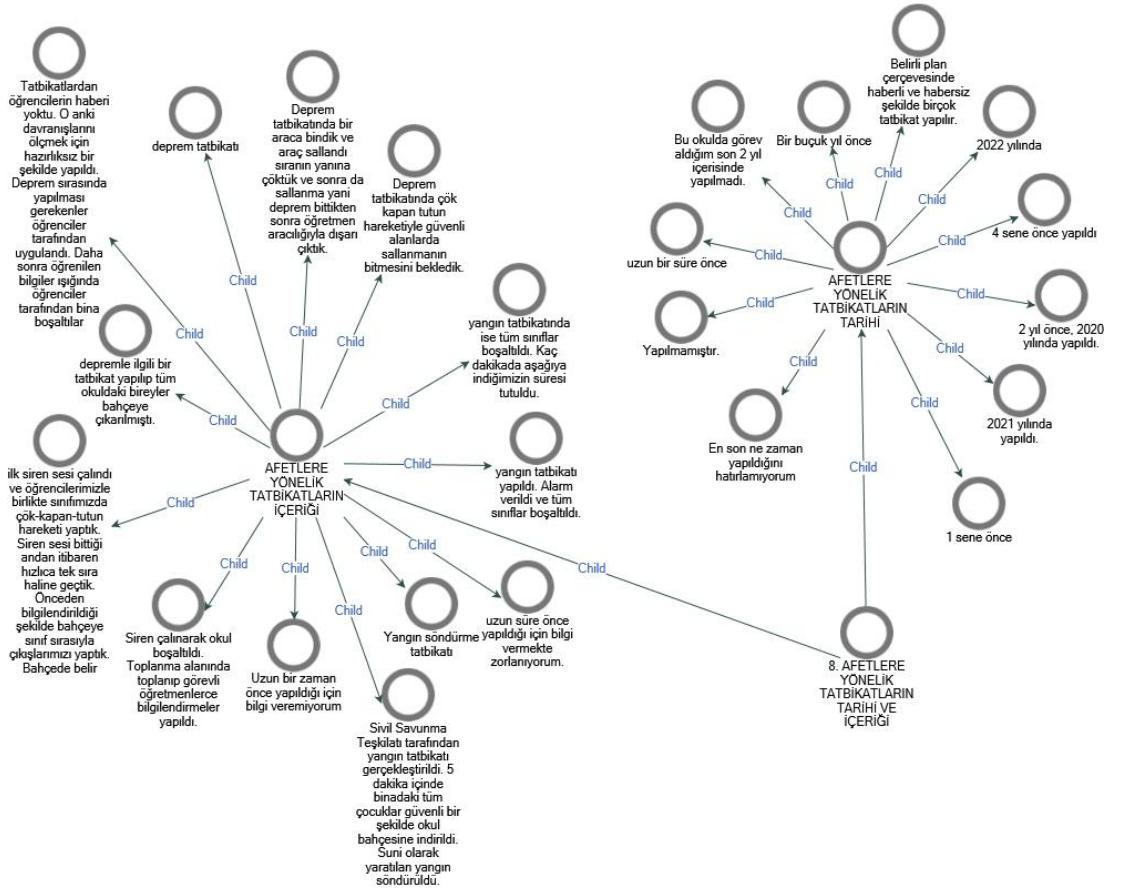
‘‘Sel sudan oluşur ve fazla su yolları, evleri, binaları basar. Böylece sel meydana gelir. Evet bir afettir.’’ TÖ3

“Sel; iklim değişikliği nedeniyle son yıllarda çok fazla meydana gelen doğal afet. Su baskınıdır. ” TE2

“Sel bir afettir. Aşırı yağış nedeniyle derelerin veya buna benzer su alanlarının taşması sonucunda oluşan doğa olayıdır.” TY2

Şekil 13

Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 18

Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Afetlere yönelik tatbikatların tarihi	
En son ne zaman yapıldığını hatırlamıyorum	4
Tablo 18 <i>Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında Paydaş Görüşleri</i> (Devamı)	
2 yıl önce, 2020 yılında yapıldı.	1
4 sene önce yapıldı	2
Bu okulda görev aldığım son 2 yıl içerisinde yapılmadı.	1
Yapılmamıştır.	2
Bir buçuk yıl önce	1
1 sene önce	2
Uzun bir süre önce	1
2021 yılında yapıldı.	11
Belirli plan çerçevesinde haberli ve habersiz şekilde birçok tatbikat yapılır.	2
2022 yılında	1
Afetlere yönelik tatbikatların içeriği	
Uzun bir zaman önce yapıldığı için bilgi veremiyorum	2

Tablo 18 (Devamı)

Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildi.	5
5 dakika içinde binadaki tüm çocuklar güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildi. Suni olarak yaratılan yangın söndürüldü.	
Yangın tatbikatı yapıldı. Alarm verildi ve tüm sınıflar boşaltıldı.	1
Yangın söndürme tatbikatı	9
Deprem tatbikatı	12
Uzun süre önce yapıldığı için bilgi vermekte zorlanıyorum.	1
Siren çalınarak okul boşaltıldı. Toplanma alanında toplanıp görevli öğretmenlerce bilgilendirmeler yapıldı.	1
Tatbikatlardan öğrencilerin haberi yoktu. O anki davranışlarını ölçmek için hazırlıksız bir şekilde yapıldı. Deprem sırasında yapılması gerekenler öğrenciler tarafından uygulandı. Daha sonra öğrenilen bilgiler ışığında öğrenciler tarafından bina boşaltılar	1
Depremle ilgili bir tatbikat yapıp tüm okuldaki bireyler bahçeye çıkarılmıştı.	1
Deprem tatbikatında bir araca bindik ve araç sallandı sıranın yanına çöktük ve sonra da sallanma yani deprem bittikten sonra öğretmen aracılığıyla dışarı çıktık.	4
Deprem tatbikatında çok kapan tutun hareketiyle güvenli alanlarda sallanmanın bitmesini bekledik.	2
Yangın tatbikatında ise tüm sınıflar boşaltıldı. Kaç dakikada aşağıya indiğimizin süresi tutuldu.	3
İlk siren sesi çalındı ve öğrencilerimizle birlikte sınıfımızda çok-kapan-tutun hareketi yaptık. Siren sesi bittiği andan itibaren hızlıca tek sıra haline geçtik. Önceden bilgilendirildiği şekilde bahçeye sırayla çıkışlarımızı yaptık. Bahçede belirlenen toplanma alanında toplandık.	1

Tablo 19

Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri					
	(n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT
Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği						
Afetlere yönelik tatbikatların tarihi						
En son ne zaman yapıldığını hatırlamıyorum	1	2	1	0	0	0
2 yıl önce, 2020 yılında yapıldı.	1	0	0	0	0	0
4 sene önce yapıldı	2	0	0	0	0	0
Bu okulda görev aldığım son 2 yıl içerisinde yapılmadı.	1	0	0	0	0	0
Yapılmamıştır.	0	2	0	0	0	0
Bir buçuk yıl önce	0	1	0	0	0	0
1 sene önce	0	0	1	0	1	0
Uzun bir süre önce	0	0	1	0	0	0

Tablo 19 (Devamı)

2021 yılında yapıldı.	0	0	0	5	4	2
Belirli plan çerçevesinde haberli ve habersiz şekilde birçok tatbikat yapılır.	0	0	0	2	0	0
2022 yılında	0	0	0	0	0	1
Afetlere yönelik tatbikatların içeriği						

Tablo 19

Afetlere Yönelik Tatbikatların Tarihi ve İçeriği Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri (Devamı)

Uzun bir zaman önce yapıldığı için bilgi veremiyorum	2	0	0	0	0	0
Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildi. 5 dakika içinde binadaki tüm çocuklar güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildi. Suni olarak yaratılan yangın söndürüldü.	1	1	2	0	1	0
Yangın tatbikatı yapıldı. Alarm verildi ve tüm sınıflar boşaltıldı.	1	0	0	0	0	0
Yangın söndürme tatbikatı	1	1	1	2	4	0

Tablo 19 (Devamı)

Deprem tatbikatı	1	1	0	3	4	3
Uzun süre önce yapıldığı için bilgi vermekte zorlanıyorum.	0	0	1	0	0	0
Siren çalınarak okul boşaltıldı. Toplanma alanında toplanıp görevli öğretmenlerce bilgilendirmeler yapıldı.	0	0	0	1	0	0
Tatbikatlardan öğrencilerin haberi yoktu. O anki davranışlarını ölçmek için hazırlıksız bir şekilde yapıldı. Deprem sırasında yapılması gerekenler öğrenciler tarafından uygulandı. Daha sonra öğrenilen bilgiler ışığında öğrenciler tarafından bina boşaltılar	0	0	0	1	0	0
Depremle ilgili bir tatbikat yapıp tüm okuldaki bireyler bahçeye çıkarılmıştı.	0	0	0	1	0	0
Deprem tatbikatında bir araca bindik ve araç sallandı sıranın yanına çöktük ve sonra da sallanma yani deprem bittikten sonra öğretmen aracılığıyla dışarı çıktık.	0	0	0	0	3	1

Tablo 19 (Devamı)

Deprem tatbikatında çök	0	0	0	0	1	1
kapan tutun hareketiyle güvenli alanlarda sallanmanın bitmesini bekledik.						
Yangın tatbikatında ise tüm sınıflar boşaltıldı. Kaç dakikada aşağıya indiğimizin süresi tutuldu.	0	0	0	0	3	0
İlk siren sesi çalındı ve öğrencilerimizle birlikte sınıfımızda çök-kapan-tutun hareketi yaptık. Siren sesi bittiği andan itibaren hızlıca tek sıra haline geçtik. Önceden bilgilendirildiği şekilde bahçeye sınıf sırasıyla çıkışlarımızı yaptık. Bahçede belirlenen toplanma alanında toplandık.	0	0	0	0	0	1

Şekil 13 ve Tablo 19’da görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetlere yönelik tatbikatların tarihi ve afetlere yönelik tatbikatların içeriği hakkında; Afetlere yönelik tatbikatların tarihi; En son ne zaman yapıldığını hatırlamıyorum, 2 yıl önce, 2020 yılında yapıldı, 4 sene önce yapıldı, Bu okulda görev aldığım son 2 yıl içerisinde yapılmadı, yapılmamıştır, bir buçuk yıl önce, bir sene önce, uzun bir süre önce, 2021 yılında yapıldı, belirli plan çerçevesinde haberli ve habersiz şekilde birçok tatbikat yapılır ve 2022 yılında yapıldı. Afetlere yönelik tatbikatların içeriği; Uzun bir zaman önce yapıldığı için bilgi veremiyorum, Sivil Savunma Teşkilatı

tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildi. 5 dakika içinde binadaki tüm çocuklar güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildi. Suni olarak yaratılan yangın söndürüldü, yangın tatbikatı yapıldı. Alarm verildi ve tüm sınıflar boşaltıldı, yangın söndürme tatbikatı, deprem tatbikatı, uzun süre önce yapıldığı için bilgi vermekte zorlanıyorum, siren çalınarak okul boşaltıldı. Toplanma alanında toplanıp görevli öğretmenlerce bilgilendirmeler yapıldı, tatbikatlardan öğrencilerin haberi yoktu. O anki davranışlarını ölçmek için hazırlıksız bir şekilde yapıldı. Deprem sırasında yapılması gerekenler öğrenciler tarafından uygulandı. Daha sonra öğrenilen bilgiler ışığında öğrenciler tarafından bina boşaltılar, depremle ilgili bir tatbikat yapıp tüm okuldaki bireyler bahçeye çıkarılmıştı, deprem tatbikatında bir araca bindik ve araç sallandı sıranın yanına çöktük ve sonra da sallanma yani deprem bittikten sonra öğretmen aracılığıyla dışarı çıktık, deprem tatbikatında çök kapan tutun hareketiyle güvenli alanlarda sallanmanın bitmesini bekledik, yangın tatbikatında ise tüm sınıflar boşaltıldı. Kaç dakikada aşağıya indiğimizin süresi tutuldu ve ilk siren sesi çalındı, öğrencilerimizle birlikte sınıfımızda çök-kapan-tutun hareketi yaptık. Siren sesi bittiği andan itibaren hızlıca tek sıra haline geçtik. Önceden bilgilendirildiği şekilde bahçeye sınıf sırasıyla çıkışlarımızı yaptık ve bahçede belirlenen toplanma alanında toplandık şeklinde tanımlayarak afetlere yönelik gerçekleştirilmiş tatbikatların içeriklerini ortaya koymuşlardır. Paydaşların çoğu afetlere yönelik tatbikatların tarihini 2021 yılı olarak belirtmiştir. Afetlere yönelik tatbikatların içeriği ise paydaşların çoğu tarafından deprem tatbikatı olarak belirtilmiştir. Bunun nedeninin coğrafi konuma bağlı olarak ülkelerinde meydana gelen en sık afetin deprem olması söylenebilir. Tablo 20’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre afetlere yönelik tatbikatların tarihi ve afetlere yönelik tatbikatların içeriği hakkında; TC’deki paydaşlardan eğitici ve yöneticiler başta olmak üzere öğrencilerin de çoğu afetlere yönelik tatbikatların tarihini 2021 yılı olarak belirtmişlerdir. Paydaşlara okullarında gerçekleşen afetlere yönelik tatbikatların içeriği sorulduğunda ise TC’deki paydaşlardan öğrenciler ve yöneticiler başta olmak üzere eğitimcilerin de çoğu bu soruya ‘‘deprem tatbikatı’’ yanıtını vermişlerdir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

‘‘2021 yılında okulumuzda deprem tatbikatı yapıldı. Öğrencilerin korkmaması açısından önceden bilgilendirme yapıldı. Üçüncü ders itibariyle ilk siren sesi çalındı ve öğrencilerimizle birlikte sınıfımızda çök-kapan-tutun hareketi yaptık. Siren sesi

bittiği andan itibaren hızlıca tek sıra haline geçtik. Önceden bilgilendirildiği şekilde bahçeye sınıf sırasıyla çıkışlarımızı yaptık. Bahçede belirlenen alanlara öğrencilerimizi götürdük ve çevremizde çember oluşturmalarını isteyerek, içeride kalan öğrenci olup olmadığını anlamak amacıyla yoklama aldık. Tatbikat bitiminde tören sırasına geçerek okulumuz Afet Hazırlık Kulübünün hazırladığı bilgilendirmeleri dinledik.” TY1

“En son ne zaman yapıldığının bilmiyorum. Sanırım yangın,deprem gibi bazı afetlerle ilgili yapılmıştı.” KÖ5

“Bu okulda görev aldığım son 2 yıl içerisinde yapılmadı.” KE5

“Yapılmamıştır.” KÖ2

“Yapıldı. 2 yıl önce, 2020 yılında yapıldı. Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildi. 5 dakika içinde binadaki tüm çocuklar güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildi. Suni olarak yaratılan yangın söndürüldü.” KE2

“Evet yapıldı.4 sene önce yangın tatbikatı yapıldı. Alarm verildi ve tüm sınıflar boşaltıldı.” KE3

“Deprem ve yangın tatbikatı oldu. 2021 yılında gerçekleşti. Deprem tatbikatında bir deprem tırına bindik ve sallandık. Orada bize nasıl davranmamız gerektiğini söylediler. Yangın tatbikatında ise yangın çıktığında neler yapmamız gerektiği anlatıldı ve uygulamalı olarak izletildi.” TÖ5

“Evet deprem tatbikatı yapıldı. 2021 yılında yapıldı. Tatbikatlar öncesi öğretmenler tarafından gerekli bilgilendirmeler yapıldı. Tatbikatlardan öğrencilerin haberi yoktu. O anki davranışlarını ölçmek için hazırlıksız bir şekilde yapıldı. Deprem sırasında yapılması gerekenler öğrenciler tarafından uygulandı. Daha sonra öğrenilen bilgiler ışığında öğrenciler tarafından bina boşaltılarak acil toplanma yerinde toplanıldı.”

TE3

“Evet her yıl düzenli olarak Belirli Gün ve Haftalarda belirlendiği tarihlerde yapılmaktadır. En son 2021 şubat ayı içerisinde yapılmıştır. Deprem ve yangın tatbikatı yapıldı.” TE4

“Uzun bir süre önce yapıldığını hatırlıyorum fakat detaylı bilgi veremeyeceğim.”

KY3

“Evet 2021 yılında gerçekleşti. Yangın tatbikatı gerçekleşti. Sınıfı en kısa sürede boşaltmamız gerektiği söylenildi ve süre tutuldu. Ardından yangının nasıl söndürüldüğü gösterildi.” TÖ4

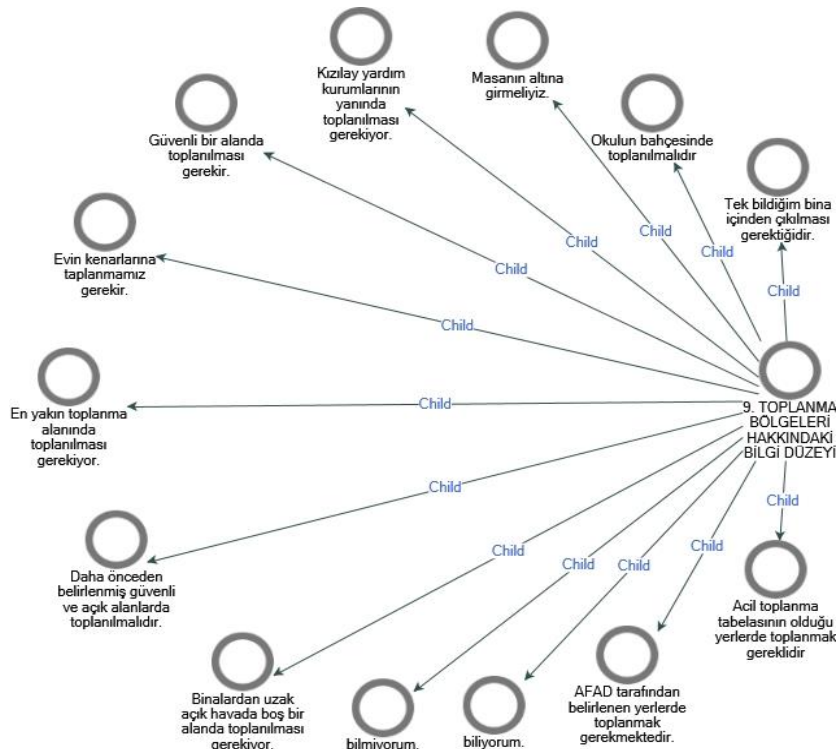
“Yapıldı. 2021 yılında deprem tırı olarak adlandırdıkları bir tıra bindik ve oradaki görevli kişiler bize nasıl durmamız ve nasıl hareket etmemiz gerektiğini öğretmişti.”

TÖ3

“Geçen hafta (2021 yılında) deprem tatbikatı yapıldı. Önceden öğretmenler ve öğrenciler bilgilendirilerek konuya hakim olmaları sağlandı. Bununla ilgili sınıflarda videolar izletildi. Sivil Savunma Kulübü öğretmeni tarafından hazırlanan tatbikat gerçekleştirildi. Hangi sınıfların hangi merdiveni kullanacağı belirtildi. Birinci zilin çalmasıyla öğrenciler çök-kapan-tutun hareketini gerçekleştirdiler. İkinci bir zilin çalmasıyla da öğrenciler panik yapmadan seri bir şekilde sınıflarını boşaltarak bahçedeki toplanma alanında toplanıldı. Öğretmen tarafından yoklama alındı.” TY2

Şekil 14

Toplanma Bölgeleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 20*Toplanma Bölgeleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri*

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Bilmiyorum.	5
Tek bildiğim bina içinden çıkılması gerektiğidir.	1
Biliyorum.	3
Binalardan uzak açık havada boş bir alanda toplanılması gerekiyor.	3
En yakın toplanma alanında toplanılması gerekiyor.	2
Masanın altına girmeliyiz.	2
Evin kenarlarına toplanmamız gerekir.	1
Kızılay yardım kurumlarının yanında toplanılması gerekiyor.	1
Güvenli bir alanda toplanılması gerekir.	6
Afad tarafından belirlenen yerlerde toplanmak gerekmektedir.	1
Acil toplanma tabelasının olduğu yerlerde toplanmak gereklidir	1
Daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanılmalıdır.	5
Okulun bahçesinde toplanılmalıdır.	2

Tablo 21

Toplanma Bölgeleri Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri					
	(n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT
Toplanma bölgeleri hakkındaki bilgi düzeyi						
Bilmiyorum.	3	1	1	0	0	0
Tek bildiğim bina içinden çıkılması gerektiğidir.	1	0	0	0	0	0
Biliyorum.	0	3	0	0	0	0
Binalardan uzak açık havada boş bir alanda toplanılması gerekiyor.	1	0	0	1	0	0
En yakın toplanma alanında toplanılması gerekiyor.	1	0	0	0	1	0
Masanın altına girmeliyiz.	0	2	0	0	0	0
Evin kenarlarına toplanmamız gerekir.	0	1	0	0	0	0
Kızılay yardım kurumlarının yanında toplanılması gerekiyor.	0	1	0	0	0	0

Tablo 21 (Devamı)

Güvenli bir alanda toplanılması gerekir.	0	0	2	2	1	1
AFAD tarafından belirlenen yerlerde toplanmak gerekmektedir.	0	0	0	1	0	0
Acil toplanma tabelasının olduğu yerlerde toplanmak gereklidir.	0	0	0	1	0	0
Daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanılmalıdır.	0	0	0	2	1	2
Okulun bahçesinde toplanılmalıdır.	0	0	0	0	2	0

Şekil 14 ve Tablo 21’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre toplanma bölgeleri hakkındaki bilgi düzeyi hakkında; Bilmiyorum, tek bildiğim bina içinden çıkılması gerektiğidir, binalardan uzak açık havada boş bir alanda toplanılması gerekiyor, en yakın toplanma alanında toplanılması gerekiyor, masanın altına girmeliyiz, evin kenarlarına toplanmamız gerekir, Kızılay yardım kurumlarının yanında toplanılması gerekiyor, güvenli bir alanda toplanılması gerekir, AFAD tarafından belirlenen yerlerde toplanmak gerekmektedir, acil toplanma tabelasının olduğu yerlerde toplanmak gereklidir, daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanılmalıdır ve okulun bahçesinde toplanılmalıdır şeklinde bilgi düzeylerini ortaya koymuşlardır. Paydaşların çoğu “Güvenli bir alanda toplanılması gerekir.” ve “bilmiyorum.” yanıtlarını vermişlerdir. “Güvenli bir alanda toplanılması gerekir.” yanıtı veren paydaşların bu konuya yönelik deneyim ve bilgilerinin olduğu söylenilebilir. Diğer bir yanda çoğunluğun “Bilmiyorum.” yanıtı vermesi bilgi ve deneyim eksikliğini ortaya koymaktadır.

Tablo 22’de görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre toplanma bölgeleri hakkındaki bilgi düzeyi hakkında; KKTC’deki paydaşlardan eğitimciler çoğunlukta olmak üzere öğrenci ve yöneticilerden birer kişi “Bilmiyorum.” yanıtını vermişlerdir. TC’deki paydaşlardan eğitimciler çoğunlukta olmak üzere öğrenci ve yöneticilerden birer kişi “Güvenli bir alanda toplanılması gerekir.” Gerekir yanıtını vermişlerdir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanmalıyız.” TE4

“Mümkünse Kızılay yardım kurumlarının yanında toplanılması gerekiyor.” KÖ5

“Evet biliyorum. En yakın toplanma alanında toplanılması gerekiyor.” KE5

“Bir deprem olduğunda masanın altına saklanmamız gerekiyor.” KÖ2

“Bilmiyorum.” KE2

“Sanırım evin kenarlarına toplanmamız gerekir.” KÖ4

“Bilmiyorum. Tek bildiğim bina içinden çıkılması gerektiği...” KE3

“Bahçedeki acil toplanma alanlarında toplanılmalıdır.” TÖ5

“Deprem olduktan sonra AFAD tarafından belirlenen yerlerde toplanmak gerekmektedir. Okullarda ise acil toplanma yeri tabelasının olduğu yerde toplanmak gerekmektedir.” TE3

“Belirlenen güvenli toplanma alanında toplanılmalıdır. Tehlike arz eden bölgelerden uzak durulmalıdır.” TE5

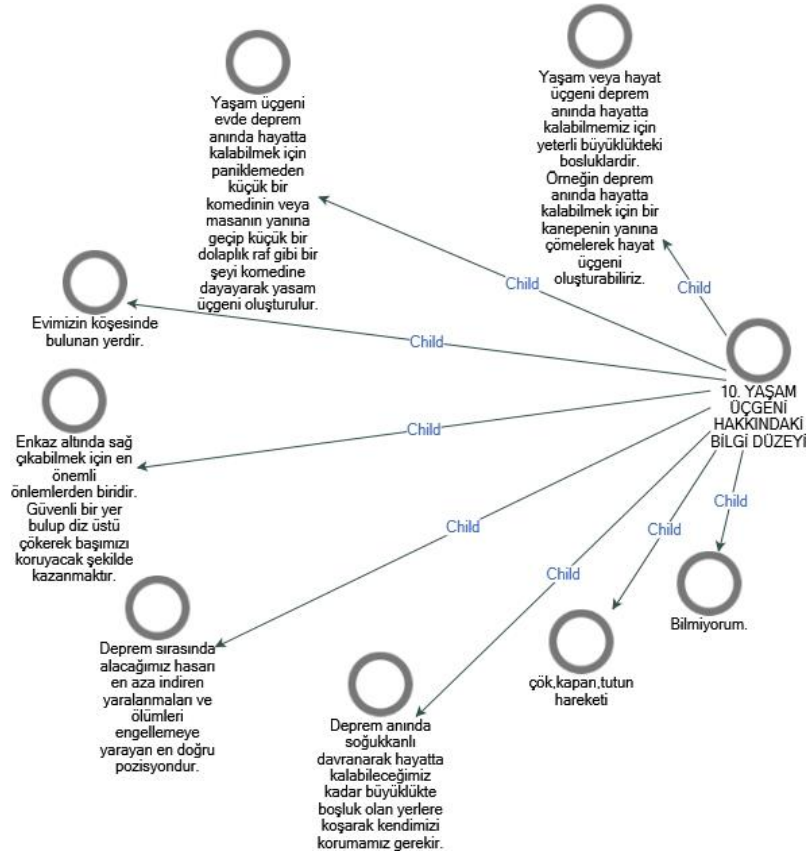
“Okulun bahçesinde toplanmamız gerekiyor diye biliyorum.” TÖ1

“Güvenli yerlerde.” KY1

“Okulun alanları önceden belirlenip bu konuda öğretmen ve öğrencilere bilgilendirme yapılmıştır. Yerel yönetimler tarafından da merkeze yakın, boş, geniş ve güvenilir alanlar da Toplanma Alanı olarak belirlenmiştir ve işaretleri asılmıştır.” TY2

Şekil 15

Yaşam Üçgeni Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşlerine Göre Tema ve Alt Tema Dağılım Haritası (Maps Project) Nvivo R1 Verisi

Tablo 22

Yaşam Üçgeni Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri (n)
Yaşam veya hayat üçgeni deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklardır. Örneğin deprem anında hayatta kalabilmek için bir kanepenin yanına çömelerek hayat üçgeni oluşturabiliriz.	5

Tablo 22 (Devamı)

Deprem anında soğukkanlı davranarak hayatta kalabileceğimiz kadar büyüklükte boşluk olan yerlere koşarak kendimizi korumamız gerekir.	1
Bilmiyorum.	7
Enkaz altında sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biridir. Güvenli bir yer bulup diz üstü çökerek başımızı koruyacak şekilde kazanmaktır.	4
Evimizin köşesinde bulunan yerdir.	1
Yaşam üçgeni evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak yaşam üçgeni oluşturulur.	3
Çök,kapan,tutun hareketi	5
Deprem sırasında alacağımız hasarı en aza indiren yaralanmaları ve ölümleri engellemeye yarayan en doğru pozisyonudur.	1

Tablo 23

Yaşam Üçgeni Hakkındaki Bilgi Düzeyi Hakkında KKTC ve TC Paydaş Görüşleri

Tema	Paydaş görüşleri					
	(n)					
	KKTC			TC		
	KE	KÖ	KY	TE	TÖ	YT

Tablo 23 (Devamı)

Yaşam üçgeni hakkındaki bilgi düzeyi						
Yaşam veya hayat üçgeni 3	0	0	1	1	0	
deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklardır. Örneğin deprem anında hayatta kalabilmek için bir kanepenin yanına çömelerek hayat üçgeni oluşturabiliriz.						
Deprem anında soğukkanlı davranarak hayatta kalabileceğimiz kadar büyüklükte boşluk olan yerlere koşarak kendimizi korumamız gerekir.	0	0	1	0	0	
Bilmiyorum.	1	3	2	0	1	0
Enkaz altında sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biridir. Güvenli bir yer bulup diz üstü çökerek başımızı koruyacak şekilde kazanmaktır.	1	0	0	1	2	0
Evimizin köşesinde bulunan yerdir.	0	1	0	0	0	0

Tablo 23 (Devamı)

Yaşam üçgeni evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak yaşam üçgeni oluşturulur.	0	1	0	1	0	1
Çök,kapan,tutun hareketi	0	0	1	1	1	2
Deprem sırasında alacağımız hasarı en aza indiren yaralanmaları ve ölümleri engellemeye yarayan en doğru pozisyonudur.	0	0	0	1	0	0

Şekil 15 ve Tablo 23’te görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre yaşam üçgeni hakkındaki bilgi düzeyi hakkında; Yaşam veya hayat üçgeni deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklardır. Örneğin deprem anında hayatta kalabilmek için bir kanepenin yanına çömelerek hayat üçgeni oluşturabiliriz, deprem anında soğukkanlı davranarak hayatta kalabileceğimiz kadar büyüklükte boşluk olan yerlere koşarak kendimizi korumamız gerekir, bilmiyorum, enkaz altında sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biridir. Güvenli bir yer bulup diz üstü çökerek başımızı koruyacak şekilde kazanmaktır, evimizin köşesinde bulunan yerdir, yaşam üçgeni evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak yaşam üçgeni oluşturulur, çök,kapan,tutun hareketi ve deprem sırasında alacağımız hasarı en aza indiren yaralanmaları ve ölümleri engellemeye yarayan en doğru pozisyonudur şeklinde bilgi düzeylerini ortaya koymuşlardır. KKTC’deki paydaşların çoğu bu soruya ‘‘Bilmiyorum.’’ yanıtını vermişlerdir. Verilen yanıt

bağlı olarak paydaşların çoğunun yaşam üçgeninin ne olduğuna dair bilgi sahibi olmadığı söylenebilir.

Tablo 24’te görüldüğü gibi paydaş görüşlerine göre yaşam üçgeni hakkındaki bilgi düzeyi hakkında; KKTC’deki paydaşlardan öğrenciler ve yöneticiler çoğunlukta olmak üzere kendilerine yöneltilen soruya ‘‘Bilmiyorum.’’ yanıtını vermişlerdir. KKTC’deki eğitimcilerden 3’ü ise bu soruya ‘‘deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklardır.’’ yanıtını vermişlerdir.

Katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

‘‘Yaşam üçgeni evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak yaşam üçgeni oluşturulur.’’ KÖ5

‘‘Deprem anında enkaz altında kaldığımız durumlarda hayatta kalabilmek için alınan önlemlerden biridir yaşam üçgeni. Deprem anında soğukkanlı davranarak hayatta kalabileceğimiz kadar büyüklükte boşluk olan yerlere koşarak kendimizi korumamız gerekir.’’ KE2

‘‘Yaşam üçgeninin ne demek olduğunu bilmiyorum.’’ KÖ3

‘‘Yaşam Üçgeni evimizin köşesinde bulunan yerdir.’’ KÖ4

‘‘Enkaz altında sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biridir. Güvenli bir yer bulup diz üstü çökerek başımızı koruyacak şekilde kazanmaktır.’’ KE4

‘‘Yaşam üçgeni deprem sırasında alacağımız hasarı en aza indiren yaralanmaları ve ölümleri engellemeye yarayan en doğru pozisyonudur.’’ TE3

‘‘Deprem sırasında bina içindeyken yeterli büyüklükte ve nefes almamızı sağlayacak kadar oluşturduğumuz bizi koruyacak olan boşluklara denir.’’ TE4

‘‘Çök,kapan,tutun hareketleridir.’’ TÖ4

‘‘Bilmiyorum.’’ KY1

‘‘Dayanıklı ev eşyalarının yanında çök-kapan-tutun hareketi yaparak üzerimize düşecek olan veya düşme ihtimali olan eşyanın çapraz, yani üçgen şeklini almasını sağlayarak kendimize ait bir koruma alanı belirlemektir.’’ TY2

BÖLÜM V

Tartışma

Bu araştırmada KKTC ve TC’de belirlenen iki devlet ilkokulu ve bir özel ilköğretim kurumundaki ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek, karşılaştırmak, değerlendirmek ve bu doğrultuda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yer alan ilköğretim kurumlarına öneriler sunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda Bu bölümde, elde edilen bulgular literatürde yer alan araştırmalar çerçevesinde tartışılmıştır.

5.1 Öğrenci Boyutuna İlişkin Tartışma

5.1.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Tartışma

KKTC’de eğitim gören öğrencilerin geneli ‘‘Afet nedir?’’ sorusuna ‘‘Hiçbir varlık eli değmeden gerçekleşen doğa üstü çevre olaylarıdır.’’ yanıtını vermişlerdir. TC’de eğitim gören öğrencilerin genelinin bu soruya verdikleri cevaplar KKTC’deki öğrencilerin cevaplarıyla benzerlik göstermektedir. Buna ek olarak TC’deki öğrenciler afeti tanımlarken bir felaketin oluştuğunu ve kayıpların meydana geldiğini belirtmişlerdir. Bu yorumlardan anlaşılabileceği gibi KKTC ve TC’de eğitimlerini sürdüren öğrencilerin afeti doğru bir şekilde tanımladıklarını fakat doğal afetlerin KKTC’ye kıyasla TC’de daha fazla gerçekleşmesinden dolayı TC’deki öğrencilerin afeti tanımlarken yaşantılarından yola çıkarak daha gerçekçi tanımlar yaptıkları söylenebilir. Benzer bulguya Özgüven’in (2006) çalışmasında rastlanmıştır. Bu çalışmada da öğrenciler afetleri doğa üstü çevre olayları olarak tanımlamışlardır. KKTC ve TC’de yaşayan öğrencilere ‘‘Afetlere örnek verebilir misiniz?’’ sorusu yönelttiğinde ise çoğu yangın, deprem ve sel yanıtlarını vermiştir. KKTC’de bu örnekleri veren 2’şer öğrenci olmasına karşın TC’de eğitim gören öğrencilerden 5’i deprem, 4’ü ise sel yanıtını vermiştir. Bunun nedeni ülkelerinde bu afetlere sıklıkla maruz kalmaları ve okullarında bu afetlere yönelik sıklıkla tatbikat gerçekleştirmeleridir.

5.1.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız mı?) İlişkin Tartışma

KKTC’de eğitim gören 5 öğrenciden 4’ünün doğal afetlere yönelik bir eğitim almadığı görülürken, TC’de eğitim gören 5 öğrenciden sadece 1’i doğal afetlere yönelik bir eğitim almamıştır. Teorikte KKTC ve TC eğitim sisteminin birbirleriyle paralellik göstermesine karşın KKTC eğitim sistemine yönelik hazırlanan ilköğretim programlarının doğal afetler konusuna yönelik daha az bilgi ve uygulamaya yer verdiği ve öğretmenlerin içeriğe sadık kalmadıkları anlaşılmaktadır. KKTC’de ilköğretim kademesinde olan çocukların afetlere yönelik edinecekleri teorik bilgi ve uygulamaların artması gerekmektedir.

5.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Tartışma

Elde ettiğimiz bulgulara göre KKTC ve TC’de eğitim gören öğrencilerin çoğu doğal afetlerin değişim ve yıkımla sonuçlanacağını, can ve mal kaybının oluşacağını belirtmişlerdir. Öğrenciler tarafından verilen cevaplar benzerlik göstermektedir. İlkokul çocuklarının çevrelerine karşı duydukları merak ve keşfetme arzusu yakın cevaplar vermelerini sağlamıştır. Benzer bulguya Özgüven’in (2006) çalışmasında rastlanmış, afetlerin sonuçları arasında öğrencilerin can ve mal kaybı, yıkım ve değişim yanıtlarını verdikleri saptanmıştır.

5.1.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Tartışma

Bulgularımıza göre, KKTC’de eğitim gören öğrencilerden 2’si ders kitaplarında afetlere yönelik tanımların bulunduğunu, 1’i afetlerin nasıl ve kim tarafından oluştuğunu, 1’i tam olarak hatırlamadığını ve yine 1’i olası afet anında neler yapılması gerektiğini içeren bilgiler bulunduğunu belirtmiştir.

TC’de eğitim gören öğrencilerden ise 2’si ders kitaplarında afetlere yönelik tanımların bulunduğunu, deprem sel ve yangın konularının çoğunlukta olduğunu, 1’i doğal afetlerin sonuçlarının neler olduğunu ve 2’si de ders kitaplarında afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemlerin yer aldığını belirtmiştir. Bulgulardan hareketle KKTC’de eğitim alan öğrencilerin her kademedeki ders kitaplarında bu konulara yer verilmediği, verilse de bilginin kalıcılığının tam olarak sağlanmadığı ve TC’de afetlere yönelik konulara ilişkin bilgilerin öğrencilerin

aklında daha fazla kaldığı söylenilebilir. Her ders kitabının genelden özele bir bilgi akışı içerdiği bilinmektedir. TC'deki öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda kitaplarından daha detaylı bilgiler öğrendikleri anlaşılmaktadır.

Yine KKTC'de eğitim alan öğrencilerin ders kitaplarında afet anında neler yapılmasına ilişkin bilgilere eriştikleri, diğer yandan TC'de eğitim alan öğrencilerin afet öncesi, anı ve sonrasında nelerin yapılacağına ilişkin bilgilere eriştikleri saptanmıştır. Bu noktada önemli olan sadece afet anında değil, afet öncesi ve sonrasında da neler yapılması gerektiğinin öğrencilere etkin bir şekilde kazandırılmasıdır. Kırıkkaya ve ark.'nın (2011) çalışmasında benzer bulgulara rastlanmış, uygulamalı eğitimin bilginin kalıcılığını artırdığına değinilmiştir. Ayrıca öğrencilerin cevapları çalışmamızla paralellik göstermiştir.

5.1.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Tartışma

Bulgulardan hareketle KKTC ve TC'de eğitim gören öğren öğrencilerin 5'i de afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. KKTC'de eğitim gören öğrenciler bunun nedeninin afet anında panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek ve etkili önlemlerle hem kendi hayatlarını hem de başkalarının hayatlarını kurtarmak olduğunu belirtmişlerdir. TC'de eğitim gören öğrenciler ise KKTC'deki öğrencilere benzer yanıtlar vermekle birlikte; öğrencilerden 2'si afet öncesinde gerekli hazırlıkları yaparak önlem almak, afet sırasında sakin kalıp öğrenilenleri uygulamak ve afet sonrasında ne yapılması gerektiğini bilmek için bilgi sahibi olunması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu noktada her iki ülkenin de benzer eğitim sistemi ve düşünce yapısı olduğunu ele alarak öğrencilerin benzer yanıtlar vermeleri sevindiricidir. Fakat KKTC'deki öğrencilerin sadece afet anına odaklanmamaları gerekmektedir. TC'deki öğrenciler gibi afet öncesi ve sonrasını da düşünerek hareket etmelidirler. Afet anında gerçekleşen müdahalenin önemi olduğu kadar afet öncesi ve sonrasında da gerçekleşecek uygulamaları bilmek önemlidir. Burada bu farkındalığı yaratarak öğrencilere bu bilgileri kazandırmak öğretmen ve yöneticilere düşmektedir. Coşkun'un (2011) araştırmasına yönelik elde ettiği bulgular çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

5.1.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma

Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre KKTC ve TC’de eğitim gören öğrencilerden toplam 8 öğrenci depremi; Yerkabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı şeklinde tanımlamışlardır. Yine KKTC ve TC’de eğitim gören öğrencilerin tümü depremin bir afet olduğunu belirtmişlerdir. Her iki ülkeden de öğrencilerin çoğunluğunun depremin tanımını bu denli açık ifade etmeleri sevindiricidir. Depremin bir afet olduğu kanısına varmaları ve tanımını rahatça yapabilmeleri depreme yönelik teorik bilgilerin her iki ülkede de öğrencilere aktarıldığını göstermektedir. Öztürk ve ark.’nın (2015) çalışmalarındaki bulgularla bizim çalışmamızdaki bulgular örtüşmüş, öğrencilerin depreme yönelik tanımları benzerlik göstermiştir.

5.1.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma

Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre KKTC ve TC’de eğitim gören öğrencilerden toplam 5 öğrenci seli; Su taşkını olarak tanımlamışlardır. Her iki ülkeden de öğrencilerin depremin tanımına yönelik verdikleri yanıt ile bu soruya verdikleri yanıt incelendiğinde ortak görüşte olan katılımcı sayısının azaldığı görülmektedir. Bunun nedeninin hem KKTC’de hem de TC’de en sık görülen afetin deprem olmasıdır. Öğrenciler sık yaşanan doğal afetlere karşı daha net tanımlar yapabilmektedirler.

KKTC ve TC’den birer kişi olmak üzere toplamda iki öğrenci seli; Araba gibi şeyleri sürükleyebilecek güce sahip olay şeklinde tanımlamışlardır. Bu tanımdan yola çıkarak bu öğrencilerin daha basit ve somut olaylarla seli ilişkilendirerek tanımladıkları söylenebilir.

KKTC ve TC’de eğitim gören öğrencilerin tümü selin bir afet olduğunu belirtmişlerdir. Her iki ülkeden öğrencilerin ortak bir yanıtta buluşmaları sevindiricidir. Solmaz ve Kaymak’ın (2012) araştırmasında elde ettikleri bulgular bizim bulgularımızın tam tersi olup, öğrenciler arasında sele yönelik yapılan tanımlarda bir kavram kargaşası yaşandığını belirtmişlerdir.

5.1.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Tartışma

Elde edilen bulgulara göre KKTC’de eğitim gören öğrenciler 2’si tatbikatın en son ne zaman yapıldığını hatırlamadıklarını, diğer 2’si ise tatbikatın yapılmadığını ifade etmişlerdir. Geriye kalan 1 öğrenci ise bir buçuk yıl önce bir tatbikatın gerçekleştiği yanıtını vermiştir. TC’de eğitim gören öğrencilerin verdiği yanıtlara bakıldığında verileri toplamaya başladığımız tarihe en yakın tarihi söyledikleri görülmektedir. 5 öğrenciden 4’ünün tatbikatların 2021 yılında yapıldığını ifade etmiştir. Geriye kalan 1 öğrenci ise bir yıl önce bir tatbikatın gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu soruda KKTC ve TC’de eğitim gören öğrencilerin cevaplarının bir benzerlik göstermediği açıkça ortadadır. KKTC’de eğitim gören öğrencilerin verdiği olumsuz yanıtlar karşısında TC’de eğitim gören öğrencilerin verdiği olumlu cevaplar ülkelerin teorikte birleşen eğitim sisteminin uygulamada ayrıldığını ortaya koymaktadır.

KKTC’de ilköğretim kademesindeki öğrencilerin bu denli uygulamalardan uzak kalmamaları onları herhangi bir afet anında olumsuz etkileyecektir. Teorikte elde edinilen bilginin uygulamaya aktarılması çok büyük bir önem arz etmektedir. Geleceğin büyüğü olan çocuklarımıza afetlerle başa çıkabilme yöntemlerinin sadece bilgi olarak değil , uygulamalı olarakta aktarılması gerekmektedir. TC’de eğitim gören öğrencilerin verdiği yanıtlar okullarında düzenli bir şekilde tatbikatların gerçekleştiğini göstermektedir. Afetlere yönelik hem teorik bilgi hem de uygulamaya hakim olan TC’de eğitim gören öğrenciler olası bir afetle karşılaştıklarında KKTC’de eğitim gören öğrencilere kıyasla daha bilinçli davranacaklar ve hasarı en aza indireceklerdir.

Öğrencilerden okullarında gerçekleşen afetlere yönelik tatbikatların içeriği hakkında bilgi vermelerini istediğimizde KKTC’de eğitim gören ve tatbikatın tarihi hatırlamayan iki öğrencinin içerik hakkında detaylı bilgi veremediklerini, sadece yangın söndürme ve deprem tatbikatının gerçekleştiğini belirttikleri saptanmıştır. Detaylı bilgi verememelerinin nedeni tatbikatları hatırlayamayacakları kadar eski bir tarihte gerçekleştirmiş olmalarıdır. Tatbikatın içeriğini dahi hatırlamayan öğrencilerin olası bir deprem ya da yangın anında kendilerini korumaları ve doğru davranışlar sergilemeleri beklenemez. Yine KKTC’de eğitim gören ve tatbikatın 1

buçuk yıl önce yapıldığını dile getiren öğrenci ise tatbikatın içeriği hakkında ; Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildiğini, 5 dakika içinde binadaki tüm çocuklar güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildiğini ve suni olarak yaratılan yangının söndürüldüğünü ifade etmiştir.

KKTC’de eğitim gören diğer 4 öğrenciye kıyasla tarihi hatırlayan bu öğrenci arasındaki ifade farkı gözle görülür biçimdedir. Bu yanıtı veren öğrencinin ifadesi daha detaylı, açık ve anlaşılır biçimdedir.

TC’de eğitim gören öğrencilerden okullarında gerçekleşen afetlere yönelik tatbikatların içeriği hakkına bilgi vermelerini istediğimizde 4 öğrenci detaylı anlatıma geçmeden önce okullarında yangın söndürme ve deprem tatbikatı yapıldığını ifade etmişlerdir. 3 öğrenci deprem tatbikatında bir araca bindiklerini, aracın sallandığını, o sırada sıranın yanına çöktüklerini ve sonrasında sallanma yani deprem bittikten sonra öğretmen aracılığıyla dışarı çıktıklarını belirtmişlerdir. Burada öğrencilerin bahsettikleri araç TC Cumhuriyetinde bulunan ‘‘Deprem Simülasyon Tırı’’ dır. Bu tır sayesinde öğrenciler deprem anını uygulamalı bir şekilde yaşayabilmekte ve o an neler yapacakları hakkında yine uygulamalı bir şekilde bilgilenmektedirler.

Deprem simülasyon tırı, KKTC’ye 10- 31 Mayıs 2022 tarihinde gelmiş ve KKTC’de tüm ilçeleri gezerek çocukların bu uygulamalı deneyimi gerçekleştirmeleri sağlanmıştır. Kısa süreli de olsa KKTC’de eğitim gören öğrencilerin bu deneyimi yaşamış olmaları sevdiricidir. KKTC’nin de böyle bir tır edinerek deprem tatbikatlarını daha etkin bir şekilde gerçekleştirmesi gerekmektedir. TC’de eğitim gören öğrencilerden yangın tatbikatıyla ilgili bilgi veren 3 öğrenci ise bu tatbikat hakkında tüm sınıflar boşaltıldığını ve öğrencilerin kaç dakikada aşağıya indiklerinin süresinin tutulduğunu ifade etmişlerdir. Her iki ülkeden verilen yanıtlar kıyaslandığında TC’deki tatbikatların KKTC’ye göre daha sık gerçekleştirildiği görülmektedir. TC’de gerçekleşen tatbikatlar uygulama ağırlıklıdır. Çelik ve Gündoğdu’nun (2022) araştırmalarından elde edilen bulgular bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Uygulamalı tatbikatlarının sayısı arttıkça öğrencilerin tatbikat içerikleri hakkında verdikleri bilgiler de artmaktadır.

5.1.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir Deprem Olduğunda Nerede Toplanmanız Gerekliğini Biliyor Musunuz? Biliyorsanız Nerede Toplanılması Gerekliyor?) İlişkin Tartışma

Elde edilen bulgulara göre KKTC’de eğitim gören öğrencilerden 3’ü bir deprem anında nerede toplanmanız gerektiğini biliyor musunuz sorusuna biliyorum yanıtını vermişlerdir. İçlerinden 1’i bilmiyorum yanıtını vermiştir. Biliyorum yanıtını veren öğrencilerden ikisi yanlış bilgi vererek masanın altına girmeliyiz yanıtını vermişlerdir. Bu durumda bildiklerinin yanlış olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerden biliyorum yanıtı veren ise evin kenarında toplanmamız gerekir yanıtını vermiştir. Bu yanıtlardan da anlaşıldığı gibi öğrencilerin doğru olarak bildiklerini sandıkları cevaplar yanlış çıkmıştır. Bilgi aktarımının ve uygulamanın yetersizliği KKTC’de eğitim gören öğrencilerin kafalarını karıştırmıştır.

TC’de eğitim gören öğrencilerden bilmiyorum yanıtını veren öğrenci olmamıştır. Çoğunluk daha önceden belirlenen güvenli bir toplanma alanında ve okulun bahçesinde toplanılmalıdır yanıtını vermiştir. Bu öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrudur.

KKTC ve TC’de eğitim gören öğrenciler kıyaslandığında KKTC’deki öğrencilerin böyle bir toplanma alanından haberlerinin olmadığını görmekteyiz. TC’deki öğrenciler ise bu toplanma alanlarının farkındadırlar ve olası bir deprem anında bu toplanma alanlarına giderek güvende kalacaklardır. Aynı şeyi KKTC’de eğitim gören öğrenciler için söylemek mümkün değildir. Olası bir deprem anında nerede toplanması gerektiğini bilemeyen öğrenciler arasında bir kargaşa çıkacak ve durum daha kötüye gidecektir.

5.1.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam Üçgeni Nedir? Biliyor Musunuz? Açıklayınız.) İlişkin Tartışma

Elde edilen bulgulara göre KKTC’de eğitim gören öğrencilerden 3’ü yaşam üçgeninin ne olduğunu bilmediklerini ifade etmişlerdir. Geriye kalan öğrencilerden 1’i yaşam üçgeni için evimizin köşesinde bulunan yerdir tanımını yaparken diğer bir öğrenci ise yaşam üçgenini; Evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak oluşturulan üçgen olarak tanımlamıştır. Diğer yanda TC’de eğitim gören öğrencilerden sadece 1’i yaşam üçgeninin ne olduğunu

bilmezken, geriye kalan 4 öğrenci birbirlerine yakın cevaplar vererek yaşam üçgenini çök,kapan,tutun hareketi ve deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklar şeklinde tanımlamışlardır. Her iki ülkeden verilen yanıtlar karşılaştırıldığında yaşam üçgeninin ne olduğunu bilmeyen öğrenci sayısının

KKTC’de daha fazla olduğu saptanmıştır. Bunun nedeni ise KKTC’de öğrencilere aktarılan bilgilerin yüzeysel ve yetersiz olmasıdır. Ayrıca uygulamalı olarak gerçekleştirilemeyen tatbikatlar da öğrencilerin bu bilgiyi edinmemesine yol açmıştır. TC’deki öğrencilerin yaşam üçgenini net bir şekilde tanımlayabilmeleri hem gerçekleştirdikleri tatbikatların uygulamalı bir şekilde olmasından hem de ülkelerinde KKTC’ye göre daha sıklıkla depremlerin meydana gelmesidir. Gerçekleşen depremler eğitim sistemini şekillendirmiş ve bu konuya daha fazla ağırlık verilmiştir. Gündoğan’ın (2020) çalışmasından elde ettiği bulgular bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. TC’deki öğrencilerin eğitim programlarında yaşam üçgeninin tanımına yer verilmesi ve öğretmenlerinin onlara bu kavramı öğretmesi onların bu kavramı rahatlıkla tanımlayabilmeleri sağlamıştır.

5.2 Öğretmen Boyutuna İlişkin Tartışma

5.2.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Tartışma

KKTC’deki öğretmenlerin afet tanımları arasında en sık söylenen afetlerin doğa üstü çevre olayları ve hayatımızı olumsuz etkileyen engelleyemediğimiz olayların olduğudur. KKTC’deki öğretmenler afet çeşitlerine en fazla deprem ve sel örneğini vermişlerdir.

TC’deki öğretmenler ise afeti insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, büyük bir topluluğu etkisi altında bırakan bir felaket olarak tanımlamışlardır.

TC’deki öğretmenler de afet çeşitlerine en fazla deprem ve sel örneğini verirken bu örneklerin yanında çoğunluk yangın örneğini de vermiştir. Buradan anlaşılabileceği gibi hem KKTC hem de TC’deki öğretmenlerin afeti doğru bir şekilde tanımlamakta ve ülkelerinde görülen en sık örnekleri vermektedirler. Demirdelen ve Çakıcı’nın (2021) araştırmalarında çalışmamıza yönelik benzer bulgular saptanmıştır.

5.2.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız mı?) İlişkin Tartışma

Çalışmamızda, KKTC'deki öğretmenlerin 4'ünün doğal afetler hakkında bir eğitim almadıkları belirlenmiştir. Sadece 1 kişi depremde korunmak amaçlı yazılar okuyup bilgilenmiştir. Buna karşın TC'deki öğretmenlerden tüm katılımcılar doğal afetlere yönelik bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerine doğru yolu gösteren, öğreten, rehber olan kişilerdir. Doğal afetler hakkında herhangi bir eğitim almamış öğretmenin ders kitaplarındaki bilgilerle sınırlı kalacağı ortadadır. Ders kitaplarında yazan teorik bilgileri aktarmakla yetinen öğretmenler, başta kendilerini bu bilgilerle donatmalıdırlar ki öğrencilerine en güncel, en etkin bilgileri sunabilsinler. Öğretmenleri yönlendirecek ve eğitim almalarını sağlayacak kişiler ise kurumlarındaki yöneticileridir. Yöneticiler belirli aralıklarla bu alanda uzman kişilerin öğretmenlerine yönelik doğal afet farkındalık kursları vermelerini sağlamalıdırlar.

TC'deki öğretmenlerin doğal afetlere yönelik kurslar alması hem kendilerini geliştirmelerine hem de öğrencilerine en güncel ve etkili bilgileri aktarmalarını sağlamıştır. Çalışmamızda elde edilen bulgular ışığında öğrencinin okulda öğretmenin aynası olduğu kanısına varılmıştır. Çelik ve Gündoğdu'nun (2022) araştırmalarından elde edilen bulgular bizim çalışmamızla benzerlik göstermekle birlikte, TC'deki öğretmenlerin afetlere yönelik düzenli eğitimler aldıkları belirtilmiştir.

5.2.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Tartışma

KKTC'deki katılımcı öğretmenlerin çoğu doğal afetlerin sonuçlarına yönelik can ve mal kaybına neden olur ve sonucu kötü olur yanıtlarını vermişlerdir. TC'deki katılımcı öğretmenler ise KKTC'deki öğretmenlere paralel yanıtlar vererek ek olarak bir değişim ve yıkımın gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Burada TC'de yaşayan öğretmenlerin yakın zamanda değişim ve yıkımla sonuçlanan başta deprem ve yangın olmak üzere çeşitli doğal afetleri yaşadıkları verdikleri cevapla ilişkilendirilebilir.

KKTC'deki öğretmenlerin değişim ve yıkım sözcüklerini kullanmamaları yakın zamanda TC'ye kıyasla ülkelerinde değişim ve yıkıma yol açabilecek bir doğal afet yaşamadıklarının belirtisidir.

5.2.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Tartışma

Bu soruya yönelik KKTC'deki öğretmen katılımcıların verdikleri cevaplar KKTC'deki öğrencilerin verdikleri cevaplarla paralellik göstermektedir. KKTC'deki öğretmenler ders kitaplarında en fazla deprem ve selin tanımı ile doğal afetlerin tanımlarına yer verildiğini belirtmişlerdir. İçlerinden 1'i ise yeterince bilgi verilmediğini ifade etmiştir.

KKTC'deki öğretmenler ders kitaplarında bulunan afetlere yönelik konular hakkında detaya inmemiş, soruyu genel olarak yanıtlamışlardır. TC'deki öğretmenlerin çoğu ise ders kitaplarında doğal afetlerin tanımının olduğunu ve olası bir durum karşısında ne yapmamız gerektiğini içeren bilgilerin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 1'i ders kitaplarında Kızılay ve AFAD gibi kuruluşların tanıtımının , diğeri 1'i ise afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemlerin yer aldığından bahsetmişlerdir.

KKTC ve TC eğitim sisteminin birbirine benzer içerikte olduğunu ele aldığımızda ve ders kitapları incelendiğinde aslında tüm bu bilgilerin KKTC ders kitaplarında da yer aldığı görülmektedir. Buradaki sorun öğretmenlerin fazla detaya inmeyerek bu bilgileri öğrencilerine yüzeysel olarak aktarmaları ve kemdilerinin de bu bilgileri yüzeysel olarak öğrenmeleridir. Önal'ın (2019) gerçekleştirdiği çalışmada benzer bulgulara yer verilmiştir.

5.2.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Tartışma

KKTC ve TC'deki katılımcı öğretmenlerin tümü afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. KKTC'deki öğretmenlerin 3'ü afetlerin etkilerini en aza indirmek için bilinçli olunması gerektiğini, 2'si ise önceden bilgiler edinerek etkili önlemlerle hem kendi hayatlarını hem de başkalarının hayatlarını kurtarabileceklerini belirtmişlerdir.

TC'deki öğretmenlerin 3'ü ise önlem alıp zararı azaltmak için önceden bilgi sahibi olunması gerektiğini vurgulamışlardır. TC'deki öğretmenlerden 2'si ise panik olmadan nasıl davranılması gerektiğini öğrenmek için yanıtını verirken 1'i cevabını

detaylandırarak afet öncesinde gerekli hazırlıkları yaparak önlem almak, afet sırasında sakin kalıp öğrenilenleri uygulamak ve afet sonrasında ne yapılması gerektiğini bilmek için afetlere karşı önceden bilgi sahibi olmalıyız yanıtını vermiştir. Her iki ülkedeki öğretmenlerin cevapları karşılaştırıldığında cevapların benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Teorikte her iki ülkenin öğretmenlerinin de bilinçli bir şekilde cevap vermesi sevindiricidir. Fakat önemli olan edinilen bilgiden çok o bilgiyi yeri geldiğinde uygulayabilmek ve birer öğretmen olarak öğrencilere doğru bir şekilde aktarabilmektir. Çelik'in (2007) araştırma bulguları bizim çalışmamız ile benzerlik göstermektedir. Afetlere yönelik önceden bilgi sahibi olmanın önemi bu çalışmada da vurgulanmıştır.

5.2.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma

KKTC ve TC'deki katılımcı öğretmenlerin tümü depremi bir afet olarak tanımlamışlardır. Her iki ülkedeki öğretmenlerin tümü depremi yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı şeklinde tanımlamışlardır. Tüm öğretmenlerin bu soruya ortak bir cevap vermesi depreme yönelik sahip oldukları bilgilerin varlığını ortaya koymaktadır.

5.2.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma

KKTC ve TC'deki katılımcı öğretmenlerin tümü seli bir afet olarak tanımlamışlardır. KKTC'deki öğretmenlerin 5'i seli bir su taşkını olarak tanımlarken, TC'deki öğretmenlerin de 4'ü seli bir su taşkını olarak tanımlamışlardır. TC'deki öğretmenlerden sadece 1'i seli su kütlesinin eğimli bölgelerde akması şeklinde tanımlamıştır. Her iki ülkenin öğretmenlerinin kendilerine yöneltilen bu soruya benzer yanıtlar vermesi sevindiricidir. KKTC ve TC'deki öğretmenlerin verdikleri cevaplardan hareketle sel hakkında bilgi sahibi oldukları söylenebilir.

5.2.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Tartışma

KKTC'deki öğretmenlerin 1'i okulunda en son ne zaman afetlerle ilgili bir tatbikat yapıldığını hatırlamadığını, 2'si dört sene önce yapıldığını, 1'i görev aldığı on iki sene yapılmadığını, 1'i ise iki yıl önce yapıldığını belirtmiştir. TC'deki öğretmenlerin kendilerine yöneltilen bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde 5

öğretmen de verileri topladığımız sürece en yakın 2021 yılı içerisinde okullarında tatbikatların yapıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 2'si bu cevaba ek olarak belirli plan çerçevesinde haberli ve habersiz olarak birçok tatbikatın okullarında gerçekleştiğini ifade etmişlerdir.

KKTC ve TC'deki öğretmenlerin bu yanıtları karşılaştırıldığında KKTC'deki öğretmenlerin okullarında tatbikatların düzenli yapılmadığı kanısına varılmıştır. Okullarında düzenli tatbikat yapılmayan öğretmenler, hem kendilerini geliştirmede hem de öğrencilerine daha somut bilgiler aktarmada zorluk yaşamaktadırlar. TC'deki öğretmenlerin yanıtlarından hareketle kendi okullarındaki tatbikatların belirli aralıklarla yapıldığını söyleyebiliriz.

TC'deki öğretmenler, bilginin sürekli değişip geliştiği dünyamızda yapılan tatbikatlar sayesinde afetlere yönelik bilgilerini güncel tutabilmektedirler. Kendilerini afetlere yönelik geliştirebilmektedirler. Bilgileri güncel olan öğretmenler afetler konusunda öğrencilerine de güncel bilgiler sunabilmekte ve tatbikatlar sayesinde bilgileri somutlaştırabilmektedirler. Ayrıca tatbikatı deneyimleyen öğretmenlerin olası bir afet durumunda öğrencilerini daha iyi yönlendirebileceğini düşünüyorum. Tatbikata katılmayan, okulunda düzenli aralıklarla tatbikat gerçekleştirilmeyen KKTC'deki öğretmenler ise olası bir afet anında hem kendilerini kontrol etmekte hem de çocukları yönlendirmede zorluk yaşayacaklardır. KKTC'deki öğretmenlerden 2'si okullarında gerçekleşen tatbikatların içeriği hakkında uzun bir süre önce gerçekleştiği için bilgi vermekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Diğer 2'si yangın ve deprem tatbikatının gerçekleştiği ifade etmiş fakat tatbikatların içeriği hakkında detaylı bilgi verememişlerdir. Sadece 1'i Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildiğini, 5 dakika içerisinde binadaki tüm çocukların güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildiğini ve suni olarak yaratılan yangın söndürüldüğü belirtmiştir.

KKTC'deki 5 öğretmenden sadece 1'inin bu denli detaylı yanıt verebilmesi üzücüdür. Okullarında gerçekleşen tatbikatlar hakkında detaylı bilgi veremeyen KKTC öğretmenlerine kıyasla TC'deki öğretmenler daha fazla detaylı bilgi verebilmişlerdir. TC'deki öğretmenler 3'ü okullarında deprem tatbikatının, 2'si ise yangın tatbikatının gerçekleştiğini belirtmiştir. Tatbikat tarihleri güncel olan TC öğretmenlerinden 1'i deprem tatbikatının içeriğine yönelik; Tatbikatlardan öğrencilerin haberi olmadığını, o anki davranışlarını ölçmek için hazırlıksız bir

şekilde yapıldığını, deprem sırasında yapılması gerekenlerin ise öğrenciler tarafından uygulandığını ve daha sonra öğrenilen bilgiler ışığında öğrencilerin bulundukları binayı boşalttıklarını belirtmiştir. Diğer bir öğretmen ise yangın tatbikatına yönelik sirenin çalınarak okulun boşaltıldığını, kişilerin toplanma alanında toplanıp görevli öğretmenlerce bilgilendirmeler yapıldığını ifade etmiştir. KKTC öğretmenleri içerik hakkında yeterli bilgi veremezken TC öğretmenlerinin bu bilgileri açıkça ifade etmesi eğitim sisteminin uygulama yönünde farklılaştığını ve KKTC'nin geride kaldığını göstermektedir. İnal ve ark.'nın (2018) çalışmalarından elde ettikleri ilköğretimde gerçekleşen tatbikatların sıklığına yönelik bulgular bizim bulgularımızla örtüşmektedir.

5.2.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir Deprem Olduğunda Nerede Toplanmanız Gerekliğini Biliyor Musunuz? Biliyorsanız Nerede Toplanılması Gerekliyor?) İlişkin Tartışma

KKTC'deki katılımcı öğretmenlerin 3'ü bir deprem olduğunda nerede toplanmaları gerektiğini bilmiyorken, içlerinden 1'i bu konu hakkında tek bildiği şeyin bina içerisinden çıkmak olduğunu ifade etmiştir. Diğer 2'si ise en yakın toplanma alanında toplanılması gerektiğini belirtmiştir.

TC'deki katılımcı öğretmenlerin yanıtları incelendiğinde bilmiyorum yanıtını veren hiçbir öğretmenin olmadığı, 5'inin de birbirlerine yakın yanıtlar vererek bir deprem olduğunda daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanılması gerektiği belirttikleri saptanmıştır. Ayrıca 1 öğretmenin ortak cevaba ek olarak yanıtına AFAD tarafından belirlenen yerlerde toplanılmasının gerekliliğini eklemiştir. Her iki ülkenin öğretmenlerinin verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında KKTC öğretmenlerinin 3'ün nerede toplanacaklarını bilmediklerini, TC öğretmenlerinin de 5'inin bu konu hakkında bilgisi olduğu görülmektedir. Öğretmenler çocuklara rehberlik eden, onları doğruya yönlendiren kişilerdir. Bir deprem anında nerede toplanılması gerektiğini bilmeyen bir öğretmenin çocukları o anda doğru bir şekilde yönlendirebileceği düşünülemez.

Bu durumda KKTC'deki öğretmenlere afetlere yönelik yeterli hizmet içi eğitimlerin verilmediği söylenebilir. En kısa sürede KKTC öğretmenlerinin afetlere yönelik bilgi açıklarını kapatmaları gerekmektedir. TC'deki öğretmenlerin tümü doğru yanıtı vererek toplanma alanlarına yönelik bilinçli olduklarını ortaya

koymuşlardır. Herhangi bir deprem anında bu öğretmenlerin bilgileri doğrultusunda çocukları doğru yönlendireceklerini düşünmekteyim.

5.2.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam Üçgeni Nedir? Biliyor Musunuz?

Açıklayınız.) İlişkin Tartışma

KKTC'deki öğretmenlerden 3'ü yaşam üçgeni nedir sorusuna deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklardır yanıtını vermişlerdir. KKTC'deki katılımcı öğretmenlerden 1'i bilmiyorum yanıtını verirken, diğer bir öğretmen ise enkaz altından sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biridir yanıtını vermiştir. TC'deki öğretmenlerin yanıtlarını incelediğimizde 5 öğretmenin de yaşam üçgeni hakkında bilgi sahibi olduğunu görmekteyiz. Öğretmenlerin yaşam üçgeni hakkında çök, kapan, tutun hareketi olduğu, enkaz altında sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biri olduğu ve güvenli bir yer bulup diz üstü çökerek başımızı koruyacak şekilde korunmak olduğu yanıtlarına ulaşılmıştır. Burada TC ve KKTC öğretmenlerinin yaşam üçgenine yönelik bilgi düzeyleri hakkında anlamlı farklılıklar oluşturmadıklarını görmekteyiz. Fakat yine TC'ye kıyasla KKTC'deki bir katılımcı öğretmenin yaşam üçgeninin ne olduğunu bilmemesi bu konuda KKTC'nin TC'ye göre bir adım daha geride olduğunu yansıtmaktadır.

5.3 Yönetici Boyutuna İlişkin Tartışma

5.3.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Tartışma

KKTC ve TC'deki katılımcı yöneticilere yöneltilen afet nedir? sorusuna ilişkin elde edilen bulgular birbiriyle benzerlik göstermektedir. KKTC'deki okul yöneticilerinden 2'si, TC'deki okul yöneticilerinden ise 1'i afeti, doğa üstü çevre olayı şeklinde tanımlamıştır.

KKTC ve TC'den birer yönetici ise afeti, büyük bir topluluğu etkisi altında bırakan doğa olayı şeklinde tanımlamıştır. TC'deki bir yönetici ise afeti önlem alınamayan doğal olaylardır şeklinde tanımlamıştır. Afetin tanımına yönelik verilen yanıtlar karşılaştırıldığında ortak bir noktada buluşulması sevindiricidir. KKTC'deki yöneticilerin çoğu afetlere örnek olarak deprem, sel ve yangını verirken, TC'deki yöneticilerin çoğu afetlere örnek olarak deprem, sel, erozyon ve çığı vermişlerdir. Yanıtlar arasında benzerlikler görülmekle birlikte TC'deki yöneticilerin KKTC'deki

yöneticilerin cevaplarına ek olarak erozyon ve çığ da eklemeleri afetlere olan bakış açılarının daha geniş olduğunu göstermektedir.

5.3.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Tartışma

KKTC'deki yöneticilerden sadece 1'inin afetlere yönelik bir eğitim aldığı belirlenmesine karşın, TC'deki yöneticilerin 3'ü de afetlere yönelik bir eğitim almıştır. Yöneticiler bulundukları kurumları yönetmek, geliştirmek ve daha iyiye götürmek için çalışmaktadırlar. Afetlere yönelik bir eğitim almamış yöneticilerin bulundukları kurumlarda çalışanlarına afetlere yönelik bir bilgi aktarımı yapamayacakları ortadadır. Bilgilenmeyen çalışanlar ise öğrencilerine aktarımda bulunamayacaktır. Bu zincir uzayıp gidecektir. Bu yüzden yöneticilerin her konuda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Özellikle olağan üstü bir durumda ne yapacağını bilemeyen yönetici olay yerindeki kişileri doğru yönlendiremeyecek ve bir kargaşa oluşacaktır.

KKTC'deki katılımcı 3 yöneticiden 2'sinin afetlere yönelik eğitim almamaları kaygı vericidir. Diğer yandan TC'deki tüm katılımcı yöneticilerin afetlere yönelik bir eğitim alması çalıştıkları kuruma olumlu yansıyacak ve herhangi bir afet durumunda endişe ve panik en aza inecektir. Turan'ın (2021) araştırma bulguları çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Çalışmada, TC'deki okul yöneticilerinin belirli sıklıklarla afetlere yönelik eğitim aldıkları vurgulanmıştır.

5.3.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Tartışma

KKTC'deki ve TC'deki katılımcı yöneticilerden 2'si doğal afetlerin sonuçlarının değişim ve yıkım olduğunu belirtmişlerdir. Buna ek olarak TC'deki 2 yönetici doğal afetlerin can ve mal kaybına neden olacağı yanıtı vermiştir. Her iki ülkenin okul yöneticilerinin de verdikleri cevaplar benzerlik göstermektedir.

5.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Tartışma

Elde edilen bulgular doğrultusunda, KKTC'deki katılımcı okul yöneticileri ders kitaplarında doğal afetlerle ilgili doğal afetlerin tanımına yer verildiğini belirtmişlerdir. Verdikleri yüzeysel cevaba karşın TC'deki katılımcı okul yöneticileri afetlere yönelik tanımları, deprem, sel, çığ, heyelan, afetlerin kimler

tarafından oluşturulduğu, doğal afetlerin sonuçları ile afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemlerin ders kitaplarında yer aldığını belirtmişlerdir.

TC'deki yöneticilerin bu denli kapsamlı yanıtlar vermesi karşısında KKTC'deki yöneticilerin yüzeysel yanıtlar vermesi üzücü bir durumdur. Bir okulun yöneticisi öğretim programına hakim olmalı ve programın gerekliliklerini yerine getirmelidir. KKTC yöneticilerinin bu konuda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

5.3.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Tartışma

KKTC ve TC'deki katılımcı okul yöneticilerinin tümü afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. KKTC'deki katılımcı okul yöneticilerinden 2'si panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek için afetler hakkında önceden bilgi sahibi olunması gerektiğini belirtmiştir.

TC'deki katılımcı okul yöneticilerinden 2'si ise afetlerin etkilerini en aza indirmek ve bilinçli olmak için afetler hakkında önceden bilgi sahibi olunması gerektiğini belirtmiştir.

KKTC ve TC'den 1'er okul yöneticisi ise önem alıp zararı azaltmak için bilgi sahibi olmalıyız yanıtı vermiştir. Bulgulardan da anlaşılacağı üzere her ülkenini katılımcı okul yöneticilerinin afetlere yönelik bilgi sahibi olmanın önemi ve nedeni hakkında farkındalık sahibi oldukları söylenebilir.

5.3.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma

Bu soru katılımcı yöneticilere yöneltildiğinde KKTC'deki yöneticilerin tümü, TC'deki yöneticilerin ise 2'si depremi yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı olarak tanımlamışlardır.

TC'deki yöneticilerden 1'i ise daha bilimsel bir açıklama yaparak depremi yer altında meydana gelen fayların hareketlenmesi sonucunda negatif enerjinin yeryüzüne çıkması şeklinde tanımlamıştır. Verilen yanıtlar doğrultusunda yöneticilerin depremin tanımına oldukça hakim oldukları ve tanımlarının benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

KKTC ve TC'deki yöneticilerin tümü depremi bir afet olarak tanımlamışlardır. Katılımcı yöneticilerin doğal afetlerden biri olan deprem hakkındaki bilgi düzeyleri sevindiricidir. Adıgüzel'in (2007) elde ettiği bulgular bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

5.3.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Tartışma

Bu soru katılımcı yöneticilere yöneltildiğinde KKTC'deki ve TC'deki yöneticilerin tümü, seli bir su baskını olarak tanımlamışlardır. Ayrıca yine KKTC'deki ve TC'deki yöneticilerin tümü, seli bir afet olarak tanımlamışlardır. Her iki ülkenin katılımcı yöneticilerinin ortak bir cevapta buluşması sevindiricidir. Yönetici statüsüne erişmiş bir bireyin doğal afetlere yönelik yapacağı tanımların üst düzeyde olması beklenmektedir.

5.3.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Tartışma

KKTC'deki yöneticilerden biri bu soruya okulunda tatbikat yapıldığını fakat en son ne zaman tatbikat yapıldığını hatırlamadığına yönelik bir yanıt vermiştir. Diğer iki yöneticiden 1'i tatbikatın bir sene önce, diğeri ise uzun bir süre önce yapıldığını belirtmiştir. KKTC'deki yöneticilerden bu yanıtları almak kaygı vericidir. Okulun yöneticisinin tatbikatlara yönelik çeşitli çalışmalar yapması ve belirli aralıklarla okulunda tatbikatların gerçekleşmesini sağlaması gerekir.

TC'deki katılımcı yöneticileri aynı soru yöneltildiğinde 2'sinin tatbikatların 2021 yılında, 1'inin ise 2022 yılında gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Yöneticilerin verdikleri tarihler bulgularımızı topladığımız zaman ile uyum göstermektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi TC'deki okul yöneticileri okullarında belirli aralıklarla doğal afetlere yönelik tatbikatların gerçekleşmesine ortam hazırlamaktadırlar. Bir kurumda en üst kadamede yer alan yönetici, okulu yönetmek, yönlendirmek ve koşulları iyileştirmekle yükümlü olan kişidir.

KKTC ve TC'deki yöneticilerin verdiği cevaplar teorikte benzerlik gösterse de uygulamalı alanla yöneticilerin çabası ve bilgi düzeyleri eşdeğer değildir. KKTC'deki yöneticiler afetlere yönelik gerçekleşen tatbikatlara daha duyarlı olmalı, öğretmenlerini ve öğrencilerini bu konuda bilinçlendirmelidir. Katılımcı yöneticilere

afetlere yönelik okullarında gerçekleşen içerik hakkında bilgi vermeleri istendiğinde KKTC'deki yöneticilerin 1'in genel olarak yangın söndürme tatbikatı yanıtını verdiğini, diğer 2'sinin ise yine yangın tatbikatından söz ettiklerini ama diğer katılımcıya göre yanıtlarını detaylandırdıkları görülmüştür.

KKTC'deki yöneticilerden 2'si Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildiğini, 5 dakika içinde binadaki tüm çocuklar güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildiğini ve suni olarak yaratılan yangının söndürüldüğünü belirtmişlerdir. 3 yöneticinin de sadece yangın tatbikatı hakkında bilgi vermesi kaygılandırıcıdır. Çünkü KKTC'de yangınların yanı sıra depremin de meydana geldiği görülmektedir. Bu nedenle yangın tatbikatlarının yanı sıra deprem tatbikatlarının da gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

TC'deki yöneticilere aynı soru yöneltiğinde ise yöneticilerin 3'ünün de deprem tatbikatı yanıtını verdikleri görmekteyiz. 3'ü de yanıtlarını genişletip tatbikat hakkında detaylı bilgi vermişlerdir.

KKTC'deki yöneticilere kıyasla TC'deki yöneticilerin bu denli kapsamlı cevaplar vermelerinin nedeni okullarında gerçekleşen tatbikatların yakın zamanda olmasıdır. TC'deki yöneticiler 1'i deprem tatbikatına yönelik; Deprem Simülasyon Tırı'na bindiklerini, aracın sallandığını, öğrencilerin sıranın yanına çöktüklerini ve sonra da sallanma yani deprem bittikten sonra öğretmenler aracılığıyla öğrencilerin bilgilendirilerek dışarı çıkartıldıklarını aktarmıştır.

Deprem Simülasyon Tırı, depremi sanki o an gerçekleşiyormuş gibi hissedip yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Uygulamalı olarak birebir o anı canlandıran çocuklar, teorik bilgi alan çocuklara göre daha deneyimli sayılmaktadırlar. Bu tırın okula gelmesi için gerekli çalışmaları yapmak ve ilgili birimlerle iletişime geçmekte yöneticilerin bir görevidir. Diğer 2 katılımcı yönetici ise okullarında gerçekleşen deprem tatbikatını; "İlk siren sesi çalındı ve öğrencilerimizle birlikte sınıfımızda çök-kapan-tutun hareketi yaptık. Siren sesi bittiği andan itibaren hızlıca tek sıra haline geçtik. Önceden bilgilendirildiği şekilde bahçeye sınıf sırasıyla çıkışlarımızı yaptık. Bahçede belirlenen toplanma alanında toplandık." şeklinde ifade etmişlerdir. TC'deki tatbikatların içeriği ve yöneticilerin verdikleri bu detaylar KKTC ile karşılaştırıldığında KKTC'nin uygulama sürecinde yetersiz kaldığı ortadadır.

5.3.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir deprem olduğunda nerede toplanmanız gerektiğini biliyor musunuz? Biliyorsanız nerede toplanılması gerekiyor?) İlişkin Tartışma

Bu soruya KKTC'deki katılımcı yöneticilerden 1'i bilmiyorum yanıtını, diğer ikisi ise güvenli bir alanda toplanılması gerektiği yanıtını vermiştir. TC'deki katılımcı yöneticilerden hiçbiri bilmiyorum cevabını vermezken, yöneticilerden 1'i güvenli bir alanda toplanılması gerektiğini, diğer 2'si ise daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanılması gerektiğini belirtmişlerdir. İki ülkenin yöneticilerinin de verdikleri cevaplar benzer olmakla birlikte TC'deki 2 yöneticinin ‘‘daha önceden’’ kelimesini kullanarak aslında toplanma alanlarının sadece güvenli alanlar olmayıp, önceden kararlaştırılan güvenli alanlar olduğunu belirtmek istedikleri ortadadır. Çevremizde herkese göre bir güvenli alan vardır. Burada önemli olan bilir kişilerce bu alanların önceden belirlenmesi ve bu alan ile ilgili herkese gerekli bilgilerin verilmesidir.

KKTC ve TC'deki katılımcı yöneticilerin cevapları karşılaştırıldığında KKTC'de yönetici vasfına ulaşmış bir kişinin acil toplanma alanını bilmemesi kaygı vericidir. Doğal afetlerle ilgili öğrenci ve öğretmenlerin yanı sıra başta yöneticilere de hizmet içi eğitim verilmelidir. Yeşil ve Erenoğlu'nun (2017) gerçekleştirdiği araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir. TC'deki okul yöneticilerinin toplanma alanlarına yönelik bilgi sahibi oldukları belirtilmiştir.

5.3.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam üçgeni nedir? Biliyor musunuz? Açıklayınız.) İlişkin Tartışma

Bu soruya KKTC'deki katılımcı yöneticilerden 2'si bilmiyorum yanıtını, 1'i ise yaşam üçgeninin çök, kapan, tutun hareketi olduğu yanıtını vermiştir. TC'deki yöneticilerden ikisi bu soruya yaşam üçgeninin çök, kapan, tutun hareketi olduğu, 1'i ise yaşam üçgeninin; evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak oluşturulan boşluk olduğu yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlardan yola çıkarak KKTC'deki katılımcı yöneticilerin deprem ve depreme dair kurtarıcı pozisyonlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, buna karşın TC'deki yöneticilerin yaşam üçgeni hakkında gerekli bilgiye sahip olduklarını söyleyebiliriz.

KKTC’de öğrenci,öğretmen ve yöneticilere ilişkin hizmet içi eğitimler artırılmalıdır. Teorikte birleşen KKTC ve TC öğretim programı uygulamada büyük farklılıklar göstermektedir. KKTC’nin TC’ye göre geride kaldığı görülmektedir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlardan yola çıkarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

6.1 Sonuçlar

6.1.1 Öğrenci Boyutuna İlişkin Sonuç

6.1.1.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Sonuç

TC’de eğitim gören öğrencilerin genelinin bu soruya verdikleri cevaplar ile KKTC’deki öğrencilerin cevaplarıyla benzerlik göstermektedir. Her iki ülkenin katılımcı öğrencileri afetlere yönelik doğru bir tanım yapmakta ve örnekler verebilmektedirler. Buna ek olarak TC’deki öğrenciler afeti tanımlarken bir felaketin oluştuğunu ve kayıpların meydana geldiğini belirtmişlerdir. Benzer sonuca Özgüven’in (2006) çalışmasında rastlanmıştır. Bunun nedeninin doğal afetlerin KKTC’ye kıyasla TC’de daha fazla gerçekleşmesi olabilir.

6.1.1.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Sonuç

Elde ettiğimiz bulgulardan hareketle KKTC’de eğitim gören 5 öğrenciden 4’ünün doğal afetlere yönelik bir eğitim almadığı görülürken, TC’de eğitim gören 5 öğrenciden sadece 1’i doğal afetlere yönelik bir eğitim almamıştır. Bu noktada doğal afetlere yönelik gerçekleşen eğitimler konusunda, KKTC eğitim sisteminin TC eğitim sistemine göre geride kaldığı söylenebilir.

6.1.1.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Sonuç

KKTC ve TC’de eğitim gören katılımcı öğrencilerin yanıtlarından hareketle çoğu; doğal afetlerin değişim ve yıkımla sonuçlanacağını, can ve mal kaybının oluşacağını belirtmiştir. Her iki ülkenin öğrencilerinin verdiği yanıtlar benzerlik göstermektedir. Her iki ülkenin öğrenciler doğal afetler nasıl sonuçlanacağına yönelik bilgi sahibidir. Benzer sonuca Özgüven’in (2006) çalışmasında rastlanmış, afetlerin sonuçları arasında öğrencilerin can ve mal kaybı, yıkım ve değişim yanıtlarını verdikleri saptanmıştır.

6.1.1.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Sonuç

Araştırmamızın bulgularından yola çıkarak KKTC’de eğitim alan öğrencilerin eğitimlerinin her kademesinde ders kitaplarında afetlere yönelik konulara yer verilmediği saptanmıştır. Belirli kademelerde afetlere yönelik konular içeren ders kitaplarında ise öğretmenin öğrenciye yaptığı bilgi aktarımından, bilginin öğrenciye sunulmuş şeklinden kaynaklı bilginin kalıcılığının tam olarak sağlanmadığı görülmektedir. TC’de eğitim alan öğrencilerin eğitimlerinin her kademesinde ders kitaplarında afetlere yönelik konulara yer verildiği, TC’de afetlere yönelik konulara ilişkin bilgilerin öğrencilerin aklında daha fazla kaldığı, TC’deki öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda kitaplarından daha detaylı bilgiler öğrendikleri, bilgi aktarımının sağlıklı bir şekilde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Kırıkkaya ve ark.’nın (2011) çalışmasında benzer sonuçlara rastlanmış, uygulamalı eğitimin bilginin kalıcılığını artırdığına değinilmiştir. Ayrıca öğrencilerin cevapları çalışmamızla paralellik göstermiştir.

6.1.1.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Sonuç

Araştırmamızın bulgularından yola çıkarak KKTC ve TC’de eğitim gören öğren katılımcı öğrencilerin tümü afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. KKTC’deki öğrenciler afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın nedeninin afet anında panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek ve etkili önlemlerle hem kendi hayatlarını hem de başkalarının hayatlarını kurtarmak olduğunu belirtmişlerdir. TC’de eğitim gören öğrenciler ise KKTC’deki öğrencilerin yanıtlarına paralel yanıtlar vermiştir. Bu soruya yönelik KKTC’deki öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda sadece afet anına odaklandıkları, TC’deki öğrencilerin ise afet anının yanı sıra, afet öncesi ve sonrasını da düşünerek yanıtlar verdiği görülmektedir. Coşkun’un (2011) araştırmasına yönelik elde ettiği sonuçlar çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

6.1.1.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç

Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre KKTC ve TC’de eğitim gören öğrencilerin çoğu depremi, yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı şeklinde tanımlamışlardır. Yine KKTC ve TC’de eğitim gören

öğrencilerin tümü depremin bir afet olduğunu belirtmişlerdir. Her iki ülkeden de öğrencilerin çoğu depremin bir afet olduğu kanısına varmış ve tanımını rahatça yapabilmışlerdir. Öztürk ve ark.'nın (2015) çalışmalarındaki sonuçlar ile bizim çalışmamızdaki altıncı alt probleme yönelik sonuçlar örtüşmüş, öğrencilerin depreme yönelik tanımları benzerlik göstermiştir.

6.1.1.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç

Çalışmamızdan elde edilen bulgulara göre KKTC ve TC'de eğitim gören öğrencilerin çoğu seli, su taşkını olarak tanımlamışlardır. KKTC ve TC'den birer kişi olmak üzere toplamda iki öğrenci seli; Araba gibi şeyleri sürükleyebilecek güce sahip olay şeklinde tanımlamışlardır. Bu tanımdan yola çıkarak bu öğrencilerin daha basit ve somut olaylarla seli ilişkilendirerek tanımladıkları söylenebilir. KKTC ve TC'de eğitim gören öğrencilerin tümü selin bir afet olduğunu belirtmişlerdir. Her iki ülkeden öğrencilerin tümü ortak bir yanıtta buluşmuşlardır. Solmaz ve Kaymak'ın (2012) araştırmasında elde ettikleri sonuçlar ise bizim bulgularımızın tam tersi olup, öğrenciler arasında sele yönelik yapılan tanımlarda bir kavram kargaşası yaşandığını sonucuna vardıklarını belirtmişlerdir.

6.1.1.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Sonuç

Elde edilen bulgulara göre KKTC'de eğitim gören öğrencilerden 2'si tatbikatın en son ne zaman yapıldığını hatırlamadıklarını, diğer 2'si ise tatbikatın yapılmadığını ifade etmişlerdir. Geriye kalan 1 öğrenci ise bir buçuk yıl önce bir tatbikatın gerçekleştiği yanıtını vermiştir. TC'de eğitim gören öğrencilerin verdiği yanıtlara bakıldığında verileri toplamaya başladığımız tarihe en yakın tarihi söyledikleri görülmektedir. 5 öğrenciden 4'ünün tatbikatların 2021 yılında yapıldığını ifade etmiştir. Geriye kalan 1 öğrenci ise bir yıl önce bir tatbikatın gerçekleştiğini belirtmiştir. Bu soruda KKTC ve TC'de eğitim gören öğrencilerin cevaplarının bir benzerlik göstermediği açıkça ortadadır. KKTC'de eğitim gören öğrencilerin verdiği olumsuz yanıtlar karşısında TC'de eğitim gören öğrencilerin verdiği olumlu cevaplar ülkelerin teorikte birleşen eğitim sisteminin uygulamada ayrıldığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerden okullarında gerçekleşen afetlere yönelik tatbikatların içeriği hakkında bilgi vermelerini istediğimizde KKTC’de eğitim gören ve tatbikatın tarihi hatırlamayan iki öğrencinin içerik hakkında detaylı bilgi veremediklerini, sadece yangın söndürme ve deprem tatbikatının gerçekleştiğini belirttikleri saptanmıştır. Yine KKTC’de eğitim gören ve tatbikatın 1 buçuk yıl önce yapıldığını dile getiren öğrenci ise tatbikatın içeriği hakkında ; Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildiğini, 5 dakika içinde binadaki tüm çocukların güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildiğini ve suni olarak yaratılan yangının söndürüldüğünü ifade etmiştir. TC’de eğitim gören öğrencilerden okullarında gerçekleşen afetlere yönelik tatbikatların içeriği hakkında bilgi vermelerini istediğimizde 4 öğrenci detaylı anlatıma geçmeden önce okullarında yangın söndürme ve deprem tatbikatı yapıldığını ifade etmişlerdir. 3 öğrenci deprem tatbikatında bir araca bindiklerini, aracın sallandığını, o sırada sıranın yanına çöktüklerini ve sonrasında sallanma yani deprem bittikten sonra öğretmen aracılığıyla dışarı çıktıklarını belirtmişlerdir. Burada öğrencilerin bahsettikleri araç TC Cumhuriyetinde bulunan ‘‘Deprem Simülasyon Tırı’’ dır. Bu tır sayesinde öğrenciler deprem anını uygulamalı bir şekilde yaşayabilmekte ve o an neler yapacakları hakkında yine uygulamalı bir şekilde bilgilenmektedirler. Her iki ülkeden verilen yanıtlar kıyaslandığında TC’de okullarda gerçekleşen tatbikatların KKTC’ye göre daha sık gerçekleştirildiği görülmektedir. TC’de gerçekleşen tatbikatlar uygulama ağırlıklıyken, KKTC’de teorik bilgiye daha fazla yer verilmektedir.

6.1.1.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir Deprem Olduğunda Nerede Toplanmanız Gerektiğini Biliyor Musunuz? Biliyorsanız Nerede Toplanılması Gerekir?) İlişkin Sonuç

Elde edilen bulgulara göre KKTC’de eğitim gören öğrencilerden 3’ü bir deprem anında nerede toplanmanız gerektiğini biliyor musunuz sorusuna biliyorum yanıtını vermişlerdir. Bu yanıtı veren öğrencilerden ikisi yanlış bilgi vererek masanın altına girmeliyiz yanıtını vermişlerdir. Öğrencilerden biliyorum yanıtı veren üçüncü kişi ise evin kenarında toplanmamız gerekir yanıtını vermiştir. Bu yanıtlardan da anlaşıldığı gibi öğrencilerin doğru olarak bildiklerini sandıkları cevaplar yanlış çıkmıştır. Diğer bir öğrenci ise bilmiyorum yanıtını vermiştir. TC’de eğitim gören öğrencilerden bilmiyorum yanıtını veren öğrenci olmamıştır. Çoğunluk daha önceden

belirlenen güvenli bir toplanma alanında ve okulun bahçesinde toplanılmalıdır yanıtını vermiştir. Bu öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrudur.

6.1.1.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam Üçgeni Nedir? Biliyor Musunuz? Açıklayınız.) İlişkin Sonuç

Elde edilen bulgulara göre KKTC’de eğitim gören öğrencilerden 3’ü yaşam üçgeninin ne olduğunu bilmediklerini ifade etmişlerdir. Geriye kalan öğrencilerden 1’i yaşam üçgeni için evimizin köşesinde bulunan yerdir tanımını yaparken diğer bir öğrenci ise yaşam üçgenini; Evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak oluşturulan üçgen olarak tanımlamıştır. Diğer yanda TC’de eğitim gören öğrencilerden sadece 1’i yaşam üçgeninin ne olduğunu bilmezken, geriye kalan 4 öğrenci birbirlerine yakın cevaplar vererek yaşam üçgenini çök,kapan,tutun hareketi ve deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklar şeklinde tanımlamışlardır. Her iki ülkeden verilen yanıtlar karşılaştırıldığında yaşam üçgeninin ne olduğunu bilmeyen öğrenci sayısının KKTC’de daha fazla olduğu saptanmıştır. Gündoğan’ın (2020) çalışmasından elde ettiği sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir. TC’deki öğrencilerin eğitim programlarında yaşam üçgeninin tanımına yer verilmesi ve öğretmenlerinin onlara bu kavramı öğretmesi onların bu kavramı rahatlıkla tanımlayabilmeleri sağlamıştır.

6.1.2 Öğretmen Boyutuna İlişkin Sonuç

6.1.2.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Sonuç

KKTC’deki öğretmenlerin afet tanımları arasında en sık söylenen afetlerin doğa üstü çevre olayları ve hayatımızı olumsuz etkileyen engelleyemediğimiz olayların olduğudur. KKTC’deki öğretmenler afet çeşitlerine en fazla deprem ve sel örneğini vermişlerdir. TC’deki öğretmenler ise afeti insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, büyük bir topluluğu etkisi altında bırakan bir felaket olarak tanımlamışlardır. TC’deki öğretmenler de afet çeşitlerine en fazla deprem ve sel örneğini verirken bu örneklerin yanında çoğunluk yangın örneğini de vermiştir. Demirdelen ve Çakıcı’nın (2021) araştırmalarında çalışmamıza yönelik benzer sonuçlar saptanmıştır.

6.1.2.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Sonuç

Elde ettiğimiz bulgulara göre KKTC'deki öğretmenlerin 4'ünün doğal afetler hakkında bir eğitim almadıkları belirlenmiştir. Sadece 1 kişi depremde korunmak amaçlı yazılar okuyup bilgilenmiştir. Buna karşın TC'deki öğretmenlerden tüm katılımcılar doğal afetlere yönelik bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Çelik ve Gündoğdu'nun (2022) araştırmalarından elde edilen bulgular bizim çalışmamızla benzerlik göstermekle birlikte, TC'deki öğretmenlerin afetlere yönelik düzenli eğitimler aldıkları sonucuna varılmıştır.

6.1.2.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki katılımcı öğretmenlerin çoğu doğal afetlerin sonuçlarına yönelik can ve mal kaybına neden olur ve sonucu kötü olur yanıtlarını vermişlerdir. TC'deki katılımcı öğretmenler ise KKTC'deki öğretmenlere paralel yanıtlar vererek ek olarak bir değişim ve yıkımın gerçekleştiğini ifade etmişlerdir.

6.1.2.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki öğretmenler ders kitaplarında en fazla deprem ve selin tanımı ile doğal afetlerin tanımlarına yer verildiğini belirtmişlerdir. İçlerinden 1'i ise yeterince bilgi verilmediğini ifade etmiştir. KKTC'deki öğretmenler ders kitaplarında bulunan afetlere yönelik konular hakkında detaya inmemiş, soruyu genel olarak yanıtlamışlardır. Bu soruya yönelik KKTC'deki öğretmen katılımcıların verdikleri cevaplar KKTC'deki öğrencilerin verdikleri cevaplarla benzerlik göstermektedir. TC'deki öğretmenlerin çoğu ise ders kitaplarında doğal afetlerin tanımının olduğunu ve olası bir durum karşısında ne yapmamız gerektiğini içeren bilgilerin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerden 1'i ders kitaplarında Kızılay ve AFAD gibi kuruluşların tanıtımının , diğeri 1'i ise afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemlerin yer aldığından bahsetmişlerdir. Önal'ın (2019) gerçekleştirdiği çalışmada benzer bulgulara yer verilmiştir.

6.1.2.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Sonuç

KKTC ve TC'deki katılımcı öğretmenlerin tümü afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. KKTC'deki öğretmenlerin 3'ü afetlerin etkilerini en aza indirmek için bilinçli olunması gerektiğini, 2'si ise önceden bilgiler edinerek etkili önlemlerle hem kendi hayatlarını hem de başkalarının hayatlarını kurtarabileceklerini belirtmişlerdir. TC'deki öğretmenlerin 3'ü ise önlem alıp zararı azaltmak için önceden bilgi sahibi olunması gerektiğini vurgulamışlardır. TC'deki öğretmenlerden 2'si ise panik olmadan nasıl davranılması gerektiğini öğrenmek için yanıtını verirken 1'i cevabını detaylandırarak afet öncesinde gerekli hazırlıkları yaparak önlem almak, afet sırasında sakin kalıp öğrenilenleri uygulamak ve afet sonrasında ne yapılması gerektiğini bilmek için afetlere karşı önceden bilgi sahibi olmalıyız yanıtını vermiştir. Çelik'in (2007) araştırma sonuçları bizim çalışmamız ile benzerlik göstermektedir. Afetlere yönelik önceden bilgi sahibi olmanın önemi bu çalışmada da vurgulanmıştır.

6.1.2.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç

KKTC ve TC'deki katılımcı öğretmenlerin tümü depremi bir afet olarak tanımlamışlardır. Her iki ülkedeki öğretmenlerin tümü depremi yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı şeklinde tanımlamışlardır.

6.1.2.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç

KKTC ve TC'deki katılımcı öğretmenlerin tümü seli bir afet olarak tanımlamışlardır. KKTC'deki öğretmenlerin 5'i seli bir su taşkını olarak tanımlarken, TC'deki öğretmenlerin de 4'ü seli bir su taşkını olarak tanımlamışlardır. TC'deki öğretmenlerden sadece 1'i seli su kütlesinin eğimli bölgelerde akması şeklinde tanımlamıştır.

6.1.2.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Sonuç

KKTC'deki öğretmenlerin 1'i okulunda en son ne zaman afetlerle ilgili bir tatbikat yapıldığını hatırlamadığını, 2'si dört sene önce yapıldığını, 1'i görev aldığı on iki sene yapılmadığını, 1'i ise iki yıl önce yapıldığını belirtmiştir. TC'deki öğretmenlerin kendilerine yöneltilen bu soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde 5

öğretmen de verileri topladığımız sürece en yakın 2021 yılı içerisinde okullarında tatbikatların yapıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 2'si bu cevaba ek olarak belirli plan çerçevesinde haberli ve habersiz olarak birçok tatbikatın okullarında gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. KKTC ve TC'deki öğretmenlerin bu yanıtları karşılaştırıldığında KKTC'deki öğretmenlerin okullarında tatbikatların düzenli yapılmadığı kanısına varılmıştır. KKTC'deki öğretmenlerden 2'si okullarında gerçekleşen tatbikatların içeriği hakkında uzun bir süre önce gerçekleştiği için bilgi vermekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Diğer 2'si yangın ve deprem tatbikatının gerçekleştiği ifade etmiş fakat tatbikatların içeriği hakkında detaylı bilgi verememişlerdir. Sadece 1'i Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildiğini, 5 dakika içerisinde binadaki tüm çocukların güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildiğini ve suni olarak yaratılan yangın söndürüldüğü belirtmiştir. Okullarında gerçekleşen tatbikatlar hakkında detaylı bilgi veremeyen

KKTC öğretmenlerine kıyasla TC'deki öğretmenler daha fazla detaylı bilgi verebilmişlerdir. TC'deki öğretmenler 3'ü okullarında deprem tatbikatının, 2'si ise yangın tatbikatının gerçekleştiğini belirtmiştir. Tatbikat tarihleri güncel olan TC öğretmenlerinden 1'i deprem tatbikatının içeriğine yönelik; Tatbikatlardan öğrencilerin haberi olmadığını, o anki davranışlarını ölçmek için hazırlıksız bir şekilde yapıldığını, deprem sırasında yapılması gerekenlerin ise öğrenciler tarafından uygulandığını ve daha sonra öğrenilen bilgiler ışığında öğrencilerin bulundukları binayı boşalttıklarını belirtmiştir. Diğer bir öğretmen ise yangın tatbikatına yönelik sirenin çalınarak okulun boşaltıldığını, kişilerin toplanma alanında toplanıp görevli öğretmenlerce bilgilendirmeler yapıldığını ifade etmiştir. İnal ve ark.'nın (2018) çalışmalarından elde ettikleri ilköğretimde gerçekleşen tatbikatların sıklığına yönelik sonuçlar bizim sonuçlarımızla örtüşmektedir.

6.1.2.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir Deprem Olduğunda Nerede Toplanmanız Gerekliğini Biliyor Musunuz? Biliyorsanız Nerede Toplanılması Gerekliyor?)

İlişkin Sonuç

KKTC'deki katılımcı öğretmenlerin 3'ü bir deprem olduğunda nerede toplanmaları gerektiğini bilmiyorken, içlerinden 1'i bu konu hakkında tek bildiği şeyin bina içerisinden çıkmak olduğunu ifade etmiştir. Diğer 2'si ise en yakın toplanma alanında toplanılması gerektiğini belirtmiştir. TC'deki katılımcı

öğretmenlerin yanıtları incelendiğinde bilmiyorum yanıtını veren hiçbir öğretmenin olmadığı, 5'inin de birbirlerine yakın yanıtlar vererek bir deprem olduğunda daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanılması gerektiği belirttikleri saptanmıştır. Ayrıca 1 öğretmenin ortak cevaba ek olarak yanıtına AFAD tarafından belirlenen yerlerde toplanılmasının gerekliliğini eklemiştir.

6.1.2.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam Üçgeni Nedir? Biliyor Musunuz? Açıklayınız.) İlişkin Sonuç

KKTC'deki öğretmenlerden 3'ü yaşam üçgeni nedir sorusuna deprem anında hayatta kalabilmemiz için yeterli büyüklükteki boşluklardır yanıtını vermişlerdir. KKTC'deki katılımcı öğretmenlerden 1'i bilmiyorum yanıtını verirken, diğer bir öğretmen ise enkaz altından sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biridir yanıtını vermiştir.

TC'deki öğretmenlerin yanıtlarını incelediğimizde 5 öğretmenin de yaşam üçgeni hakkında bilgi sahibi olduğunu görmekteyiz. Öğretmenlerin yaşam üçgeni hakkında çök, kapan, tutun hareketi olduğu, enkaz altında sağ çıkabilmek için en önemli önlemlerden biri olduğu ve güvenli bir yer bulup diz üstü çökerek başımızı koruyacak şekilde korunmak olduğu yanıtlarına ulaşılmıştır.

6.1.3 Yönetici Boyutuna İlişkin Sonuç

6.1.3.1 Birinci Alt Probleme (Afet Nedir? Afetlere Örnek Verebilir Misiniz?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki okul yöneticilerinden 2'si, TC'deki okul yöneticilerinden ise 1'i afeti, doğa üstü çevre olayı şeklinde tanımlamıştır. KKTC ve TC'den birer yönetici ise afeti, büyük bir topluluğu etkisi altında bırakan doğa olayı şeklinde tanımlamıştır. TC'deki bir yönetici ise afeti önlem alınamayan doğal olaylardır şeklinde tanımlamıştır. KKTC'deki yöneticilerin çoğu afetlere örnek olarak deprem, sel ve yangını verirken, TC'deki yöneticilerin çoğu afetlere örnek olarak deprem, sel, erozyon ve çığ vermişlerdir.

6.1.3.2 İkinci Alt Probleme (Daha Önce Doğal Afetler Hakkında Herhangi Bir Eğitim Aldınız Mı?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki yöneticilerden sadece 1'inin afetlere yönelik bir eğitim aldığı belirlenmesine karşın, TC'deki yöneticilerin 3'ü de afetlere yönelik bir eğitim almıştır. Turan'ın (2021) araştırma sonuçları çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Çalışmada, TC'deki okul yöneticilerinin belirli sıklıklarla afetlere yönelik eğitim aldıkları vurgulanmıştır.

6.1.3.3 Üçüncü Alt Probleme (Doğal Afetlerin Sonuçları Nasıl Olur?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki ve TC'deki katılımcı yöneticilerden 2'si doğal afetlerin sonuçlarının değişim ve yıkım olduğunu belirtmişlerdir. Buna ek olarak TC'deki 2 yönetici doğal afetlerin can ve mal kaybına neden olacağı yanıtı vermiştir.

6.1.3.4 Dördüncü Alt Probleme (Ders Kitaplarınızda Afetlerle İlgili Hangi Konulara Yer Veriliyor?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki katılımcı okul yöneticileri ders kitaplarında doğal afetlerle ilgili doğal afetlerin tanımına yer verildiğini belirtmişlerdir. TC'deki katılımcı okul yöneticileri ise ders kitaplarında afetlere yönelik tanımların, deprem, sel, çığ, heyelan, afetlerin kimler tarafından oluşturulduğunu, doğal afetlerin sonuçları ile afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınabilecek önlemlerin yer aldığını belirtmişlerdir.

6.1.3.5 Beşinci Alt Probleme (Sizce Afetler Hakkında Önceden Bilgi Sahibi Olmak Önemli Mi? Neden?) İlişkin Sonuç

KKTC ve TC'deki katılımcı okul yöneticilerinin tümü afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir. KKTC'deki katılımcı okul yöneticilerinden 2'si panik olmadan nasıl davranılması gerektiği öğrenmek için afetler hakkında önceden bilgi sahibi olunması gerektiğini belirtmiştir. TC'deki katılımcı okul yöneticilerinden 2'si ise afetlerin etkilerini en aza indirmek ve bilinçli olmak için afetler hakkında önceden bilgi sahibi olunması gerektiğini belirtmiştir. KKTC ve TC'den 1'er okul yöneticisi ise önem alıp zararı azaltmak için bilgi sahibi olmalıyız yanıtı vermiştir.

6.1.3.6 Altıncı Alt Probleme (Depremi Nasıl Tanımlarsınız? Deprem Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki yöneticilerin tümü, TC'deki yöneticilerin ise 2'si depremi yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle yer yüzeyinin sarsılması olayı olarak tanımlamışlardır. TC'deki yöneticilerden 1'i ise daha bilimsel bir açıklama yaparak depremi yer altında meydana gelen fayların hareketlenmesi sonucunda negatif enerjinin yeryüzüne çıkması şeklinde tanımlamıştır. Adıgüzel'in (2007) elde ettiği yöneticilerin depreme yönelik gerçekleştirdikleri tanımlar bizim tanımlarımızla benzerlik göstermektedir.

6.1.3.7 Yedinci Alt Probleme (Seli Nasıl Tanımlarsınız? Sel Bir Afet Mi?) İlişkin Sonuç

KKTC'deki ve TC'deki yöneticilerin tümü, seli bir su baskını olarak tanımlamışlardır. Ayrıca yine KKTC'deki ve TC'deki yöneticilerin tümü, seli bir afet olarak tanımlamışlardır.

6.1.3.8 Sekizinci Alt Probleme (Okulunuzda Afetlerle İlgili Tatbikat Yapıldı mı? Yapıldıysa En Son Ne Zaman Yapıldı? Tatbikatın İçeriği Hakkında Detaylı Bilgi Veriniz.) İlişkin Sonuç

KKTC'deki yöneticilerden biri bu soruya okulunda tatbikat yapıldığını fakat en son ne zaman tatbikat yapıldığını hatırlamadığına yönelik bir yanıt vermiştir. Diğer iki yöneticiden 1'i tatbikatın bir sene önce, diğeri ise uzun bir süre önce yapıldığını belirtmiştir. TC'deki katılımcı yöneticileri aynı soru yöneltildiğinde 2'sinin tatbikatların 2021 yılında, 1'inin ise 2022 yılında gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Yöneticilerin verdikleri tarihlerler bulgularımızı topladığımız zaman ile uyum göstermektedir. Katılımcı yöneticilere afetlere yönelik okullarında gerçekleşen içerik hakkında bilgi vermeleri istendiğinde KKTC'deki yöneticilerin 1'in genel olarak yangın söndürme tatbikatı yanıtını verdiğini, diğer 2'sinin ise yine yangın tatbikatından söz ettiklerini ama diğer katımcıya göre yanıtlarını detaylandırdıkları görülmüştür. KKTC'deki yöneticilerden 2'si Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yangın tatbikatı gerçekleştirildiğini, 5 dakika içinde binadaki tüm çocuklar güvenli bir şekilde okul bahçesine indirildiğini ve suni olarak yaratılan yangının söndürüldüğünü belirtmişlerdir. TC'deki yöneticilere aynı soru yönelttiğinde ise yöneticilerin 3'ünün de deprem tatbikatı yanıtını verdikleri görmekteyiz. 3'ü de yanıtlarını genişletip tatbikat hakkında detaylı bilgi vermişlerdir. TC'deki yöneticiler 1'i deprem tatbikatına yönelik; Deprem Simülasyon Tırı'na bindiklerini, aracın sallandığını, öğrencilerin sıranın yanına çöktüklerini ve sonra da sallanma yani deprem bittikten sonra öğretmenler aracılığıyla öğrencilerin bilgilendirilerek dışarı çıkartıldıklarını aktarmıştır. Deprem Simülasyon Tırı, depremi sanki o an gerçekleşiyormuş gibi hissedip yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Diğer 2 katılımcı yönetici ise okullarında gerçekleşen deprem tatbikatını; "İlk siren sesi çaldı ve öğrencilerimizle birlikte sınıfımızda çök-kapan-tutun hareketi yaptık. Siren sesi bittiği andan itibaren hızlıca tek sıra haline geçtik. Önceden bilgilendirildiği şekilde bahçeye sınıf sırasıyla çıkışlarımızı yaptık. Bahçede belirlenen toplanma alanında toplandık." şeklinde ifade etmişlerdir.

6.1.3.9 Dokuzuncu Alt Probleme (Bir deprem olduğunda nerede toplanmanız gerektiğini biliyor musunuz? Biliyorsanız nerede toplanılması gerekiyor?) İlişkin Sonuç

Bu soruya KKTC'deki katılımcı yöneticilerden 1'i bilmiyorum yanıtını, diğer ikisi ise güvenli bir alanda toplanılması gerektiği yanıtını vermiştir. TC'deki katılımcı yöneticilerden hiçbiri bilmiyorum cevabını vermezken, yöneticilerden 1'i güvenli bir alanda toplanılması gerektiğini, diğer 2'si ise daha önceden belirlenmiş güvenli ve açık alanlarda toplanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Yeşil ve Erenoğlu'nun (2017) gerçekleştirdiği araştırma sonuçları, bizim sonuçlarımız ile benzerlik göstermektedir. TC'deki okul yöneticilerinin toplanma alanlarına yönelik bilgi sahibi oldukları belirtilmiştir.

6.1.3.10 Onuncu Alt Probleme (Yaşam üçgeni nedir? Biliyor musunuz? Açıklayınız.) İlişkin Sonuç

Bu soruya KKTC'deki katılımcı yöneticilerden 2'si bilmiyorum yanıtını, 1'i ise yaşam üçgeninin çök, kapan, tutun hareketi olduğu yanıtını vermiştir. TC'deki yöneticilerden ikisi bu soruya yaşam üçgeninin çök, kapan, tutun hareketi olduğu, 1'i ise yaşam üçgeninin; evde deprem anında hayatta kalabilmek için paniklemeden küçük bir komedinin veya masanın yanına geçip küçük bir dolaplık raf gibi bir şeyi komedine dayayarak oluşturulan boşluk olduğu yanıtını vermiştir.

6.2 Öneriler

6.2.1 Araştırmaya Yönelik Öneriler

Öğrencilerin doğal afetlere yönelik uygulamalı eğitimler almaları yaygınlaştırılmalıdır. Öğrenciler doğal afetlere yönelik bilgi sahibi olmak için kendilerini sadece ders kitaplarıyla sınırlandırmamalı, doğal afet konulu bilgilendirici kitaplar okumalıdır. Çeşitli videolar izleyerek bilgilenmelidirler. Okulda doğal afetlere yönelik verilen eğitimle yetinmeyip okul dışı kurslara katılarak kendilerini geliştirmelidirler. Bir deprem olduğunda nerede toplanmaları gerektiğini öğrenmeli, buna yönelik tabelaları önceden saptayıp toplanma yerini içselleştirmelidirler. Yaşam üçgeni ne olduğunu ve nasıl oluşturulduğunu öğrenmeli, ve belirli aralıklarla ev içerisinde de tatbikatlar yapmalıdırlar. Afetlere yönelik acil durum çantası hazırlamalıdırlar. Öğretmenler gelecek nesilleri yetiştiren ve şekillendiren birer birey olarak afetlere yönelik hizmet içi eğitimlere katılmalıdırlar. Değişen ve gelişen dünyada öğretmenlerin bilgilerinin sürekli güncel olması gerekmektedir. Kendilerini

afetlere yönelik yeni bilgilerle donatılmalıdırlar. Okullarında gerçekleşecek tatbikatlar hakkında önceden bilgi sahibi olmalı ve çocuklara nasıl davranmaları gerektiğiyle ilgili ön bilgilendirme yapmalıdırlar. Ders kitaplarında yer alan afetlere yönelik konuları yüzeysel geçmemeli, derinlemesine bir anlatım yaparak çocuklarda afetlere yönelik bilgilerin kalıcılığını sağlamalıdırlar. Anlatımın yanı sıra öğrencilerine aktardıkları konuları uygulamalı bir şekilde gerekirse oyunlaştırarak ve farklı yöntemler kullanarak somutlaştırmalıdırlar. Bağlı oldukları kurumdan doğal afetler konusuna yönelik eğitimler talep etmelidirler. Yaşam üçgeni ne olduğunu ve nasıl oluşturulduğunu öğrenmelidirler. Öğretmenler deprem sırasında toplanılacak olan acil toplanma alanları hakkında bilgi sahibi olmalı ve öğrencilerini bu toplanma alanlarına götürerek önceden bilgilendirmelidirler. Yöneticiler bir kurumun başında yer alan, o kurumu yönetmek, iyileştirmek ve bulunduğu konumdan daha ileriye götürmek ile mükelleftirler. Bu durumda doğal afetler konusuyla ilgili girişimlerde bulunmak başta yöneticilerin görevidir. Yöneticiler ilgili kurumlarla temasa geçerek okullarında afetlere yönelik tatbikatların daha sık ve bir düzen içerisinde gerçekleştirilmesini sağlamalıdırlar. Bir yönetici olarak afetler hakkındaki bilgi düzeylerinin üst seviyede olmasını sağlamalıdırlar. Öğretmenlerine afetlere yönelik gerek teorik gerekse uygulamalı bilgilerin aktarıldığı hizmet içi eğitimler düzenlemelidirler. Bu hizmet içi eğitimlerin belirli aralıklarla güncellenip öğretmenlere sunulmasına aracı olmalıdırlar. Okullarında öğrencileriyle çeşitli konuşmalar yaparak afetlere yönelik bilgi vermelidirler. Olası bir deprem durumunda güvenli bir yerde toplanabilmek adına uzman kişilerle birlikte okul içerisinde en uygun acil toplanma alanını belirlemeli ve buna yönelik tabela koymalıdırlar. Her kademedeki öğrencilerin bu alanı öğretmenleriyle birlikte görmesini ve bilgi sahibi olmasını sağlamalıdırlar. Yaşam üçgeni hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar.

6.2.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Nitel olarak gerçekştirdiğimiz bu araştırmanın nicel ya da karma bir yöntem kullanılarak yeniden gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Çalışma grubu olarak belirlenen kurumlar geliştirilerek adadaki tüm okullardan bireyler seçilebilir. Öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin görüşleriyle şekillenen bu çalışmaya veli boyutu da eklenerek genişletilebilir. Bu araştırma yeniden ele alınarak bir eylem araştırması şeklinde gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Adıgüzel S. (2007). *İlköğretim okul müdürlerinin deprem ile ilgili kriz yönetimine ilişkin yeterlikleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Adıgüzel, O. C., Ergünay, O., & Dalioğlu Tatlı, S. (2016). İlkokulların günümüz ve gelecekteki işlevlerinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 396–421. <https://doi.org/10.17569/tojq.44571>
- AFAD. (2020, Eylül). *Doğal afetler*. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. <https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler#>
- Ak, Ö. F. & Şahin, S. (2021). Eğitim Kurumlarında Stratejik Risklerin Tespiti . *OPUS International Journal of Society Researches* , 17 (34) , 980-1022 . <https://doi.org/10.26466/opus.814252>
- Akarsu, A.H. (2010). *İngiltere’de ilköğretim okullarında acil durum yönetimi ilkeleri ve uygulamaları*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, H., & Ercanoğlu, M. (2006). Determination of the rockfall source in an urban settlement area by using a rule-based fuzzy evaluation. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 941-954. <https://doi.org/10.5194/nhess-6-941-2006>
- Akyel, R. (2007). *Afet yönetim sistemi: Türk afet yönetiminde karşılaşılan sorunların tespit ve çözümüne ilişkin bir araştırma*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aybar, M. (2017). Osmanlı devletinde kıtlık ve iç göç: 1870-1900 arası İç Anadolu örneği, *Mavi Atlas*, 5(2), 474-488. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.356653>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Beccari B. (2016). A comparative analysis of disaster risk, vulnerability and resilience composite indicators. *PLoS Currents Disasters*, 14 (8). <https://doi.org/10.1371/currents.dis.453df025e34b682e9737f95070f9b970>
- Berg, B. L. (2007). *Qualitative research methods for the social sciences*. London: Pearson
- Blauvelt, P.D. (1999). *Making Schools Safe for Students: Creating a Proactive School safety Plan*. California: Corwin Press, Inc.
- Bogdan, R., & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative research for education; An introduction to theory and methods*. Boston: Ally and Bacon.
- Çelik, A. A. & Gündoğdu, K. (2022). Öğretmenlerin afete hazırlık düzeyleri ile ilkokullardaki afet eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri. *Ağrı İbrahim*

Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 8 (1), 77-112 .
<https://doi.org/10.31463/aicusbed.1057401>

- Çelik, A. A. & Gündoğdu, K. (2022). Öğretmenlerin afete hazırlık düzeyleri ile ilkokullardaki afet eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (1), 77-112.
<https://doi.org/10.31463/aicusbed.1057401>
- Çelik, A. A. (2020). *İlkokul öğretmenlerinin afete hazırlık düzeyleri ile afet eğitiminin eğitim programlarındaki yerine yönelik görüşleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cerici C., & Çetin R., B (2019). İş sağlığı ve güvenliği mevzuatından kaynaklanan sorumluluklarına ilişkin okul müdürü görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, (2) 6, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/837472>
- Coşkun, Ş. (2011). *Afet eğitimi algılaması: İlköğretim öğrencilerine verilen afet eğitimlerinin algılamasını ölçmek üzere bir araştırma*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkunlu, E., Ersan, A., Tekin, E., Doğramacı, E., Sancak, K. G., Çalışkan, K., & Uçarlı, L. (2018). Heyelan afetinin yapılar ve topografya üzerinde bıraktığı etkiler: Yukarı ağcagüney örneği (Samsun). 18–21.
<https://doi.org/10.15659/uzalcbs2018.6342>
- Creswell, J. W.(2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Siyasal Kitabevi.
- Değirmenci, Y., Kuzey, M., & Yetişensoy, O. (2019). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Afet Bilinci ve Eğitimi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 33–46. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.591345>
- Demir, A. & Aktaş, E. (2008). Gümüşhane Sancağı'nda doğal afetler (1888–1910), *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 24, 21-54. https://doi.org/10.1501/OTAM_0000000544
- Demirdelen, S. & Çakıcı, A. B. (2021). İlkokul/ortaokul öğretmenlerinin doğal afet okuryazarlık düzeyleri: Osmaniye ili örneği . *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* ,10 (3) , 532-541.
<https://doi.org/10.37989/gumussagbil.870607>
- Demirdelen, S. & Çakıcı, A. B. (2021). İlkokul/ortaokul öğretmenlerinin doğal afet okuryazarlık düzeyleri: Osmaniye ili örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10 (3) , 532-541.
<https://doi.org/10.37989/gumussagbil.870607>
- Demiroz, N. (2019). *İlköğretim kurumlarında öğrencilerin deprem, yangın ve tahliye konusunda bilgi durum tespitlerinin yapılması*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gedik Üniversitesi.

- Deniz, Ş.E. (2012). *Antalya ili afet riskleri ve afet yönetimi konusu üzerine bir araştırma*. . [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Deniz, Z. A., & Uslan, E. (2018). *Ekstrem Soğuk Hava Dalgası : Ocak 2017 Extreme Cold Air Wave : January 2017*. 17(January 2017), 761–773.
- Dewey, J. (2010). *Okul ve toplum*. Pegem Akademi.
- DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, 40(4), 314-321.
- Dikici, M., (2014). Kuraklığın tanımı ve çevreye etkisi. International Symposium on Environment and Morality, *Akademik Platform*.
<https://silo.tips/download/kurakln-tanm-ve-evreye-etkisi>
- Dikmenli, Y. & Yakar, H. (2019). Öğretmen adaylarının afet bilinci algı düzeylerinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 386-416.
https://dergipark.org.tr/tr/pub/yyuefd/issue/50700/660832#article_cite
- Doğan, F. & Kırkıncıoğlu, M. (2020). Okul öncesi çocuklarda (4-6 yaş) deprem, yangın ve tahliye konusunda durum tespiti yapılması. *İSG Akademik*, 2 (2), 145-159. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/isgakademik/issue/55804/821748>
- Ebru, İ., Kaya, E., & Altıntaş, K. H. (2018). Türkiye’de örgün eğitimin afet eğitimi yeterliliği açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 114–127.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/41724/463823>
- Ecer, D. (2018). *İlköğretim düzeyindeki okullarda afet ve acil durum planinin içeriği ve mevcut durumunun değerlendirilmesi: Çanakkale ili örneği*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Edwards, R., & Holland, J. (2013). What is qualitative interviewing?. A&C Black.
- Ekşi, A. & Kantarlı, İ. C. (2020). Su taşkınlarına karşı stratejik risk yönetimi İzmir ili örneği. *Hastane Öncesi Dergisi*, 5(1), 11-27.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hod/issue/53584/714051>
- Emhan, A. (2009). Risk yönetim süreci ve risk yönetmekte kullanılan teknikler. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 209-220.
- Ergünay, O. (2007). "Türkiye'nin Afet Profili". TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 1-14.
https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/dea61eed4bceec5_ek.pdf
- Erkal, T. Değerliyurt, M., (2011). Türkiye’de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 14(22), 147-164. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunidcd/issue/2437/31194>
- FAO, (2021 Eylül), *Land and water. water, drought*. <https://www.fao.org/land-water/water/drought/en/>

- Florida Department of Education Office of Safe Schools (2003). Muti- hazard planing for florida's Schools (Instructor Guide).
http://www.firn.edu/doe/besss/em_plan/emerg_plan.htm
- Gerdan, S. (2019). Bir sosyal sorumluluk alanı olarak afet eğitimleri. *International Journal of Management and Administration*, 3(5), 101–110.
<https://doi.org/10.29064/ijma.523265>
- Glasscoe, M. (1998). The Southern California integrated gps network education module. <http://sceinfo.usc.edu/education/k12/learn/eq1.htm>
- Gökçe, E. (2002), İlköğretim öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt 35 (2),111-119.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/509267>
- Gökçekuş, H., Barlas, C., Almuhsen, M., & Eyni, N. (2018). *Doğal ve İnsan Kaynaklı Afetler , Sonuçları ve Afet Yönetimi*. 1–27.
<https://www.iusarc.org/wp-content/uploads/2020/11/Dogal-ve-Insan-Kaynakli-Felaketler-SonucLari-ve-Afet-Yonetimi.pdf>
- Gönençgil, B., & Acar Deniz, Z. (2016). *Atmosfer kökenli afetler ve ekstrem hava olayları*. Çantay Kitapevi.
- Gündoğan, A. (2020). İlkokul öğrencilerinin gözünden hayat bilgisi dersi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10 (1), 31-53.
<https://doi.org/10.18039/ajesi.681910>
- Gürbüz, İ. E. & Karadeniz, V. (2021). 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin doğal afetler konusu üzerine coğrafi bilgi yeterliklerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5 (1) , 17-45 .
<https://doi.org/10.38015/sbyy.866927>
- Hepdeniz, K. (2019). Eğirdir ilçesi (Isparta) için kaya düşmesi duyarlılık bölgelerinin haritalandırılması. *European Journal of Science and Technology*, 15, 193–198. <https://doi.org/10.31590/ejosat.523612>
- İnal, E., Kaya, E. & Altıntaş, K. H. (2018). Türkiye’de örgün eğitimin afet eğitimi yeterliliği açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (37). 114-127.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunikkefd/issue/41724/463823>
- Jimerson, S.R. and Furlong, M.J. (2006). The handbook of school violence and school safety. From research to practice. USA: Lawrence Erlbaum Associates Publishers
- Johnson, V. A., Ronan, K. R., Johnston, D. M., & Peace, R. (2016). Improving the impact and implementation of disaster education: Programs for children through theory-based evaluation. *Risk Analysis*, 36(11), 2120–2135. <https://doi.org/10.1111/risa.12545>
- Kadioğlu M. (2008). *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri*. JICA Türkiye Ofisi Yayınları.

- Kadioğlu, M. (2011). *Afet yönetimi beklenilmeyeni beklemek, en kötüsünü yönetmek*. Marmara Belediyeler Birliği Yayınları.
- Kadioğlu, M. (2019). *Kent selleri ve yönetim kontrol rehberi*. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Karakuş, U., & Onger, S. (2017). 8. sınıf öğrencilerinin doğal afet ve afet eğitimi kavramını anlama düzeyleri. *Journal of History Culture and Art Research*. <https://doi.org/10.7596/taksad.v6i6.1247>
- Kiraz, E., Demir, C. E., Aksu, M., Daloğlu, A. & Yıldırım, S. (2010). Öğretmen adaylarının eğitim görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (2), 526-540. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8595/106918>
- Kırıkkaya, E. B., Ünver, A. O. & Çakın, O. (2011). İlköğretim fen ve teknoloji programında yer alan afet eğitimi konularına ilişkin öğretmen görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 5 (1) , 24-42 <https://dergipark.org.tr/en/pub/balikesirnef/issue/3372/46534>
- Kızıldağ, D. (2011). *Yönetimsel açıdan risk yönetimine bir bakış*. Seçkin Yayıncılık.
- KKTC MEB. (2018,Eylül). *Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretim programı*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2018-2019/Din.pdf>
- KKTC MEB. (2018,Eylül). *Fen ve teknoloji bilgisi dersi öğretim programı*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2017-2018/OgerimProgramlari/fenveTeknoloji.pdf>
- KKTC MEB. (2018,Eylül). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2018-2019/HayatBilgisi.pdf>
- KKTC MEB. (2018,Eylül). *Matematik dersi öğretim programı*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2021-2022/8.pdf>
- KKTC MEB. (2018,Eylül). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2018-2019/SosyalBilgiler.pdf>
- KKTC MEB. (2018,Eylül). *Temel eğitim programı*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2018-2019/Turkce.pdf>
- KKTC MEB. (2018,Eylül). *Türkçe dersi öğretim programı*. <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2018-2019/Turkce.pdf>
- KKTC Sivil Savunma Teşkilatı Başkanlığı, (2017). <https://sivilsavunma.gov.ct.tr/Portals/33/IUSARC%20KITAP.pdf>

- Kocabıyık, O. (2016). Olgubilim ve gömülü kuram: bazı özellikler açısından karşılaştırma, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/200424>
- La Valla, P., R. Stoffel, and C. Erwin. 1991. School Disaster Planning: A Guide for School Emergency Preparedness. (Artwork: R. Pargeter) Olympia, WA: Emergency Response Institute, Inc.
- Leblebici, Ö. (2015). Afet yönetim yaklaşımları ve kamu politikası bağlamında afetlerin çevreye etkileri'. *Memleket Siyaset Yönetim*, (10), 23, 41-77. <http://www.msydergi.com/uploads/dergi/208.pdf>
- Liamputtong, P. (2019). Handbook of research methods in health social sciences. Singapore: Springer.
- Loye, A., Jaboyedoff, M., & Pedrazzini, A. (2009). Identification of potential rockfall source areas at a regional scale using DEM-based geomorphometric analysis. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 1643-1653. <https://doi.org/10.5194/nhess-9-1643-2009>
- Lutz, W., Muttarak, R., & Striessnig, E. (2014). Universal education is key to enhanced climate adaptation. *Science*, 346, 1061-1062. <http://dx.doi.org/10.1126/science.1257975>
- Mallman, E. P., & Parsons, T. (2008). A global search for stress shadows. *Journal of Geophysical Research*, 113(B12), 1–16. <https://doi.org/10.1029/2007JB005336>
- Mason, O. J. (2002). Teaching qualitative research methods: some innovations and reflections on practice. *Psychology Teaching Review*, 10(1), 68-75. <https://eric.ed.gov/?id=EJ876450>
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü. (2021, Eylül). *Meteorolojik Karakterli Doğal Afetler*. Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. <https://www.mgm.gov.tr/arastirma/dogal-afetler.aspx?s=kuraklik>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Minnesota Statutes (2002) "Crisis Management Policy." Current Minnesota Statutes (2002 edition) Office of Reviser of Statutes, State of Minnesota <http://www.revisor.leg.state.mn.us/stats/>
- Mızrak, S. (2018). Eğitim, afet eğitimi ve afete dirençli toplum. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 56–67. <https://doi.org/10.21666/muefd.321970>
- Mızrak, S. (2018). Eğitim, Afet Eğitimi Ve Afete Dirençli Toplum. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 56–67. <https://doi.org/10.21666/muefd.321970>
- Nyden, P. (1991). Teaching qualitative methods: An interview with Phil Nyden. *Teaching Sociology*, 19(3), 396-402. <https://doi.org/10.2307/1318206>

- O'connor, D. L., & O'Neill, B. J. (2004). Toward social justice: Teaching qualitative research. *Journal of Teaching in Social Work*, 24(3-4), 19-33. https://doi.org/10.1300/j067v24n03_02
- Odabaş, L. & Cengiz, S. (2021). Eğitim kurumları idarecilerinin kriz anında afet ve acil durumlara yönelik yeterliliklerinin değerlendirilmesi: Gümüşhane ili örneği . *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10 (3), 521-531. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.943792>
- Oktay, A. (2013). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. Pegem Akademi.
- Önal H. (2019). Temel eğitim ders kitaplarında afet olayları ile ilgili kavramlarda görülen eksiklikler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 177 - 192. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/403351>
- Önal, H. (2019). Temel eğitim ders kitaplarında afet olayları ile ilgili kavramlarda görülen eksiklikler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23 (1) , 177-191. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/695314>
- Ortaç, G., & Yıltaş, D. (2021). Afet yönetimi ve kablosuz iletişim sürekliliği. *Türk Doğa ve Fen Dergisi*, 10(1), 316–326. <https://doi.org/10.46810/tdfd.838308>
- Özbayram, G. G. (2018). *Doğal afetler ve yerel topluluk liderleri: balıkesir örnek olay incelemesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özelmacı, Ş. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin afete ve afet hazırlıklarına ilişkin algılarının incelenmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özgüven, B. (2006). *İlköğretim öğrencilerine verilen temel afet bilinci eğitiminin bilgi düzeyine etkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özgüven, B. (2006). *İlköğretim öğrencilerine verilen temel afet bilinci eğitiminin bilgi düzeyine etkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özkazanç, S. & Yüksel, U. D. (2015). Evaluation of disaster awareness and sensitivity level of higher education students. *Procedia-Social Sciences and Behavioral*, 197, 745-753. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.168>
- Özkurt, S. S. (2019). *Afetlerde çıkış eğitimi Bursa ili örneği*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özmen, B., Gerdan, S. & Ergünay, O., (2015). Okullar için afet ve acil durum yönetimi planları. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, (3)1, 35-52. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejoir/issue/5379/72996>
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. New Bury Park, CA: Sage

- Petal, M., & Izadkhah, Y. O. (2008). Concept note: Formal and informal education for disaster risk reduction. In Proceedings of the International Conference on School Safety. May 2008. Islamabad, Pakistan.
- Reaves M. Shawn, (2001) School-Centered Emergency Management and Recovery Guide. Kentucky Community Crisis Response Board -KCCRB Peak Performance, Inc.
- Ridgely, J.T. (2006). Comprehensive Crisis Training for School-Based Professionals: The Development, Implementation, And Evaluation of A Crisis Preparation And Response Curriculum Doctor of Philosophy, The Faculty of the Graduate School of the University of Maryland, USA.
- Rovins, J. E, Wilson, T. M., Hayes, J., Jensen, S. J., Dohaney, J., & Mitchell, J., D.M. (2015). *Johnston and A. Davies, risk assessment handbook*. GNS Science Miscellaneous Series.
- Şahin, Y. (2015). *Kentleşme politikası*. Ekin Yayınları.
- Sandelowski, M., Docherty, S., & Emden, C. (1997). Qualitative metasynthesis: Issues and techniques. *Research in Nursing & Health*, 20(4), 365-371.
- SANHO, South African Tide Tables. Tokai: Naval Hydrographer, South African Navy Publishing Unit, 2009. ISBN 97809584817-4-8.
- Sapsağlam, Ö. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarında doğal afet farkındalığı. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 38 (1), 283-295. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/omuefd/issue/46119/517081>
- Schwandt, T. A. (1997). *Qualitative inquiry: A dictionary of terms*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Şengün, H., & Küçükşen, M. (2019). Afet yönetimi eğitimi niçin gerekli? *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(46), 193–211. <https://dergipark.org.tr/erusosbilder/issue/46591/532928>
- Şengün, H., & Küçükşen, M. (2019). Afet yönetimi eğitimi niçin gerekli? *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(46), 193–211. <https://dergipark.org.tr/erusosbilder/issue/46591/532928>
- Shah, A.A, Gong, Z.P.I., Sun, R., Ullah, W. & Wani, G.F. (2020). Disaster risk management insight on school emergency preparedness—a case study of khyber pakhtunkhwa. *Pakistan International Journal of Disaster Risk Reduction*, 51(1), <https://doi.org/101805>
- Shaw, R., Takeuchi, Y., Shiwaku, K., Fernandez, G., Gwee, Q. R. & Yang, B. (2009). *1-2-3 of disaster education*. United Nations Office for Disaster Risk Reduction-Regional Office for Asia and Pacific. www.unisdr.org/files/12088_123sm.pdf
- Siriwardena, M., Malalgoda, C., Thayaparan, M., Amaratunga, D., & Keraminiyage, K. (2013). Disaster resilient built environment: Role of lifelong learning and the implications for higher education. *International Journal of Strategic*

- Property Management*, 17(2), 174-197.
<https://doi.org/10.3846/1648715X.2013.806373>
- Solmaz, F. & Kaymak, F. (2012). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin sel kavramıyla ilgili kavram yanılgıları. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 2 (2), 137-147.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/issej/issue/26563/279708>
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözcü, U. & Aydınözü, D. (2019). Examining the natural disaster literacy levels of pre-service teachers according to some variables. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 40, 79-91.
<https://doi.org/10.32003/iggei.566164>
- T.C. MEB İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı, (2018).
<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=355>
- T.C. MEB. Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı, (2018).
<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=325>
- T.C. MEB. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, (2018).
<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=326>
- T.C. MEB. Matematik Dersi Öğretim Programı, (2018).
<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=329>
- T.C. MEB. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, (2018).
<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- T.C. MEB. Türkçe Dersi Öğretim Programı, (2018).
<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663>
- Taşkesen, C. (2011). *Taşkın risk yönetiminde zarar görebilirlik analizleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Tatebe, J., & Mutch, C. (2015). Perspectives on education, children and young people in disaster risk reduction. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 14(2), 108-114. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2015.06.011>
- Tekin, H. H., & Tekin, H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116
- Tekin, Ö., & Dikmenli, Y. (2021). Sınıf öğretmenleri adaylarının afet bilinci algısı ve deprem bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 258-271. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.811043>
- Tekindal, M. & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim*

- Dergisi*, 20 (1), 153- 182. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1355632>
- Tercan, B. (2018). Türkiye’de afet politikaları ve kentsel dönüşüm. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(5), 102-120.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/469664>
- Törenci, H. E. (2015). *Afet yönetimi ve Bursa’da sağlık sektöründe afet yönetimi*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuğcu, Ş. (2013). Kriz yönetiminde liderlik kavramının önemi. *Selçuk İletişim*, 3(2), 16-22. <https://dergipark.org.tr/pub/josc/issue/19008/200839>
- Turan, M. (2021). Afetlerde eğitim kurumları güvenliği kapsamında öğretmen yöneticilerin rol ve sorumlulukları ile ilgili çıkarımlar. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (3), 1270-1282.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumus/issue/65088/959104>
- Turan, M. (2021). Afetlerde eğitim kurumları güvenliği kapsamında öğretmen yöneticilerin rol ve sorumlulukları ile ilgili çıkarımlar. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (3), 1270-1282.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/gumus/issue/65088/959104>
- Turhan, S. (2018). *Yangın güvenlik eğitimlerinin yasal mevzuat ve eğitim müfredatları açısından değerlendirilmesi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Türkeş, M., & Şahin, S. (2018). *Türkiye’nin Fırtına Afeti Etkilenebilirliği ve Risk Çözümlemesi*.
https://www.researchgate.net/publication/330359532_Turkiye'nin_Firtina_Afeti_Etkilenebilirliği_ve_Risk_Cozumlemesi_ISSN_1300-2864
- UNCCD, 1994. United Nations Convention To Combat Desertification. United Nations. UNCCD.
- Uzunçibuk, L. (2005). *Yerleşim yerlerinde afet riski ve yönetimi*. . [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Varol, N., Selimoğlu, E., & Gültekin, T. (2019). Anadolu’da İklimle Bağlı Kıtılık Afeti ve Risk Yönetimi. *Antropoloji*, 81–89.
<https://doi.org/10.33613/antropolojidergisi.539216>
- Victoria State Department Of Education, (1997). Managing School Emergencies Minimizing The Impact Of Trauma On Staff And Students
ISBN:0730689859.
- Viera, A. J., & Garrett, J. M. (2005). Understanding interobserver agreement: the kappa statistic. *Family medicine*, 37(5), 360–363.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15883903/>

- Walsh, M. (2003). Teaching qualitative analysis using QSR Nvivo. *The Qualitative Report*, 8(2), 251-256. <https://maaz.ihmc.us/rid=1GXNJDKX9-1VVYTHV-DGJ/nvivo.pdf>
- Washington State Emergency Management Division and Kitsap County Emergency Management. (Washington State and Kitsap) (1998). Planning and Preparedness Pays. Comprehensive All Hazard Planning Guide and Model. School Plan for Washington State Schools. Model School Plan and Planning Guide. 'http:// www.atg.wa.gov/ourschool/6_hazard/index.htm
- Yavaş, H. (2005). Türkiye’de doğal afetlerin merkez-yerel ilişkiler açısından yönetim sorunları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3): 280-301. <http://acikerisim.deu.edu.tr:8080/xmlui/handle/20.500.12397/5588>
- Yeşil, D. Erenoğlu C. (2017), İlköğretim Düzeyindeki Okullarda Afet ve Acil Durum Planlarının İçeriği ve Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi: Çanakkale İli Örneği. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 16. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Zayimoğlu, Ö., F., Bayat, S. & Sarı, D. (2015). Öğrencilerin 4.sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki çevreyle ilişkili kavramları ifade etme durumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 216-230. <https://studylibtr.com/doc/1515472/%C3%B6%C4%9Frencilerin-4.-s%C4%B1n%C4%B1f-sosyal-bilgiler-%C3%B6%C4%9Fretim-program%C4%B1nda>

Ekler

Ek 1.

Etik Kurul Onay Formu

07.05.2021

Sayın Heran Akartürk

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/EB/2021/658 proje numaralı ve **“İlköğretim Öğrencilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Afet Eğitimi ve Afetten Korunma Hakkındaki Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.

Ek 2.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Afet Eğitimi ile Afetten Korunma Hakkındaki Bilgileri ve Hazır bulunuşluğu Ölçme, Karşılaştırma ve Değerlendirme Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

Sizlere yöneltilen sorular, sizlerin gönüllü ve samimi cevapları afet eğitimi ve olası afetlere karşı hazır bulunuşluk algısının saptanmasına ve bu doğrultuda gerekli çalışmaların yapılmasına yönelik büyük bir önem taşımaktadır. Bu süreçteki işbirliğiniz ve ayıracağınız vakit için teşekkür ederim.

Heran AKARTÜRK

* Gerekli

1. Kaç yaşındasınız? *

☐ 8 - 12 yaş arası

☐ 23 yaş ve üzeri

2. Hangi ülkede yaşıyorsunuz? *

☐ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

☐ Türkiye Cumhuriyeti

3. 1. Afet nedir? Afetlere örnek verebilir misiniz? *

4. 2. Daha önce doğal afetler hakkında herhangi bir eğitim aldınız mı? *

5. 3. Doğal afetlerin sonuçları nasıl olur? *

6. 4. Ders kitaplarınızda afetlerle ilgili hangi konulara yer veriliyor? *

7. 5. Sizce afetler hakkında önceden bilgi sahibi olmak önemli mi? Neden? *

8. 6. Depremi nasıl tanımlarsınız? Deprem bir afet mi? *

9. 7. Seli nasıl tanımlarsınız? Sel bir afet mi? *

10. 8. Okulunuzda afetlerle ilgili tatbikat yapıldı mı? Yapıldıysa en son ne zaman yapıldı? Tatbikatın içeriği hakkında detaylı bilgi veriniz. *

11. 9. Bir deprem olduğunda nerede toplanmanız gerektiğini biliyor musunuz? *
- Biliyorsanız nerede toplanılması gerekiyor?

12. 10. Yaşam üçgeni nedir? Biliyor musunuz? Açıklayınız. *

Ek 3.

Aydınlatılmış Onam ve Bilgi Formu

İlköğretim öğrencileri, sınıf öğretmenleri ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgileri ile ilgili yeni bir araştırma yapmaktayım. Araştırmanın adı “İlköğretim Öğrencilerinin, Sınıf Öğretmenlerinin ve Yöneticilerinin Afet Eğitimi ve Afetten Korunma Hakkındaki Hazır Bulunuşluklarının Değerlendirilmesi” dir. Sizin de bu araştırmaya katılmanızı öneriyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmamakta serbestsiniz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Kararınızdan önce araştırma hakkında sizi bilgilendirmek istiyoruz. Bu bilgileri okuyup anladıktan sonra araştırmaya katılmak isterseniz formu imzalayınız. Bu araştırmayı yapmak istememizin nedeni, KKTC ve TC’de belirlenen ilköğretim kurumlarındaki ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek, karşılaştırmak, değerlendirmek ve bu doğrultuda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yer alan ilköğretim kurumlarına öneriler sunmaktır. Bu çalışma, Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalı tarafından gerçekleştirilen bir çalışmadır. Eğer araştırmaya katılmayı kabul ederseniz; KKTC ve TC’deki ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki bilgilerini, hazır bulunuşluk düzeylerini tespit edeceğim. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size ek bir ödeme de yapılmayacaktır. Sizinle ilgili tıbbi bilgiler gizli tutulacak, ancak çalışmanın kalitesini denetleyen görevliler, etik kurullar ya da resmi makamlarca gereği halinde incelenebilecektir. Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve reddettiğiniz takdirde size uygulanan tedavide herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Yine çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahipsiniz.

Katılımcı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel.

İmza

Görüşme tanığı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel.

İmza:

Araştırmacı

Adı soyadı, unvanı:

Adres:

Tel.

İmza:

ARAŞTIRMA AMAÇLI ÇALIŞMA İÇİN AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Sayın Heran Akartürk tarafından ilköğretim öğrencilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerinin afet eğitimi ve afetten korunma hakkındaki hazır bulunuşluklarının değerlendirilmesi konusunda bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim. Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramda kalması gereken bana ait bilgilerin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güvence verildi. Projenin yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebilirim. (Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemim uygun olacağının bilincindeyim) Ayrıca tıbbi durumuma herhangi bir zarar verilmemesi koşuluyla araştırmacı tarafından araştırma dışı tutulabilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana da bir ödeme yapılmayacaktır. İster doğrudan, ister dolaylı olsun araştırma uygulamasından kaynaklanan nedenlerle meydana gelebilecek herhangi bir sağlık sorununun ortaya çıkması halinde, her türlü tıbbi müdahalenin sağlanacağı konusunda gerekli güvence verildi. (Bu tıbbi müdahalelerle ilgili olarak da parasal bir yük altına girmeyeceğim). Araştırma sırasında bir sağlık sorunu ile karşılaştığımda; herhangi bir saatte, Heran Akartürk’e 0392 223 24 23 (ev) veya 0533 839 42 17 (cep) no’lu telefonlardan ve Ova Kapısı Sokak, No:2, Öypaş Sitesi, Yenikent, Lefkoşa adresinden ulaşabileceğimi biliyorum. Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun tıbbi bakımına ve hekim ile olan ilişkiye herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum. Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde “katılımcı” olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti kabul ediyorum.İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel. :

İmza:

Görüşme Tanığı

Adı, soyadı:

Adres:

Tel. :

İmza:

Araştırmacı

Adı, soyadı, unvanı:

Adres:

Tel. :

İmza:

Ek 4.

İntihal Raporu

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN VE YÖNETİCİLERİNİN AFET EĞİTİMİ VE AFETTEN KORUNMA HAKKINDAKİ HAZIR BULUNUŞLUKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 11	% 10	% 1	% 5
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 5
2	Submitted to Yakın Doğu Üniversitesi Öğrenci Ödevi	% 2
3	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
5	talimterbiye.mebnet.net İnternet Kaynağı	<% 1
6	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1
7	tr.wikipedia.org İnternet Kaynağı	<% 1
8	acikerisim.gedik.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı: Heran Akartürk

Doğum Yeri ve Tarihi: Lefkoşa/ 14.09.1997

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Yakın Doğu Üniversitesi – Sınıf Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi

Stajlar: Yakın Doğu İlkokulu ve SOS Çocuk Köyü Derneği

Çalıştığı Kurumlar: Yakın Doğu İlkokulu/ 2019 -

İletişim

Adres: Ova Kapısı Sokak, No:2, Öypaş Sitesi, Yenikent, KKTC

Tel.: 0533 839 42 17

E-Posta Adresi: heran_3@hotmail.com

Akademik Çalışmaları

- Educational Reflections On The Coronavirus Pandemic In Three Different Countries

